

UNIVERZITA KARLOVA

3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Ústav ošetrovatelství

Michal Češek, DiS.

**Aktivita České asociace sester očima nelékařských
zdravotnických pracovníků**

*The view of non-medical healthcare workers on the
Czech nursing association's activity*

Bakalářská práce

Praha, květen 2018

Autor práce: **Michal Češek, DiS.**

Studijní program: **Ošetrovatelství**

Bakalářský studijní obor: **Všeobecná sestra**

Vedoucí práce: **PhDr. Hana Svobodová, Ph.D.**

Pracoviště vedoucího práce: **Ústav ošetrovatelství 3. LF UK v Praze**

Odborný konzultant: **PhDr. Martina Šochmanová, MBA**

Pracoviště odborného konzultanta: **IKEM**

Předpokládaný termín obhajoby: **14. 6. 2018**

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracoval/a samostatně a použil/a výhradně uvedené citované prameny, literaturu a další odborné zdroje. Současně dávám svolení k tomu, aby má diplomová/ bakalářská práce byla používána ke studijním účelům.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací. Potvrzuji, že tištěná i elektronická verze v Studijním informačním systému UK je totožná.

V Praze dne 1. 5. 2018

Michal Češek, DiS.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych rád poděkoval PhDr. Haně Svobodové, PhD. za to, že byla ochotna mi práci na toto téma vést. V průběhu tvorby této práce byla skvělou rádčyní po všech směrech.

Rád bych také poděkoval odborné konzultantce PhDr. Martině Šochmanové, MBA, která ochotně a s chutí přijala nabídku odborné konzultantky této práce.

Nemohu zapomenout na svoji rodinu, která mně byla velkou oporou v celém průběhu mých studií a na dálku mi její členové přáli hodně sil a štěstí při nelehkých životních i univerzitních zkouškách.

Také děkuji svým přátelům, že mi byli vždy skvělou a milou společností a nositeli dobré nálady.

ABSTRAKT

V této práci se zabývám aktivitou České asociace sester, která by mohla mít souvislost s nespokojeností nelékařských pracovníků s touto asociací a jejím odlivem členské základny. Předním cílem této práce bylo tedy zjistit, jak vnímají nelékařští pracovníci aktivitu České asociace sester. Při zpracovávání této práce jsem čerpal z literatury zaměřené na historii organizování sester, postupný vznik České asociace sester a studium jejích aktivit. K vyřešení cíle výzkumu jsem využil kvantitativní výzkumnou metodu, kdy jsem pomocí elektronického a listinného dotazníku oslovil respondenty z řad nelékařských pracovníků. Výsledky šetření skutečně naznačily, že negativní postoj nelékařských pracovníků k České asociaci sester souvisí s její aktivitou a prezentací. Výsledky této práce by mohly posloužit asociaci k sebereflexi a k možnému řešení příčin fluktuace členské základny a znovuzískání důvěry nelékařských pracovníků.

ABSTRACT

In this thesis I deal with the theme of The Czech nursing association's activity that could relate to a dissatisfaction of non-medical healthcare workers with this association and its drop in a member base. The main aim of this thesis is to find out how non-medical healthcare workers perceive the activity of this association. While working on this thesis I draw inspiration from literature focused on the history of nursing organizations, a steady development of The Czech nursing association and its activities. To solve the aim of this research I ran a quantitative research method of electronic and paper questionnaires that were sent out to several of non-medical healthcare workers. Results of this thesis suggest that the negative attitude of non-medical healthcare workers to The Czech nursing association's activities indeed relate to its activity and presentation. Outcomes of this thesis could serve as a self-reflection and a potential way on how to deal with a cause of a fluctuation of members of this association and regain the confidence of non-medical healthcare workers.

OBSAH

Úvod.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Spolek diplomovaných sester.....	10
1.1 Vznik spolku.....	10
1.2 Aktivita spolku	10
2 Československé ošetrovatelství pod vlivem druhé světové války	12
2.1 Meziválečné období	12
2.2 Poválečné období	13
2.3 Sjezd diplomovaných sester v roce 1946	13
3 Československé ošetrovatelství po nástupu komunismu	14
4 Česká společnost sester	15
4.1 Ustavení společnosti.....	15
4.2 Aktivita Společnosti	15
4.3 Hodnocení aktivity Společnosti.....	16
4.4 Sloučení se Slovenskou společností sester	17
4.5 Členství v ICN.....	17
4.6 Členství ve WENR	17
4.7 Snaha o vznik samostatné sesterské organizace.....	18
4.8 Kritika Společnosti	18
5 Ošetrovatelství po roce 1989.....	20
5.1 Porevoluční nálady v československém ošetrovatelství.....	20
5.2 Kluby sester	20
5.3 Boj o jednotnou organizaci.....	21
6 Česká asociace sester	22
6.1 ČAS v úřadu Karolíny Moravcové.....	23

6.1.1	Členství ČAS v ICN.....	23
6.1.2	Sloučení ČAS s ČSS	24
6.2	ČAS v úřadu Hildy Vorlíčkové	25
6.2.1	Členství ČAS v EFN	25
6.2.2	Registrace sester	26
6.3	ČAS v úřadu Dany Juráskové.....	28
6.3.1	Ukončení členství ve WENR	29
6.3.2	Akce „Děkujeme, odcházíme“	29
6.3.3	Krize členské základny	33
6.3.4	Úvahy o vzniku komory pro nelékařské pracovníky	33
6.3.5	Průzkum ČAS: Pracovní podmínky zdravotníků v ČR.....	36
6.4	ČAS v úřadu Marty Šochmanové.....	39
6.4.1	Dobrovolné vystoupení ČAS z členství ICN	39
6.4.2	Fenomén: Nedostatek sester.....	40
6.4.3	Novela zákona o nelékařských zdravotnických pracovnících	43
6.4.4	Informovala ČAS o změnách v legislativě dostatečně?.....	46
6.4.5	Boj za snížení administrativní zátěže.....	48
6.4.6	Boj proti nevhodné medializaci sesterské profese	49
6.4.7	Výroční zpráva	51
6.5	Bilance členské základny	52
6.5.1	Důvody k ukončení členství.....	52
7	Některé evropské sesterské organizace	54
7.1	Dánsko – Dansk Sygeplejeråds	54
7.2	Švédsko – Vårdförbundet (Švédské sdružení odborníků ve zdravotnictví).....	54
7.2.1	Švédská ošetrovatelská společnost.....	54
	EMPIRICKÁ ČÁST	55

8	Výzkumné šetření.....	55
8.1	Cíl výzkumu	55
8.2	Hypotézy	55
8.3	Metodika výzkumu.....	55
8.4	Charakteristika souboru respondentů	56
8.5	Pilotní výzkum	56
8.6	Způsob zpracování dat.....	57
8.7	Prezentace výsledků výzkumu	57
9	Diskuze.....	85
9.1	Volba literárních zdrojů.....	85
9.2	Web ČAS.....	86
9.3	Facebook ČAS.....	87
9.4	Mediální obraz ČAS	88
9.5	Bilance členské základny	89
9.6	Jak to vidí členové?	90
9.7	Jak to vidí nečlenové?	91
9.8	Koho ČAS vlastně sdružuje?.....	92
9.9	Členský poplatek	94
9.10	Co se nepovedlo	95
10	Závěr	97
11	Citovaná literatura.....	100
12	Přílohy.....	108
12.1	Seznam grafů	108
12.2	Seznam tabulek.....	108
12.3	Seznam obrázků	109

ÚVOD

Představená bakalářská práce vznikla v podstatě úplnou náhodou po rozhovoru s prezidentkou České asociace sester (ČAS) PhDr. Martinou Šochmanovou, MBA, kterou jsem oslovil s prosbou o spolupráci při zpracování jiného tématu bakalářské práce.

Téma mě začalo zajímat z toho důvodu, že jsem sám o České asociaci sester věděl velmi málo. Drtivá většina kolegů, kolegyň, spolužáků, ale také učitelů nejsou členy této asociace, nemají zájem se v ní sdružovat, a co víc – někteří ji označují za zbytečnou a nepotřebnou. Volají po jejím zrušení – nejsou jejími příznivci a nemají k ní důvěru. Ale z jaké příčiny? Podle výpovědí některých sester jsem dospěl k závěru, že má asociace problém udržet stabilní členskou základnu právě kvůli svojí aktivitě. I z toho důvodu jsem zaměřil tuto práci na zhodnocení její činnosti. Nechtěl jsem však asociaci odsoudit, aniž bych neměl sám dostatek informací. Rozhodl jsem se tedy, že bych se studiem její historie mohl dopídit příčině problémů, které vedly k odlivu členů, nespokojenosti a zaujatosti vůči ČAS v několika posledních letech.

V teoretické části vás seznámím s historií organizování sester od počátků 20. století, o vlivu komunismu na organizování sester, o opakovaných snahách vytvořit porevoluční sebevědomou profesní organizaci, o úskalí souvisejícím s členstvím v mezinárodních organizacích, o vlivu ministerstva a politiků, kteří neustále zasahovali a zasahují do ošetřovatelské praxe. Blíže specifikuji jednotlivá období úřadujících prezidentek asociace a jejich podíl na rozvoji ČAS.

V empirické části jsem se zaměřil na kvantitativní výzkum, kde jsem zkoumal příčiny nízkého zájmu o členství v ČAS, což by mohlo mít souvislost právě s aktivitou této asociace.

Touto prací bych rád přispěl ke stabilizaci a nárůstu členské základny ČAS, podpořil informovanost o této asociaci a znalosti o organizování sester v minulých letech.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLEK DIPLOMOVANÝCH SESTER

1.1 Vznik spolku

Absolventky prvních ošetrovatelských škol našly uplatnění prakticky ve všech oblastech zdravotnictví a také na půdě ošetrovatelských škol jako učitelky. Postupně se tak zvyšovala prestiž ošetrovatelského povolání, o které stoupal zájem. Zasluhou toho vzniklo **silné emancipační hnutí ošetrovatelek** – diplomovaných sester. (Zelinka, 2014)

České sestry se začaly organizovat velmi záhy po otevření první ošetrovatelské školy v Praze roku **1916**. Cítily potřebu sdružit se a společně prosazovat zájmy ošetrovatelské profese, vzájemně se podporovat a rozvíjet české ošetrovatelství. První absolventky založily roku **1921** *Spolek absolventek ošetrovatelské školy (SAŠO)*, který byl v roce **1928** přejmenovaný na **Spolek diplomovaných sester**. Hlavním cílem bylo prosadit zlepšení pracovních podmínek a existenčních poměrů sester a vychovávat vzdělané sestry nové generace. Výrazně ovlivnil vývoj českého ošetrovatelství, hájil zájmy a práva svých členek v oblasti sociální, hospodářské a politické. (Staňková, 1996, Plevová, a další, 2008)

1.2 Aktivita spolku

Spolek se proslavil bohatou **aktivitou** – pořádal přednášky a kurzy, podporoval vznik ošetrovatelských škol, budoval sesterské ubytovny, pořádal zdravotnické výstavy, zavedl ústřední **evidenci pro diplomované sestry**. Rozšířily se občanské svobody ošetrovatelek, došlo k úpravě pracovní doby, dovolené. Publikoval odbornou literaturu, psal články, a dokonce od roku **1937** vydával vlastní odborný **časopis** *Diplomovaná sestra*. Tento měsíčník však vycházel pouze pět ročníků, protože za 2. světové války muselo být jeho vydávání zastaveno. (Křížová, 2008)

Součástí aktivity spolku bylo také pořádání **sjezdů**, ve kterých proběhlo zhodnocení dosavadní činnosti spolku a vymezení úkolů pro další rozvoj ošetrovatelské péče. Po sjezdu byly předloženy návrhy a požadavky pro ministerstvo

zdravotnictví. Usiloval rovněž o ustavení ošetřovatelského referátu a poradního sboru při ministerstvu. Spolek také požadoval prodloužení standardní doby studia ze dvou let na tři roky. V roce **1933-1945** byl spolek **členem ICN**. (Křížová, 2008)

Organizace ošetřovatelské péče, její úroveň i vzdělání sester se relativně rychle zlepšily. Vzdělané ošetřovatelky navázaly spoustu užitečných kontaktů, které umožňovaly získání finanční podpory pro ošetřovatelské školství, a také neobyčejně zvyšovaly společenskou prestiž ošetřovatelek a jejich profese. Spolek **zanikl** po nástupu komunistického režimu v roce **1948**. (Staňková, 1996, Škubová, a další, 2004)

2 ČESKOSLOVENSKÉ OŠETŘOVATELSTVÍ POD VLI- VEM DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

2.1 Meziválečné období

Pozitivní vývoj českého ošetřovatelství byl přerušen **druhou světovou válkou**. Anna Rypáčková, předsedkyně Spolku, napsala v roce 1939 v časopise *Diplomovaná sestra* slova, kterými hodnotí v této době celou **situaci mezi sestrami**:

„Vstupujeme do poměrů tak těžkých, jak jsme si je nikdy nemohli představit. Dělal jsme si do budoucna plány organizační, stavovské, společné i osobní. Vidím, že na nás doléhá stejná tíha odpovědnosti a odříkání jako na ostatní občany – ba větší. Naší práce je zapotřebí více, než kdykoliv jindy.“ (Kutnohorská, 2010 str. 99)

Činnost Spolku, i vydávání časopisu *Diplomovaná sestra*, byly zastaveny, avšak na krátko podobně působila **Společnost českomoravských nemocnic**, která, kromě publikační činnosti, nadále uplatňovala zájmy sester v ošetřovatelství. (Staňková, 1996, Plevová, a další, 2008)

Po heydrichiádě v roce 1942 došlo k zásahům fašizmu do zdravotnických pracovišť. Gestapo odvádělo lékaře i sestry, někteří byli propuštěni. Na podzim roku 1942 zrušili Němci *Společnost českomoravských nemocnic*. Mnohým lékařům se podařilo emigrovat, velké množství sester bylo zapojeno v zahraničí v armádě v Rusku, Anglii či odbojovém hnutí. Po odsunu německých lékařů a sester se **katastrofální nedostatek zdravotnického personálu** ještě prohloubil uzavřením vysokých škol a nedostatkem škol ošetřovatelských (nové se za války neotvíraly). (Plevová, a další, 2008)

Paradoxně přes válečnou krizi však jistý **pokrok** československé ošetřovatelství zaznamenalo. Výuka na stávajících školách pokračovala, byly vypracovány organizační řády a pracovní náplně sester. V roce 1940 došlo ke zřízení funkce „**vedoucí sestra ošetřovatelské služby v nemocnici**“. První sestrou se tak stala Jarmila Roušová v pražské Nemocnici Na Bulovce. Vedoucí lékaři začínají uzná-

vat sestru jako významného spolupracovníka potřebného pro zajištění kvalitní a odborné ošetrovatelské péče. Činnost Spolku diplomovaných sester byla na krátkou dobu **obnovena**. (Staňková, 1996, Kutnohorská, 2010)

2.2 Poválečné období

Vlivem masivního odsun lékařů i sester zůstávalo mnoho nemocnic téměř bez zajištění specializované péče a následkem válečných událostí byl stav nemocnic ubohý. Odborná příprava personálu byla více než nezbytná. Nemocnice a kliniky přistupovaly k organizování kurzů pro ošetrovatelky, aby získaly v problematice tu nejzákladnější orientaci. Tak se např. angažovala **Česká ošetrovatelská škola v Praze**. (Plevová, a další, 2008, Kutnohorská, 2010)

2.3 Sjezd diplomovaných sester v roce 1946

Na počest *třicetiletého výročí založení České ošetrovatelské školy v Praze* (1916), se na pražském Albertově konal tento jubilejní sjezd. Ten byl ve vývoji československého ošetrovatelství mimořádný. Zhodnotil dosavadní vývoj vzdělávání ošetrovatelek a nastínil perspektivy pro další vývoj. Hovořilo se např. o reorganizaci ošetrovatelského školství či propagaci ošetrovatelství. Na sjezdu také zazněla myšlenka vysokoškolského vzdělání ošetrovatelek. (Křížová, 2008, Kutnohorská, 2010)

3 ČESKOSLOVENSKÉ OŠETŘOVATELSTVÍ PO NÁSTUPU KOMUNISMU

Zásadní zlom v úspěšném poválečném rozvoji československého ošetřovatelství, a především vzdělávání sester, nastal po **komunistickém převratu** v roce **1948**. Společenské, sociální a politické podmínky se ve státě změnily, ošetřovatelství se dostalo do velmi tíživé situace. (Staňková, 1996, Kutnohorská, 2010)

Sloučení Spolku diplomovaných sester s **Revolučním odborovým hnutím (ROH)** znamenal **pozbytí členství v ICN**, jeho stavovská činnost navíc rychle zanikla. Všechny výrazné osobnosti, které spolupracovaly např. s Alicí Masarykovou či Hanou Benešovou, byly odvolány. **Sestry nemohly založit vlastní profesní organizaci**, všechny organizace byly sdruženy v ROH. O osudu sester rozhodovaly výbory komunistické strany. Zájmové a profesní organizace byly pro tehdejší režim nebezpečné a nežádoucí. (Staňková, 1996)

Československé sestry měly od roku **1951** svůj vlastní odborový časopis *Zdravotnická pracovnice*. Postupně se zvyšovala jeho informační hodnota a stal se časopisem odborným, později doplněným o vědecko-výzkumné přílohy. Od roku **1991** vychází pravidelně jako měsíčník pod názvem *Sestra*. (Staňková, 1996)

4 ČESKÁ SPOLEČNOST SESTER

4.1 Ustavení společnosti

Jak už bylo zmíněno, československé sestry si nemohly po dlouhou dobu kvůli komunistickému režimu vytvořit vlastní profesní organizaci. Sestry však cítily naléhavou potřebu vytvoření prostoru pro sebevzdělávání a výměnu zkušeností. Nepodařený pokus se stal roku **1969**, kdy proběhla **snaha o ustavení České společnosti sester (ČSS)**, která však byla v době normalizace rozpuštěna. (Musilová, 1993)

Hlavní iniciátorkou vzniku ČSS byla Adéla Chocholoušková, která působila jako hlavní sestra Nemocnice Pod Petřínem. Prosadila návrh vzniku ČSS jako jedné z odborných společností **České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně (ČLS JEP)**. Inzerovala proto výzvu ve *Zdravotnických novinách*, na kterou reagovalo několik sester, které poté vytvořily přípravný výbor ve složení: *Květuše Musilová, Adéla Chocholoušková, Bohumila Šajchová*. Pro to, aby se mohla stát ČSS **součástí České lékařské společnosti**, musela splnit některé z jejich stanov: bylo nutné zajistit alespoň 200 členů¹, což nebylo jednoduché – mezi sestrami panovala nedůvěra vyvolaná sankcemi vůči zakladatelkám Společnosti sester z roku 1969. Tuto nedůvěru Společnost vyrovnala svojí aktivitou a nakonec byla dne 17. dubna **1973 ČSS na světě**. Předsedkyní se stala Chocholoušková. (Musilová, 1993, Škubová, a další, 2004)

Vzniklá společnost tak navázala na tradice Spolku diplomovaných sester a byla **dobrovolným sdružením pro zdravotní sestry i porodní asistentky**. (Plevová, a další, 2008)

4.2 Aktivita Společnosti

Společnost pořádala pracovní dny, konference, sympozia a sjezdy ve spolupráci s lékařskými společnostmi (pozn. Česká a Slovenská). Postupně se tak dostávala do povědomí, získávala si tak důvěru sester a narůstala také členská základna. Zpočátku měla ČSS 4 sekce, jejichž cílem bylo **prosazení moderních**

¹ (Škubová, a další, 2004) uvádí 300 členů

trendů v ošetřovatelství, podpora odborného vzdělávání, pořádání odborných akcí a také plnění povinností v redakční radě odborného periodika pro sestry s názvem *Zdravotnická pracovnice*. O členství ve Společnosti vznikala postupně **velký zájem** – do roku 1979 měla ČSS více než 2000 členů, v roce 1990 více než 7000 členů. Od roku 1977 do roku 1990 se počet akcí pohyboval v rozmezí od 10 do 21 akcí za rok. Organizační změny po roce 1990 znamenaly také pokles činnosti Společnosti. (Musilová, 1993, Škubová, a další, 2004)

Postupně byly ustanoveny také **komise sester**, jejichž hlavním cílem bylo pořádání vzdělávacích akcí v podobě večerů sester, seminářů apod. Komise byly základními organizačními složkami Spolku lékařů a jejich předsedkyně byly pravidelně zvány na plenární zasedání, kde byly projednávány a koordinovány plány akcí na příslušný rok. V roce 1990 pracovalo celkem 35 komisí sester. (Musilová, 1993)

4.3 Hodnocení aktivity Společnosti

Sesterská společnost hodnotila **tematické zaměření** akcí kladně. Témata se týkala ošetřování nemocných na různých typech lůžkových a ambulantních oddělení i terénní práce. Byly řešeny otázky etiky v ošetřovatelské praxi, výzkumu v ošetřovatelství, profesionálního poškození sester, dalšího vzdělávání sester, postavení sester atd. Přihlíželo se rovněž k tématům vyhlášených Světovou zdravotnickou organizací (např. Zdraví pro všechny do roku 2000, Světový den proti AIDS, Úcta ke stáří). (Musilová, 1993)

Zlepšovala se tak úroveň a kvalita ošetřovatelské péče a přístup sester k nemocným. Sestry se učily sbírat informace, hledat jejich vzájemné souvislosti, učily se formulovat myšlenky a vystupovat na veřejnosti. Společnost tak pomáhala prohlubovat jejich **odborné myšlení**. (Musilová, 1993)

Společnost se významně podílela na podpoře **přednáškové činnosti** sester oceňováním nejlepších přednášek. Ke zvýšení motivace mladých sester byly rovněž oceňovány nejlepší přednášky mladých sester do 30 let. Jména oceněných autorů byla uveřejněna ve *Zdravotnické pracovnici*. (Musilová, 1993)

4.4 Sloučení se Slovenskou společností sester

Spolupráce se Slovenskou společností SZP byla rozvíjena již od roku 1974 a vyústila v ustanovení federálního výboru, jehož úsilím vznikla roku **1979** Československá společnost sester. Vznikla tak federální organizace sdružující jak Českou, tak Slovenskou společnost sester, jejíž aktivita a odborná činnost umožnila podat **požadavek pro vstup do ICN**. (Musilová, 1993, Plevová, a další, 2008)

4.5 Členství v ICN

Pro umožnění členství v ICN bylo nutno vypracovat řadu dokumentů (organizační začlenění, metoda práce, cíle Společnosti) a podepsat několik prohlášení. Pro přijetí bylo nutno splnit skutečně přísná pravidla. Součástí procesu byla také návštěva čtyř představitelk ICN, které hodnotily úroveň poskytované péče v lůžkových zařízeních a terénu, a také úroveň výchovy a dalšího vzdělávání sester. Tyto akce však byly představitelkami hodnoceny kladně a v roce **1983** byla ČSS opětovně přijata za **řádného člena Mezinárodní organizace sester**, které trvalo **do rozdělení Československa v roce 1993**. (Musilová, 1993, Plevová, a další, 2008)

4.6 Členství ve WENR

Společnost se stala roku **1984** členem *Workgroup of European Nurse Research (WENR)*² – **Pracovní skupina evropských sester pro výzkum**. V této skupině se nejvíce angažovala Marta Staňková po dobu 10 let. Byla členkou výkonného výboru, posléze dokonce předsedkyní této organizace. Právě její zásluhou se konala roku **1993** v Praze 16. pracovní schůze evropských sester sdružených ve WENR, a to na počest 20. výročí založení České společnosti sester (1973). (Staňková, 1996, Škubová, a další, 2004)

² Společnost byla založena roku 1978 a jejím sídlem je Utrecht v Holandsku. Cílem je organizovat spolupráci sester zabývajících se výzkumem, podporovat výzkum a ovlivňovat národní zdravotnické politiky a tím i tu evropskou.

4.7 Snaha o vznik samostatné sesterské organizace

Česká společnost sester vznikla po boku České lékařské společnosti. Aktivity a členská základna ČSS se však rychle rozšiřovala, což okomentoval prof. Homolka z ČLS slovy: „*Jestli si sestry tempo udrží, pak nebude Společnost sester při Lékařské společnosti, ale Lékařská společnost při Společnosti sester.*“ (Škubová, a další, 2004 str. 21)

Sestry byly se spoluprací s ČLS nespokojeny, důvody byly hlavně finanční. Sestry tvořily v té době celou jednu třetinu členů v ČLS a odevzdávaly nemalé částky v členských příspěvcích, při jejichž rozdělování byly „až druhé“. Postupně tak sílily snahy o autonomii a vytvoření samostatné sesterské organizace. **K odloučení ČSS od ČLS došlo v roce 1990.** (Škubová, a další, 2004)

4.8 Kritika Společnosti

Navzdory své snaze ovlivnit především **odbornou úroveň sester**, a to jak po stránce přenášení, tak rozšiřování znalostí, si vysloužila kritiku za období svého 20letého působení (1973-1993). Společnost dokonce sama provedla podrobnou analýzu toho, co se jí nepodařilo prosadit do praxe. Své nezdary ospravedlnila tím, že řešení iniciovala, praktické výsledky však byly minimální. Argumentovala také celospolečenskými poměry, které se promítaly i do zdravotnictví a které znemožňovaly provedení žádoucích změn i na úseku sester. Některé sestry začaly volat po zásadní a kompletní přeměně Společnosti. (Musilová, 1993, Škubová, a další, 2004)

Rychlý technologický vývoj a pokrok v medicíně vedly k potlačení základní funkce ošetrovatelství – péče o potřeby druhých. **Pod vlivem pokroku se spíše reagovalo na potřeby lékařů a sestry přebíraly úkony, které dříve nebyly v jejich kompetenci.** Systém byl spíše orientován na léčbu onemocnění než na podporu a udržení zdraví. Řadoví a nižší pracovníci byli vystaveni do role mechanických vykonavatelů příkazů a pokynů vyšších článků řízení. V těchto podmínkách nemohla být doceněna a správně chápána ani role sestry. (Musilová, 1993, Tóthová, 2014)

„Byly vytvořeny solidní základy pomaturitního specializačního a univerzitního vzdělání sester, dobře pracovala Československá společnost sester, vznikla řada hodnotných a výzkumných prací, byly vypracovány teoretické základy českého ošetrovatelství. To vše lze pokládat za pozitivní. Přesto však ošetrovatelská praxe nese známky nízké kvality nikoliv v odborném zajištění výkonů, ale především v postoji některých sester k pacientům v absenci vstřícného jednání, komunikace a malé touze po samostatnosti a odpovědnosti. Ošetrovatelská péče se stále více zaměřovala na instrumentální stránku, tj. na pečlivé provádění výkonů, na zajištění lékařských ordinací a provozu pracovišť. Lidský aspekt kontaktu s nemocným a respektováním jeho rovnoprávnosti v rozhodování a účasti na vlastní péči byly zpravidla nahrazeny dominantním postavením zdravotníka nad submisivním pacientem v socialistickém systému.“ (Škubová, a další, 2004 str. 23)

5 OŠETŘOVATELSTVÍ PO ROCE 1989

5.1 Porevoluční nálady v československém ošetřovatelství

Československo **po roce 1989** procházelo jednou z největších historických změn. Lidé s nadšením demontovali socializmus. Nebylo jediné oblasti, které by se změny nedotkly, a ošetřovatelství nebylo výjimkou. Nyní máme generaci sester, které v socializmu pracovaly a vzpomínají na dobu, kdy bylo ošetřovatelství podřízeným, nikoliv samostatným oborem. Jejich práce byla řízena lékařem, směnicemi, byly bez možnosti iniciovat změny, vyjadřovat se k problémům, byly bez možnosti se kvalitně vzdělávat. Systém ani nepodporoval sestry schopné, citlivé a motivované. Nebyl také žádný tlak na změny v ošetřovatelství, a přestože vycházely časopisy Zdravotnické noviny či Zdravotnická pracovnice, nebyl hlad po informacích a kvalitních informacích bylo málo. (Škubová, a další, 2007)

Bariéry, kterérazil socializmus, tu ještě deset let po revoluci byly. Avšak čas formoval na přelomu století zásady nového poslání sestry. Éra socializmu vzala sestrám národní hrdost. Zásadní roli sehrála v porevolučním vývoji ošetřovatelství Marta Staňková, která, podle Škubové (Škubová, a další, 2004), dospěla k názoru, že *vývoj ošetřovatelství u nás po roce 1989 navazuje na národní tradice 19. a první poloviny 20. století*, a je v souladu s vývojem ve vyspělých zemích. Staňková prosazovala transformaci českého ošetřovatelství v souladu s ošetřovatelstvím v Evropě a stala se hlavní ikonou porevolučního rozvoje ošetřovatelství.

5.2 Kluby sester

Sestry chtěly po revoluci dosáhnout konkrétních změn v jejich postavení a chtěly také založit **novou organizaci**. Tak se poprvé zrodila myšlenka vzniku tzv. **Klubu sester**, u jehož vzniku stála Růžena Wagnerová (její komentář citován níže), Blanka Misconiová či Alena Müllerová. Jako občanské sdružení byl první Klub pro Prahu 10 zaregistrován u ministerstva vnitra roku **1990**. Postupně vznikalo několik klubů po celé republice. Jednou za čtvrt roku se uskutečňovala celo-

republiková setkání v Lékařském domě, kterého se účastnili, kromě řady sester, také ministři zdravotnictví. (Škubová, a další, 2007)

„Počátek devadesátých let se vyznačoval výrazným entuziazmem. Sestry cítily, že je potřeba pro sebe něco udělat. Všichni jsme byli naladěni pro změny, včetně okolí. Překážky sice existovaly, převládala však ochota a vstřícnost. Žili jsme v období šancí. Tam, kde si sestry dokázaly své názory obhájit a prosadit, dostávaly se do vedení zdravotnických zařízení, usedaly ke stolům, za kterými se rozhodovalo. O novou organizaci sester byl velký zájem.“ (Škubová, a další, 2007 stránky 22-23)

5.3 Boj o jednotnou organizaci

Kluby sester se postupně rozrůstaly, formovaly a rostl jejich vliv. Následně se zrodila myšlenka jejich **sloučení s Českou společností sester** v jednu profesní organizaci. Na společných jednáních však docházelo k názorovým nepoměrům: *„Každá strana zastávala jiné postoje a názory. Odehrával se boj o dominanci, kdy každá strana chtěla být dominantní. Byla neochota ke kompromisům, dělaly se naschvály. To byla velká chyba, naše hloupost, kvůli které jsme propásli velkou příležitost. Výsledkem bylo, že na obou stranách se plýtvala energie aktérů a pohasla důvěra sester, což se projevilo odlivem členů.“* (Škubová, a další, 2007)

Tak ztroskotal pokus o vytvoření první porevoluční, jednotné, silné profesní organizace sester. Z toho již poměry vinit nebylo možno. Mohla za to rivalita a netolerance sester samých. Společnost a Kluby zastávaly natolik rozdílná hlediska, že se výbory rozhodly rozvíjet svoje působení vlastní cestou – Česká společnost sester pokračovala nadále ve své činnosti, a původní Kluby sester pokračovaly od 14. ledna **1991** jako nová profesní organizace pod názvem **Česká asociace sester (dále ČAS)**. (Škubová, a další, 2004)

6 ČESKÁ ASOCIACE SESTER

Podle stanov organizace (Česká asociace sester, 2015) je ČAS dobrovolná samosprávná, nepolitická a profesní organizace zdravotnických pracovníků se středoškolským, vyšším odborným vzděláním, vysokoškolským vzděláním.

Její zástupci se účastní důležitých jednání týkajících se tvorby legislativních norem a jakýchkoliv otázek spojených s činností, vzděláváním a povoláním sester. ČAS se ve své činnosti zaměřuje na rozvoj ošetrovatelství jako oboru, rozvoj ošetrovatelského povolání, podporu vydávání odborných publikací, spolupráci s institucemi a na rozvoj mezioborové a mezinárodní spolupráce. (Plevová, 2011)

Hlavním cílem ČAS je vytvářet podmínky pro zvyšování odborné, morální a etické úrovně. Spolupracuje s MZ ČR na přípravě nové legislativy a usiluje o spolupráci s lékařskou komorou. (Plevová, 2011)

Mezi vedlejší cíle ČAS patří např. spolupráce na změnách systému zdravotnických služeb v ČR, spolupráce na podpoře volného pohybu pracovních sil v rámci EU i mimo ni, podporovat aktivity vedoucí ke zvyšování uznání nelékařských profesí ve společnosti; organizovat přednášky, semináře, kurzy, pořádat kongresy, sympozia, konference a obdobná setkání v regionálním, celostátním a mezinárodním měřítku; vytvářet a vydávat dokumenty (např. odborné publikace, standardy, informační brožury), podporovat vydávání odborných publikací; podílet se na tvorbě zdravotní politiky státu ve spolupráci se všemi institucemi, které mají tento zájem v resortu své působnosti a další. (Plevová, 2011, Česká asociace sester, 2015)

Myšlenkou vzniku ČAS bylo vytvoření silné, aktivní profesní organizace, která bude přístupná všem středním zdravotnickým pracovníkům s hlavním cílem pozvednout prestiž sestry ve společnosti. (Škubová, 1993)

První prezidentkou se stala **Karolína Moravcová**.

6.1 ČAS v úřadu Karolíny Moravcové

„Co bylo pro mě prioritní? Velmi rychle proniknout do evropského a světového společenství sester. V té době jsme o jejich činnosti měli jen kusé poznatky. Pro mě to byla v zahraničí vždy obrovská škola, a tak jsem dělala vše pro to, abych veškeré poznatky dovezla domů a maximálně je zužitkovala. Mojí viceprezidentkou byla Růžena Wagnerová, která se s velkým nasazením starala o tuzemské záležitosti, zatímco já jsem se věnovala zahraničním aktivitám.“ (Škubová, a další, 2004 str. 118)

Moravcová poskytla rozhovor nově vzniklému Spolku vysokoškolsky vzdělaných sester (SVVS), ve kterém říká: *„Velmi důležité je, aby si sestry uvědomily nutnost být v profesních národních organizacích (např. Velká Británie, Dánsko, Švédsko atd. mají komory jako lékaři, kde je účast povinná). To má výhodu, že pouze silná (profesně i početně) organizace něco dokáže. Představím-li si, že sester v ČR je kolem 80 000 a byly by v České asociaci sester všechny, pak by prezidium dokázalo daleko silněji lobovat. (...) Bylo by velmi přínosné, aby se také sestry politicky angažovaly, aby mohly na půdě parlamentu oponovat politikům, kteří z neznalosti mění naše vzdělávání.“ (Spolek vysokoškolsky vzdělaných sester)*

Podle bibliografie zveřejněné v SVVS zajistila Moravcová v roce **1996** vstup do **EFN**. (Spolek vysokoškolsky vzdělaných sester)

6.1.1 Členství ČAS v ICN

Po rozdělení Československa pozbyla, údajně administrativní chybou, ČSS členství v ICN, o členství požádala pouze ČAS. Stala se tak jedinou českou profesní organizací registrovanou ICN. (Škubová, a další, 2007)

6.1.1.1 Boj o přízeň ICN

Kritéria pro přijetí byla opět velice přísná. Žádost napsala z titulu své ministerské funkce Blanka Misconiová. Na její popud přijela osobně tehdejší exekutivní ředitelka ICN, aby se přesvědčila, jak jsme pro vstup připravení. Po obdržení

řady informací odjela spokojená a o ČAS podala příznivou zprávu.“ ČAS se stala členem ICN 14. 3. 1994. (Škubová, a další, 2007 str. 37)

6.1.1.2 Závazky členství

Růžena Wagnerová v následujících odstavcích vypráví:

„ČAS získala členstvím řadu výhod, prestiž, ale také závazky a povinnosti. Bylo nutno platit 2,20 franků ročně za každého člena, což bylo finančně náročné. Na druhou stranu ČAS získala přístup k řadě výukových materiálů, brožurám a knihám. Problém byl však v jazykové bariéře, kterou sestry měly. Velmi silně si ČAS uvědomil další cíl – sestry by se měly učit cizí jazyky.“ (Škubová, a další, 2007 str. 37)

„ČAS má již dnes mnohé významné kontakty se zahraničními sesterskými organizacemi. Díky nim již sestry vyjely na pracovní pobyty do Dánska, Holandska, Francie, a nyní chystáme i výjezd do USA. Velkým problémem, a to chci zdůraznit, je jazyková bariéra. Často se vyskytne velmi výhodná příležitost, ale z jazykových důvodů je problém vybrat učebnice. Touto cestou bych chtěla apelovat na všechny sestry: Učte se aspoň jeden cizí jazyk!“ (Škubová, 1993 str. 4)

„Finance nás trápily dál. Mrzelo nás, že organizátoři vybírali většinou ta nejatraktivnější místa ve světě a my jsme na ně z finančních důvodů většinou nedosáhli. Poněkud častěji jsme jezdili do Bruselu a vůbec jiných evropských zemí.“ (Škubová, a další, 2007 str. 37)

6.1.2 Sloučení ČAS s ČSS

Růžena Wagnerová vypráví:

„Roku 1995 bylo prezidium ČAS pozváno do dánské Kodaně. Návštěva byla klíčová, protože byla pro prezidium v mnohém inspirativní – organizace je velice dobře propracovaná, je bohatá a plní částečně i odborové úkoly. Být členem je pro všechny dánské sestry samozřejmost. Během teoretického programu jsme se dozvěděli, jak řídit profesní organizaci, jak získat nové členy, jak se vzdělávat, spolupracovat s ostatními organizacemi a jak lobbovat u politiků.“ (Škubová, a další, 2007 stránky 38-39)

„Dánské sestry nás kritizovaly za to, že v tak malé zemi existují dvě profesní organizace, které slouží stejné profesní skupině. Po návratu z Dánska jsme začali uvažovat o sloučení našich dvou organizací. Začali jsme úzce spolupracovat, připravovali jsme společné semináře a konference. Učili jsme se kompromisům a dohodě. I ve Společnosti sílily hlasy volající po sloučení. Aktivně se v tomto směru projevila Dana Jurásková.“ (Škubová, a další, 2007 stránky 40, 49)

„Chtěli jsme, aby sloučení bylo demokratické, abychom si v budoucnu nic nevyčítali. Jediné, v čem jsme byli neústupní, byl název. Tvrdě jsme stáli za tím, že nová organizace bude Česká asociace sester. Argumentovali jsme tím, že jsme pod tímto názvem registrovaní v ICN. K úplnému sloučení obou profesních organizací došlo až v roce 2000. Prezidentkou se stala Hilda Vorlíčková.“ (Škubová, a další, 2007 str. 49)

Karolína Moravcová vypráví:

„Stále jsme chtěli mít jen jednu profesní organizaci, a zajisté totéž chtěla i Společnost sester. Ale jak na to, aby nebylo ani vítězů ani poražených? Nové volby. Po mnoha jednáních byla hotová dohoda, že funkce prezidenta a viceprezidenta budou obsazeny reprezentanty obou organizací. Dohodli jsme se, že název bude náš – Česká asociace sester a logo bude převzato od Společnosti. Byl to můj návrh a byl přijat.“ (Škubová, a další, 2004 str. 119)

6.2 ČAS v úřadu Hildy Vorlíčkové

6.2.1 Členství ČAS v EFN

Vorlíčková v článku „České sestry dobývají Evropu“ (Vorlíčková, 2005) avizuje o svém zvolení do **Stálého výboru sester Evropské unie (PCN)**, a to na pozici **viceprezidentky** na období **2004-2006**. Zvolena byla během podzimního zasedání v nizozemském Amsterdamu.

Stálý výbor sester EU byl založen v roce 1971 a je Radou Evropy pokládán za oficiálního zástupce sester v tomto orgánu. Výbor vydává zásadní doporučení pro ošetřovatelství včetně požadavků a kvalifikační přípravu sester

v členských zemích s cílem dosahovat vysoké, vzájemně srovnatelné úrovně jejich vzdělání a volný pohyb pracovních sil. (Vorlíčková, 2005)

PCN poskytuje širokou platformu pro rozvoj politiky i praxe a pro ovlivňování rozhodování EU o všech otázkách, které mají dopad na ošetrovatelství, včetně pracovních podmínek poskytované péče. PCN je prostředníkem v organizování spolupráce mezi mezinárodními zdravotnickými organizacemi, výzkumnými institucemi a Radou Evropy. Prosazuje v Radě Evropy a jejích institucích názory sester a vydává doporučení v ošetrovatelských otázkách. (Vorlíčková, 2005)

Do roku 2004 se organizace prezentovala jako *Stálý výbor sester Evropské unie - Standing Comitee of Nurses of the European Union – PCN* a od roku 2004 jako **Evropská federace sester – EFN** (*European Federation for Nursing Associations*). (European Federation of Nurses Associations)

6.2.2 Registrace sester

Pro registraci jsme neměli v porevolučním období platný zákon, jenž by ji umožňoval. Systém centrální registrace sester se začal připravovat bezprostředně po schválení **Koncepce ošetrovatelství**, tj. v roce 1998. Na přípravách se podílela **Rada pro rozvoj ošetrovatelství** v čele s Martou Staňkovou, která studovala vše o registraci sester ve 30. letech v Československu ve **Spolku diplomovaných sester**. Byť tento spolek zanikl, dochovaly se materiály týkající se metodiky registrace. (Škubová, a další, 2004)

6.2.2.1 „Když nemůže ministerstvo, může ČAS!“

Celou situaci značně zkomplikovaly nové poměry na ministerstvu, kdy byla ze své funkce hlavní sestry odvolána Pavlicová, kterou nahradila tehdy Mgr. Ivanka Kohoutová. Rada pro rozvoj ošetrovatelství byla navíc zrušena. Spolupráce Staňkové a Kohoutkové se bohužel rozcházela a Staňková se rozhodla prosadit **dobrovolnou registraci** kooperací s Českou asociací sester. (Škubová, a další, 2004)

6.2.2.2 Příprava metodiky registrace

Při realizaci dobrovolné registrace spolupracovala Staňková s Juráskovou, která postoj Staňkové cituje následovně: „*Marta zastávala názor, že hned od počátku by měla být registrace povinná. K tomu ale nebyly vůbec žádné podmínky – legislativní ani ekonomické, a už vůbec ne vůle něco takového zřídit. Rozhodla se tedy, že nebudeme čekat na ministerstvo a registraci si uděláme sami. V první fázi bude dobrovolná, později, až se zlepší prostředí, postupně přejde na povinnou. Obrátila se na Českou asociaci sester, rozhodující byl souhlas tehdejší prezidentky Hildy Vorlíčkové.*“ (Škubová, a další, 2004 str. 102)

V článku *Jak dál s registrací sester?* (Jurásková, a další, 2000) přibližuje Jurásková a Staňková přípravnou metodiku registrace na základě pilotních studií realizovaných v několika nemocnicích v ČR (první ze dvou etap pilotních studií probíhala v Thomayerově nemocnici). Cílem bylo zjistit reálné požadavky nutné k registraci, časovou přijatelnost registrace pro každou sestru, a navržení kreditního systému. Komentář autorky článku: „*Registrace sester není zbytečný výmysl, ale užitečná a smysluplná věc. O nezbytnosti zavedení registrace sester a porodních asistentek není pochyb již proto, že víme, že sestry sice vycházejí ze školy dobře připravené, ale mnohé z nich již na sobě nepracují. Cílem je tedy přimět sestry k udržení odborné úrovně a tím ke zvýšení kvality ošetrovatelské péče.*“

Koncept registrace byl zahrnut také ve **Věstníku MZ ČR z roku 1998**: „*Registrace sester má sestry motivovat k dalšímu vzdělání, umožní volný pohyb a srovnatelnost vzdělání v rámci EU, umožní získat relevantní informace o počtu, složení, vzdělání a odborném zaměření pracovníků v ošetrovatelské profesi. Registrační karta bude mít omezenou platnost 5 let, v průběhu kterých sestra plní podmínky pro další obnovení. Registrace sester by měla být dvoustupňová (pro sestry I. a II. stupně).*“ (Jurásková, a další, 2000)

6.2.2.3 Registrace v rukou ČAS

Po veškerých přípravách na dobrovolnou registraci bylo nutno sestry k registraci motivovat. Organizátorky registrace šířily osvětu v časopise *Sestra* a ve *Zdravotnických novinách*. Staňková s nadšením cestovala po republice a vy-

světlovala smysl a podmínky registrace. Bylo nutno zajistit certifikáty, formuláře registračních dokumentů či registrační karty. Náklady byly přiměřené a hradit je dokázaly registrační poplatky. (Škubová, a další, 2004)

Symbolicky se sestry mohly dobrovolně registrovat od **12. května 2001** (*Mezinárodní den ošetrovatelství*, pozn. autora). Navázaly tak na tradici první republiky. Centrem pro registraci se stala geriatrická klinika VFN v Praze 2. Více než 6000 sester se dobrovolně zaregistrovalo od zahájení registrace v květnu 2001 do dubna **2004**, kdy **registraci převzalo ministerstvo** platným zákonem. (Škubová, a další, 2004)

6.2.2.4 Registrace v rukou ministerstva

V roce 2004 byl přijat **zákon č. 96/2004 Sb.**³, na základě kterého musela ČAS **dobrovolnou registraci ukončit**. Registrací byla pověřena jednotka, která spadala pod ministerstvo zdravotnictví a sídlila v **NCO NZO** v Brně. (Škubová, a další, 2007)

Povinná registrace byla ukotvena ve **vyhlášce č. 423/2004 Sb.**⁴ Tato vyhláška se novelizovala v roce 2008 (**vyhláška 321/2008 Sb.**) a v roce 2010 (**vyhláška 4/2010**). Novelizace se týkala především změn v počtu kreditů za jednotlivé formy celoživotního vzdělávání. (Knotková, a další, 2010)

6.3 ČAS v úřadu Dany Juráskové

Mgr. Dana Jurásková, Ph.D., MBA je osobnost ošetrovatelství profilující se z řady funkcí především v oblasti managementu a řízení ve zdravotnictví, a také v politice. Jurásková se angažovala ve velkém spektru činností, bohužel se budu muset v této práci omezit na základní údaje týkající se zaměření této práce.

³ Zákon o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o nelékařských zdravotnických povoláních**)

⁴ Vyhláška, kterou se stanoví kreditní systém pro vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez přímého vedení nebo odborného dohledu zdravotnických pracovníků

V ČAS zastávala funkci **prezidentky** od roku 2007 do roku 2015 (dvě volební období). Ve vládě Jana Fischera zastávala v letech 2009-2010 funkci **ministryně zdravotnictví**. Od roku 2009 je, až do současnosti (2018), **ředitelkou** Všeobecné fakultní nemocnice.

6.3.1 Ukončení členství ve WENR

Na říjnovém zasedání v roce 2009⁵ zaznělo, že od roku 2010 ČAS již **nebude pokračovat ve členství WENR**. Důvody nebyly blíže specifikovány.

6.3.2 Akce „Děkujeme, odcházíme“

V květnu 2010 vyhlásil *Lékařský odborový klub* kampaň „*Děkujeme, odcházíme*“. Principem této akce bylo **hromadné podávání výpovědí lékařů** jako reakce na nespokojenost se svými pracovními podmínkami. Požadovali reformu ve zdravotnickém systému a změny ve výši odměňování. Celkem lékaři požadovali změny ve 13 bodech (lepší systém ve zdravotnictví, lepší platové podmínky, lepší systém vzdělávání atd.). Podle tisku požadovali lékaři navýšení hodinové mzdy ze 100-250 korun na 200-400 korun. Veškerý nátlak byl směřován na ministra zdravotnictví **Leoše Hegera**, podle kterého by pro splnění mzdových požadavků bylo potřeba 5,5 až 6 miliard korun. Akci do 20. prosince 2010 podpořilo svojí výpovědí více než 3500 z přibližně 16 000 lékařů a vážně byla ohrožena péče v 76 ze 100 nemocnic. (Procházková, 2010a, Procházková, 2010b, Procházková, 2010c, iDnes, 2011)

6.3.2.1 Mimořádné zasedání ČAS

Ke konci ledna 2011 se konalo **mimořádné zasedání ČAS**⁶, kde se projednával postoj ČAS k této kampani. Předmětem diskuze byly obavy ve smyslu polarizace názorů sester na tuto akci a jejich obavu o práci a celková situace ve zdravotnictví. Podle *Medical Tribune* (*Medical Tribune*, 2011) Jurásková uvedla: „*Mnohé sestry mají obavu, že ve chvíli, kdy nemocnice opustí lékaři, budou se*

⁵ Zasedání předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – Brno 17. 10. 2010, přístup pouze pro členy

⁶ Mimořádné zasedání předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS; Praha 21. 1. 2011, přístup pouze pro členy

zavírat oddělení a ony mohou přijít o práci také. Vzhledem k tomu, že počet sester na jednotlivých pracovištích bývá násobně vyšší než počet lékařů, bude této hrozbě čelit tisíce sester.“

Kromě diskuze probíhalo také hlasování jednotlivých členů sekci o podpoře této kampaně. Dle zápisu **kampaně nepodpořilo 46 zástupců sekcí**, naopak podporu projevily sekce 3. Na základě tohoto hlasování pak ČAS vyslovila jednoznačné **stanovisko nepodporující** kampaně: „*Zásadně nesouhlasíme s formou protestu, nebudeme organizovat žádnou takovou akci, ani nebudeme své členy nabádat k připojení k této akci. Nedoporučujeme aktivní připojení ČAS k této akci.*“ ČAS také označila tuto formu protestu za nátlakový, působí nevhodně na mezilidské vztahy mezi zdravotníky, znejišťuje veřejnost a vrhá špatné světlo na zdravotnictví jako celek, a také poškozují sociální statut zdravotníků ve společnosti. Jurásková si tímto postojem slibovala podporu v destabilizaci systému. Dodala, že „*pokud některé sestry lékaře v jejich protestu podpoří, je to samozřejmě jejich právo, jde však o individuální rozhodnutí*“ (Medical Tribune, 2011)

V tu ránu se stala ČAS, pod vedením Juráskové, terčem masivní **kritiky**.

6.3.2.2 Memorandum o úpravě poměrů ve zdravotnictví

Kromě nesouhlasného stanoviska k podpoře kampaně *Děkujeme, odcházíme*, vyslovila Jurásková požadavky v postoji k situaci ve zdravotnictví, jako např. to, že *platy zdravotníků musí růst u všech kategorií*. Projevila také zájem podílet se na tvorbě reformy ve smyslu zvýšení kompetencí sester, jejich odpovědnosti a tomu také odpovídající plat. Také zaznělo, že je nutné nově definovat dělbu práce mezi lékaři a sestrami a zahájit diskusi s odbornými lékařskými společnostmi na toto téma.

Mezi prezidentkou ČAS Juráskovou a ministrem zdravotnictví Hegerem bylo podepsáno 27. 2. 2011 **Memorandum o úpravě poměrů ve zdravotnictví**. Toto prohlášení slibovalo navýšení mezd nelékařským zdravotnickým pracovníkům úměrnému navýšení platu lékařům. To by však bylo spojeno také s vyššími kompetencemi a odpovědností v oblasti diagnostické, léčebné a ošetrovatelské péče. K navýšení platů by podle memoranda došlo od roku 2012.

Podobné memorandum bylo podepsáno 14. 2. 2011 mezi ministrem Hege-rem a zástupcem *Lékařského odborového klubu – Svazu českých lékařů* (LOK-SČL) Martinem Engelem. Toto memorandum deklarovalo navýšení mzdy lékařům z rozpočtu o objemu 2 miliard korun, které měly být rozděleny do nemocnic podle počtu úvazků lékařů. Uvedeným změnám předcházela novelizace úhradové vyhlášky. Memorandum deklarovalo navýšení tarifních platů lékařů úměrně jejich zařazení v platových třídách, a to od 5 000 do 8 000 korun. Memorandum reformou slibovalo nárůst tarifních platů lékařů celkem o 10% v roce 2012. Ředitelé nemocnic byli vyzváni, aby přijali zpět do pracovního poměru lékaře, kteří tak učinili na základě své výpovědi. Lékařům bylo doporučeno, aby svoji výpověď stáhli. Memorandum bylo uzavřené výzvou k **ukončení** akce „Děkujeme, odcházíme“.

6.3.2.3 *Kritika memoranda*

Podle Zdravotnických novin (Zdravotnické noviny, 2011) Memorandum vyvolalo překvapivě spíše spory. Mnohé zdravotní sestry odmítají, aby byl růst platů podmíněn reformou či navýšením kompetencí, a celkově s ním nesouhlasí. Navíc došlo ke střetu mezi ČAS a odbory, podle kterých Jurásková překročila své pravomoce – nemá totiž nárok na rozhodování o zvýšení mezd, to je prý plně v jejich kompetenci. ČAS se však ohrazuje: „*My mandát na vyjednávání o platech máme a vyplývá z našich stanov. Jsme odpovědné za vedení legislativních kroků a platy do toho určitě patří - považujeme to za naši morální povinnost vůči členům.*“ Jurásková dodává: „*Ve stanovách profesní organizace je v paragrafu 3 uvedeno, že Česká asociace sester se bude podílet na tvorbě zdravotní politiky státu ve spolupráci se všemi institucemi, které to mají ve své působnosti. Prostřednictvím delegovaných zástupců ČAS hájí zájmy svých členů v poradních orgánech legislativy a exekutivy ČR a v dalších orgánech a institucích zabývajících se problematikou zdravotní péče, včetně péče domácí.*“

6.3.2.4 *Kritika ČAS za postoj ke kampani*

Prohlášení ČAS, že nepodpoří lékaře v jejich kampani „Děkujeme, odcházíme“, zdravotní sestry ještě více polarizovalo a pošťvalo vůči ČAS. Na Facebooku vznikla krátce na to skupina *Jsem zdravotní sestra a akci „Děkujeme, odcházíme“*.

zíme“ plně podporuji. Tato skupina je do teď aktivní a má 3 150 členů (ke dni 13. 2. 2018, pozn. autora).

V březnu 2011 její členové napsali otevřený dopis⁷ primárně určeným prezidentce ČAS, ministru zdravotnictví, a také předsedovi vlády, ve kterém vyjádřili „*nesouhlasná stanoviska s autonomním rozhodováním a prohlášením paní Juráskové*“. Rezovaly argumenty, že „*Juráskové nepřísluší hovořit za všechny sestry, když ČAS zastupuje ve skutečnosti pouze zlomek ze všech sester v ČR.*“ (tehdy údajně 15 000 z 80 000 sester, pozn. autora). „*Rozhodně nemá právo opakovaně hovořit za všechny nelékaře, ačkoliv již raději zmiňuje, že hovoří za členy ČAS,*“ stojí ve vyjádření.

Autorky dopisu se také neztotožňují s podmínkami, za jakých mělo dojít na navýšení platů v průběhu roku 2012, kritizují nulovou spolupráci ČAS s odbory při vyjednávání a fakt, že se navyšování platů netýká také nezdravotníků. „*Je více než nutné dojít ke společnému konsenzu, nikoliv prosazovat individuální zájmy jedné ze skupin a vydávat je za většinové stanovisko,*“ píšou autoři v prohlášení.

„*ČAS nemá ze své podstaty právo vyjednávat o odměňování, jde o profesní organizaci. Souhlasíme s tím, že je třeba zvyšování platů a mezd, na druhou stranu by to mělo být minimálně po společné dohodě všech organizací zastupujících zaměstnance a prioritně těch odborových, nikoliv profesních!*“ viz.⁷.

Web iDnes (Říhová, 2011) navíc uvedl: „*Podle diskusních příspěvků (na Facebooku, pozn. autora) lze také usuzovat, že i některé sestry, které v ČAS jsou, se stanoviskem Juráskové nesouhlasí a chtějí se z asociace odhlásit. Na webu si navzájem radí, jak to udělat.*“ Podle webu však Jurásková v té době úbytek členů nezaznamenala.

⁷ <https://www.facebook.com/notes/jsem-zdravotn%C3%AD-sestra-a-akci-d%C4%9Bkujeme-odch%C3%A1z%C3%ADme-pln%C4%9B-podporuji/otev%C5%99en%C3%BD-dopis/132195516851290/>

6.3.3 Krize členské základny

V roce 2012 se na únorovém zasedání⁸ projednával **úbytek členů ČAS**. Jurásková avizovala, že byl zaznamenán také **pokles příjmů z důvodu poklesu členské základny**, což vysvětlila „*celkovým stavem ve společnosti*“.

Na totožném zasedání zaznělo, jakým způsobem členskou základnu rozšířit a udržet. Byla předložena ustanovení ve formě členských **výhod⁹** a **opatření¹⁰** souvisejícími s poplatky za členství.

Ke dni 16. 10. 2012 evidovala ČAS 8 106 členů. (Petr, 2014)

6.3.4 Úvahy o vzniku komory pro nelékařské zdravotnické pracovníky

6.3.4.1 První myšlenka již v klubech sester

„První návrhy na zřízení Komory vznikly již v Klubech sester. U většiny sester byla zřejmá podpora Komory např. z důvodu postupující privatizace zdravotnictví či při vyjednávání s Lékařskou komorou. Přestože prozatím Komoru nemáme, ČAS jedná s profesními organizacemi lékařů. Velkým problémem zůstává legislativní účast na všech dohodovacích řízeních. Toto se nám prosadit nepodařilo právě pro chybějící zákon o Komoře. (...) Státoprávní, hospodářské a ekonomické problémy byly prioritou, která nedovolila v legislativním postupu upřednostnit zákon o Komoře. (...) ČAS usiluje o vznik Komory nejen pro své členy, ale pro všechny SZP bez rozdílu iniciativního zapojení. Návrh, který jsme předložili poslancům, nemá název Komora sester, ale Komora středních zdravotnických pracovníků se středním a vyšším vzděláním. (...) Na zřízení zákona o Komoře je však nutná aktivní spolupráce i ostatních SZP. Zatím se zřízení Komory věnují

⁸ Zasedání předsedkyně a předsedů sekcí a regionů ČAS; Brno 11. 2. 2012; přístup pouze pro členy

⁹ přístup do internetové učebny zdarma, právní poradenství členům ČAS za zvýhodněných podmínek, 30% sleva na předplatném odborného časopisu Florence, zvýhodněná sleva na vzdělávacích akcích ČAS, 10% sleva na knihy z vydavatelství Grada, každé dva měsíce členům zasílán stávající elektronický Zpravodaj

¹⁰ např. poplatek za členství se po registraci vyplácí až od následujícího roku

nejvíce členky ČAS. Jedná se o společný zájem, který nám pomůže získat jiné postavení ve společnosti,“ sdělila Růžena Wagnerová v rozhovoru pro časopis Sestra v roce 1993. (Škubová, 1993 str. 5)

6.3.4.2 Představa Dany Juráskové

Úvaha nad vznikem komory na dlouhou dobu vyhasla. Nově tuto problematiku vážně otevřela až Jurásková. V listopadovém **zasedání**¹¹ v roce **2012** se stal námět Komory velkým tématem. Dle zápisu ze zasedání, proběhla velká *kultivovaná diskuze*:

Podle představ Juráskové by Komora nahradila ČAS, měla by pod sebou **registr** a stala by se připomínkovým místem. Uvažovala nad zřízením „malé komory“ pro sestry a porodní asistentky, a „velké komory“ pro nelékařské zdravotnické pracovníky. Na povinném **členství** netrvala. Navrhla připravit **přípravný výbor**, který by připravil zákon, strukturu a připravil volby do vrcholných volebných orgánů komory. Zaměstnanci komory by měli na starost registrace. Jurásková měla představu, že bude komora realizována do června 2013 v návaznosti na přípravu **novely zákona** č. 96/2004 Sb.

Na koncept Juráskové reagovalo několik přítomných. Bylo upozorněno na „nízké právní povědomí nelékařů – řešením by bylo jasné a pečlivé vysvětlení, o co komora usiluje a jaký je její rozdíl mezi ČAS“¹². Diskuze stála na otázce, zda preferovat povinné či nepovinné členství v komoře a koho vlastně bude komora organizovat a zastávat. Přítomní odkazovali na *Slovenskou komoru sester a porodních asistentek*, kde povinné členství nebylo dobrým krokem, a který legislativa proto upravila. Někteří zastali názor, že takové sdružení několika oborů nebude úplně fungovat. „Mnoho organizací se nedomluví,“ zaznělo.

¹¹ Zasedání předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS; Poděbrady 12. 11. 2011; přístup pouze pro členy

¹² Osobně jsem měl také problém pochopit princip komory a její rozdíl mezi profesní organizací. Nakonec mi k porozumění pomohl náhodný příspěvek v diskuzi pod článkem iDnes (Procházková, 2012): „Komora záchranářů není ze zákona, tudíž cokoliv prosadit je nemožné. Střední zdravotnický personál potřebuje silnou komoru a stanovenou zákonem. Pak prosadí jejich zájmy.“

Tisku (Procházková, 2012, Brandejská, 2012) Jurásková sdělila hlavní **motiv vzniku Komory**: „*Ve zdravotnictví existuje mnoho kategorií pracovníků, jejichž postavení je však různé a nejsou tolik sjednocení. Tito pracovníci mají horší přístup k informacím a mají slabší pozici.*“ Podle ní není tato nerovnováha vhodná. Zdůraznila také fakt, že „*při vypořádání připomínek k různým zákonům je potřeba komunikovat se 30 subjekty, což je náročné. Komora by měla sjednotit a usnadnit fungování jejich organizací a dohlédnout na dodržování odborných a etických pravidel v jednotlivých profesích. Povinná či nepovinná forma členství by se pak odvíjela od kompetencí, které komora dostane. (...) Všichni členové této Komory by měli rovnocenné postavení a stejně silný hlas bez ohledu na velikost své členské základny.*“

Na únorovém zasedání v roce 2012¹³ informovala Jurásková o schváleném návrhu názvu komory: **Česká komora nelékařských pracovníků**. Také očekávala postupný přesun členů do komory

21. 9. 2012 bylo zaregistrováno na magistrátu hlavního města Prahy *zájmové sdružení právnických osob*, a to tzv. **Přípravný výbor České komory zdravotnických pracovníků**. Zakladatelská smlouva zahrnuje souhlasná stanoviska 17 odborných společností.¹⁴

6.3.4.3 Kritika Komory

Podle článku časopisu *Sestra* (Kopecká, 2012) navrhovaná komora již od počátku vzbuzuje diskuze a dohady o její potřebnosti, nestrannosti a prospěšnosti. Údajně odborná veřejnost obecně není proti vzniku komory, avšak zatím trpí **nedostatkem objektivních informací o vzniku komory a jejím poslání**.

Podobné prohlášení uvedly zástupci z odborů. Podle Řezníčkové¹⁵ (Řezníčková, 2012) „*jsou informace o vznikající komoře chaotické a nepřesné. Mnozí nelékaři netuší, co se vlastně chystá a popravdě je to, bohužel, ani nezajímá.*“ Kritizovala postoj pracovního týmu (zřejmě tím myslela pracovní výbor,

¹³ Zasedání předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS; Brno 11. 2. 2012; přístup pouze pro členy

¹⁴ z dokumentů dostupných na stránkách Přípravného výboru: <http://www.ckzp.cz/onas/dokumenty/dokumenty>

¹⁵ garant sekce nelékařů v Odborovém svazu zdravotnictví a sociální péče ČR

pozn. autora), když se její svaz a POUZP měli zájem účastnit připomínkování k připravované novele zákona, ale nebylo jim to umožněno. Upozornila také na to, že „až 80% nelékařů není zastoupeno v žádné odborné organizaci. Tím pádem by vznikla komora, jejíž členové by rozhodovali za většinu, která organizovaná není.“

Některé odborné společnosti nejevily zájem o členství v komoře. Původně se jednání o vznik komory účastnilo na 26 odborných organizací, přípravný výbor však formuje pouze 17 společností. Zájem ztratila třeba Asociace klinických logopedů, Asociace klinických psychologů či Asociace reprodukční embryologie. Proti jejímu vzniku se na svém webu ostře ohradila také např. **Komora zdravotnických záchranářů**. „Víme, že ze zákona 220/1991 Sb. jsou zřízeny tři komory, a sice lékařská, stomatologická a lékárnická. Ani tyto tři profese sdružující zdravotníky výhradně s doktorským a magisterským vzděláním nemají jen jednu profesní komoru, ale tři. Na druhé straně více jak 155 tisíc nelékařských zdravotnických pracovníků (NLZP) se současnými 41 rozličnými profesemi (27 profesí pro výkon profese bez odborného dohledu + 14 profesí s výkonem profese jen pod dohledem či vedením) a se škálou vzdělání od základního (např. sanitáři vzešli z rekvalifikací přes úřad práce), přes střední, středoškolské úplné, vyšší až po vysokoškolské od Bc. až po Mgr. a Ph.D. a MBA., by mělo mít komoru jen jednu? Proč?“ (Komora záchranářů - Sigmund, 2012)

6.3.5 Průzkum ČAS: Pracovní podmínky zdravotníků v ČR

ČAS realizovala v období od 8. 6. 2013 do 31. 7. 2013 dotazníkové šetření s názvem *Pracovní podmínky zdravotníků v ČR*. ČAS tak reagovala na signály z ošetrovatelské praxe, kdy nevhodné pracovní podmínky, neodpovídající personální a technické vybavení pracovišť, nárůst administrativy a jiné skutečnosti ohrožující kvalitu poskytované péče. Dotazníky ČAS distribuovala mezi **bývalé i tehdy stávající členy ČAS**. Celkem bylo vyplněno **necelých 6 000 dotazníků**. Provedené dotazníkové šetření poukázalo na několik problémových oblastí, které negativně ovlivňují poskytování ošetrovatelské péče (komunikace s nadřízeným, nedostatek personálu, nízké finanční ohodnocení, administrativní zátěž atd.). (Prezidium ČAS, 2013)

6.3.5.1 Tisková konference

Výsledky výzkumu označila ČAS jako závažné a alarmující, prezidium proto vyhlásilo na podzim roku 2013 tiskovou konferenci, kde se výsledky průzkumu projednávaly společně s ministrem zdravotnictví Holcátem, dále byli přítomni zástupci pojišťoven, Spojené akreditační komise ČR, odbory, Rady Asociace krajů ČR či Rady asociace nemocnic. (Prezidium ČAS, 2013)

6.3.5.2 Možné způsoby řešení krize

Zástupci prezidia prezentovali na zmiňované konferenci nejen výsledky průzkumu, ale také možné **způsoby řešení** nechvalné situace ve zdravotnictví: (Prezidium ČAS, 2013)

- Zajištění počtu sester v souvislosti s ošetrovatelskou zátěží (dle závažnosti pacientů) ve spolupráci s pojišťovnamí a managementem zdravotnických zařízení
- Vytvořit příklady dobré praxe: zahrnout pracovníky do tvorby a úprav zdravotnické dokumentace
- Publikovat návrhy vhodné a efektivní dokumentace
- Rozšiřovat supervizi ve zdravotnictví
- Možnost anonymně upozornit na problémy (univerzální emailová adresa, schránka důvěry)
- Anonymní průzkumy spokojenosti zaměstnanců
- Zjišťovat příčiny fluktuace
- Upozorňovat na nízké finanční ohodnocení nelékařů a riziko jeho dalšího snižování
- Pokračovat ve zkoumání jednotlivých aspektů tématu pracovní podmínky zdravotníků

6.3.5.3 Obnovení funkce hlavní sestry na ministerstvu zdravotnictví ČR

Výsledku průzkumu nastolily celou řadu změn. Časopis *Sestra* z ledna 2014 (Pelikánová, 2014) avizoval o **obnovení funkce hlavní sestry při MZ ČR**¹⁶. Učinil tak ministr zdravotnictví Martin Holcát ke dni **1. 11. 2013** na popud

¹⁶ Sestry viděly v devadesátých letech hlavní nedostatek v tom, že neměly svého zástupce na ministerstvu zdravotnictví. Obrátily se na tehdejšího ministra zdravotnictví prof. Klenera s návrhem na ustavení této funkce, kterou měla zastupovat sestra, která dobře zná práci sester, bude důstojně

průzkumu ČAS představeném výše. Nově zvolenou hlavní sestrou při MZ ČR se stala Mgr. Alena Šmídová. Podobné prohlášení publikovalo prezidium ČAS v tiskové zprávě ve dni 16. 10. 2013. Zároveň se původní *Odbor vzdělání a vědy* (VZV) rozdělil na dva odbory – **Odbor ošetrovatelství a nelékařských povolání**, jehož se stala Šmídová ředitelkou, a dále na Odbor vědy a lékařských povolání. Dne 1.4.2015 Šmídová odstoupila z funkce¹⁷.

Dne 26. 11. 2013 se konala **porada hlavních sester při MZ ČR**, kde Jurásková představila toto výzkumné šetření. Jako možný způsob řešení administrativní zátěže představila Lenka Gutová, hlavní sestra pražské ÚVN, koncept „bez-papírové nemocnice“ v prezentaci „*Vedení ošetrovatelské dokumentace s využitím IT technologií*“. (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2013, Pelikánová, 2013)

6.3.5.4 Připomínkování personální vyhlášky

Ve zprávě uveřejněné ČAS (Česká asociace sester, 2014) byla jako jeden z možných způsobů řešení personální krize revize **vyhlášky č. 99/2012 Sb. o minimálním personálním zabezpečení zdravotnických služeb**. Tehdejší hlavní sestra MZ ČR Mgr. Alena Šmídová požádala ČAS o revizi navrhované vyhlášky ministerstvem.

Vyhlášku připomínkovalo 11 z 15 oslovených členů na pozicích hlavních, vrchních a staničních sester a ostatních zdravotníků z různých typů zařízení a regionů ČR (vedení pražské ÚVN, IKEM, VFN, TN, FNM, FNUSA a další). Cílem

hájit jejich zájmy a ovlivňovat rozhodování v oblasti ošetrovatelství. Zároveň však měla být její osobnost vybavená uměním hovořit o odborných věcech s ministerstvem, s vedením ministerstva, úředníky a politiky, orientovaná v předpisech, směrnicích a zákonech vztahujících se k ošetrovatelství. Ke zřízení **oddělení hlavní sestry** nakonec přistoupil ministr zdravotnictví prof. Martin Bojar. První hlavní sestrou při MZ ČR se stala Blanka Misconiová. V roce 2000 byla funkce HS zrušena, nahradila ji funkce *Ředitelky odboru ošetrovatelství MZ*, a to pravděpodobně po zvolení prof. Bohumíra Fišera do funkce ministerstva zdravotnictví v roce 2000. Tehdy se stala HS Mgr. Ivanka Kohoutová. (Škubová, a další, 2004) (Škubová, a další, 2007) (Škubová, 1993)

¹⁷ Dne 25.5.2015 informoval *Zdravotnický deník* (Zdravotnický deník, 2015) o nově zvolené hlavní sestře na MZ ČR, kterou jmenoval někdejší ministr zdravotnictví Svatopluk Němeček. Stala se jí **Mgr. Alice Strnadová, MBA**, která tuto funkci vykonává v současné době.

úprav Vyhlášky MZ ČR č. 99/2012 Sb. bylo umožnit poskytování kvalitní a bezpečné péče ve všech zařízeních v ČR dle platných zákonných a podzákonných norem i rezortně bezpečnostních cílů, s vědomím toho, že kvalitní a bezpečná péče se nedá poskytovat s nedostatečnými počty zdravotníků. Konkrétní shrnutí výsledků připomínkování je uvedeno ve zdroji: (Česká asociace sester, 2014).

6.3.5.5 *Varovný dopis ředitelům zdravotnických a sociálních zařízení*

V červenci 2014 Jurásková odeslala, ve jménu prezidia ČAS, dopis ředitelům jednotlivých zdravotnických a sociálních zařízení ČR, ve kterém je upozorňuje na „*akutní a zásadní narušení citlivého systému dostatečných počtů plně kvalifikovaných zdravotníků v ČR.*“ Zároveň odkazuje na představený průzkum ČAS. (Prezidium ČAS, 2014)

6.4 ČAS v úřadu Marty Šochmanové

Dne 9. 3. 2015 informoval facebookový portál *Institutu klinické a experimentální medicíny* (IKEM) o nově zvolené prezidentce ČAS. Stala se jí **PhDr. Martina Šochmanová, MBA**, která v současné době (2018) zastává také funkci náměstkyně pro ošetrovatelskou péči v této zdravotnické instituci. Portál také uvedl, že Šochmanová získala 73% tajnou hlasovací podporu.

6.4.1 Dobrovolné vystoupení ČAS z členství ICN

Diskuze o setrvání v ICN proběhla na listopadovém zasedání¹⁸ roku 2014. V prezentaci Tomáš Petr¹⁹ např. uvedl, že ačkoliv ICN zasílá informace o svých aktivitách, většina z nich je problémům české praxe vzdálená. Konferenci ICN se navíc členové ČAS neúčastní, a to kvůli nedostatku financí. Členský poplatek za členství v ICN v roce 2014 byl téměř 360 000kč. Veronika Di Cara²⁰ ve své prezentaci uvedla, že dostupné materiály ČAS jsou všeobecné a nejsou k užitku, navíc podle ní za poslední 4 roky (od roku 2010, pozn. autor) neproběhla žádná zásadní interakce.

¹⁸ Zasedání předsedyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 8. 11. 2014; přístup pouze pro členy

¹⁹ Mgr. Tomáš Petr, PhD.

²⁰ Mgr. Veronika Di Cara

V březnu 2015 odsouhlasilo Fórum delegátů ČAS dobrovolné **vystoupení z členství ICN** „z důvodu současné neschopnosti dostát vysokým finančním nárokům ICN a zároveň nízké přínosnosti členství v ICN pro české ošetrovatelství. Prestiž členství v ICN byla zvážena, ale prezidium se shodlo, že statistické každoroční poplatky budou raději věnovány na české ošetrovatelství, přičemž ICN se zabývá hlavně podporou ošetrovatelství v rozvojových zemích. Členství v ICN využila ČAS za posledních 5 let aktivně pouze jednou, kdy jsme ICN požádali o vyjádření k návrhu zákona o kvalifikačním vzdělávání sester v ČR.“ (Česká asociace sester, 2016 stránky 40-41)

Na dubnovém zasedání²¹ zaznělo, že bylo v lednu 2017 **formálně ukončeno členství ČAS v ICN pro finanční náročnost**. Stejně ukončilo členství také Slovensko či Velká Británie.

6.4.2 Fenomén: Nedostatek sester

Téma nedostatku sester je velmi obsáhlé a jedná se zřejmě o nejdiskutovnější problém dnešního ošetrovatelství v globálním měřítku. Tento jev je také v neustálé pozornosti ČAS.

V říjnu 2015 provedl ÚZIS²² výzkumné šetření zaměřené na aktuální stav nelékařů u poskytovatelů lůžkové péče. Cílem bylo zjistit, *kolik zdravotníků v českých nemocnicích chybí*, kolik nabírají absolventů a s jakým vzděláním. Šetření, ve smyslu sběru dat, **neproběhlo úspěšně**. Oslovených bylo původně 276 poskytovatelů, odpovědí se však vrátilo pouhých 139, tedy 50%. Mnohá data, která ÚZIS získal, jsou navíc zavádějící a někteří respondenti neposkytli svá data vůbec. Podle Ing. Bartůňkové z ÚZIS, která výzkum prezentovala na poradě hlavních sester 24. 11. 2015, tak výsledky vypověděly maximálně o tom, že potřebujeme **registr zdravotnických pracovníků**. (Koubová, 2015a)

Prezidentka Šochmanová poskytla rozhovor (Rozsypal, 2016), kde se k této problematice vyjadřuje: „V současné době máme Národní centrum ošetrovatelství se sídlem v Brně, které provádí tzv. registraci sester a nelékařských zdra-

²¹ Zasedání předsedyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 7. - 8. 4. 2017; přístup pouze pro členy

²² Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR; <http://www.uzis.cz>

votnických pracovníků, ale fakticky z tohoto registru nemáme údaje o tom, kdo je momentálně v praxi a kdo tuto činnost vykonává. (...) To, kolik u nás chybí sester, jsou základní data, která bychom chtěli znát. (...) Instituce poskytují nepřesná data o počtu sester, které ve zdravotnictví chybí. Nikdo nechce úplně odhalit, kolik v daném zařízení volných míst je – uchazeč si nevybere zařízení, kde je největší počet neobsazených pracovních míst. Statistika je nepřesná pravděpodobně i z tohoto důvodu.“

Podle informací Dagmar Žitníkové uvedených v rozhovoru pro Zdravotnický deník (Koubová, 2015b) jsou nejpřesnější o počtu chybějících sester statistická data, která uvedl ÚZIS v roce 2013. Podle nich chybělo v lůžkových zařízeních zhruba 90 tisíc sester. Nicméně dodává: „Dohledat celkový počet všeobecných sester je problém, protože část sester je vedená jako „specializovaní pracovníci s odbornou způsobilostí (sestry na JIP/ARO, pozn. autora). Tam už nefiguruje, že jde o všeobecné sestry. Proto jsou čísla těžko dohledatelná.“

Česká televize (Česká televize, 2017c) uvedla některá data statistiků, která přibližují dynamiku v počtu sester: v roce 2010 byl počet úvazků v **ambulantní** péči 27 704, v roce 2015 to bylo 28 432 úvazků – tady počty rostly. V **lůžkové** péči sledujeme opačný trend – v roce 2010 bylo 56 264 úvazků, a 54 256 úvazků v roce 2015. Tady klesl počet úvazků o více, než 2000. Sestry pravděpodobně směřují do ambulancí, aby se vyhnuly směnnému provozu. Data ČT čerpala z ÚZIS.

Podle Šochmanové je však tento problém složitější: „Příčina je také v demografii. Pokud se podíváme na demografickou křivku, tak je evidentní, že dnes do praxe nastupují tzv. nejslabší ročníky, takže logicky je těchto lidí méně. Základní příčinou je také snížená prestiž tohoto povolání. (...) Dalším faktorem je přetěžování sester, vysoká administrativní zátěž a pochopitelně finance, protože povolání sestry je velmi náročné za neadekvátní finanční ohodnocení. Zásadně se musí změnit tato nevyváženost a sestry musí být lépe finančně ohodnoceny.“ (Česká televize, 2016, Česká televize, 2017b)

ČAS zveřejnila 18. 3. 2018 na svém webu i facebookových stránkách **tiskovou zprávu** (Česká asociace sester, 2018) s názvem „*Nedostatek sester znamená zdravotní rizika pro populaci ČR*“. Podle informací v tiskové zprávě chybělo v roce 2017 přes 3300 sester. „*Nedostatek sester s sebou nese řadu negativních důsledků. Ovlivňuje kvalitu a dostupnost poskytované péče, nutí nemocnice uzavírat části oddělení, přetížené a vyčerpané sestry nemohou u pacientů kvalitně provádět všechny výkony, které by byly nutné. (...) Úbytek sester je potřeba zastavit okamžitým zatraktivněním profese sestry a dalších zdravotnických profesí jak pro absolventy, tak i pro zkušené sestry, které svůj obor již opustily, nebo o tom vážně uvažují,*“ stojí v prohlášení.

6.4.2.1 *Kampaň Nursing Now*

Dne 13.3 2018 informovala ČAS na svém webu v **aktivní účasti kampaně Nursing Now**: „*Česká asociace sester se aktivně připojuje k této celosvětové kampani s cílem zviditelnit nezpochybnitelný přínos sester české společnosti a zlepšit jejich pracovní podmínky.*“

Podle informací z oficiálních webových stránek se jedná o tříletou celosvětovou kampaň, která probíhá ve spolupráci se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Mezinárodní radou sester (ICN). Do kampaně se však zapojilo široké spektrum sesterských organizací celkem z 16 zemí. Cílem kampaně je zlepšit kvalitu poskytované péče zvýšením společenského statutu a vlivu zdravotních sester a porodních asistentek. Kampaň si slibuje podpořit přístup sester k výukovým materiálům, vzdělávání či výzkumu a sdílení informací. (Nursing Now)

Patronkou kampaně je Cathrine, její královská výsost vévodkyně z Cambridge, která na zahajovacím ceremoniálu vyslovila následující myšlenku: „*V roce 2030 bude svět potřebovat dalších 9 milionů zdravotních sester, což odpovídá 2 000 sestrám každý den v následujících 12 letech. Musíme tedy podpořit a rozvíjet sestry s dovednostmi a talentem takového rozsahu, aby se dokázaly vypořádat s požadavky budoucí situace ve zdravotnictví.*“ (Nursing Now, 2018)

6.4.3 Novela zákona o nelékařských zdravotnických pracovnících

1. září 2017 vstoupila v platnost **novela zákona 96/2004 Sb. (zákon 201/2017 Sb.²³)**, která zásadně změnila kontrolu celoživotního vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků a podmínky k výkonu povolání bez odborného dohledu. (Šnajdrová, 2017c)

Změn v této legislativě proběhlo několik, blíže specifikuji ty nejdiskutovnější.

6.4.3.1 Zrušení registrace sester

Server *Ošetrovatelství.info* (Šnajdrová, 2017c) avizoval: *„Kreditní systém se ruší pro všechny! Za akce se kredity nebudou vůbec udělovat, a pokud ano, tak pak budou jen symbolické. Pro pořadatele akcí to znamená, že nemusí své akce posílat ke schválení odborné společnosti. Registrace se také ruší – nebude podmínkou k výkonu povolání bez odborného dohledu.“* V jiném článku (Šnajdrová, 2017b) doplňuje: *„Registrace jako taková se překlápí do Národního registru zdravotnických pracovníků, který je vedený nezávisle na celoživotním vzdělání a žádné kredity sledovat nebude.“*

Ministerstvo zdravotnictví dále uvedlo: *„Povinnost celoživotního vzdělávání zůstává zachována v souladu s čl. 22 písm. b) směrnice 2005/36/ES. Vnitřní systém plánování a kontroly celoživotního vzdělávání svých zaměstnanců musí zajistit každý poskytovatel zdravotních služeb a tato povinnost by měla být kontrolována zejména v rámci hodnocení kvality poskytované zdravotní péče.“* (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2014)

²³Zákon, kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o nelékařských zdravotnických povoláních**), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů

Po studiu diskusních příspěvků, týkajících se zrušené registrace, jsem dospěl k názoru, že je tato změna vítána vcelku pozitivně. Nabízím zde některé zajímavé příspěvky diskusního fóra²⁴ z facebookové stránky Ošetřovatelství.info:

L. D.: „*Já myslím, že vzdělávat se dál musíme, ale jinou formou. Mnoho seminářů bylo kvalitních, ale mnoho naprosto k ničemu, jen pro body. Chtělo by to aktivní podporu od zaměstnavatele, kvalitní kurzy, semináře.*“

K. H.: „*Já to tedy za sebe velmi vítám. Vadilo mi, že seminář musím zaplatit ze své kapsy, a to nepočítám celý den strávený na semináři. Navíc ještě musíte hlídat body, kdy vám končí registrace atd. Samozřejmě, že se budu dál vzdělávat, ale tak nějak svobodněji a ne z nutnosti sbírání bodů.*“

Důsledkem změny zákona bylo *ukončení činnosti Kreditní komise ČAS* a změna stanov ČAS.²⁵

6.4.3.2 Zrušení oboru zdravotnický asistent

Změna zákona přinesla změnu názvu povolání zdravotnického asistenta na **praktickou sestru**. Nově bude tento pracovník vykonávat svoji činnost **bez odborného dohledu**. (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2014)

„*Zrušení odborného dohledu navrhovaným zákonem vítáme. Nově nastupující zaměstnanci nastupují do praxe pod odborným dohledem všeobecné sestry, která je, kromě vykonávání své práce, zatížená navíc tím, že musí vykonávat tzv. odborný dohled nad těmito zaměstnanci. Nově nastupující zaměstnanci budou pracovat pod odborným dohledem pouze v době tzv. adaptačního procesu, pak už ale budou vykonávat činnost samostatně v rozsahu svých kompetencí,*“ uvedla prezidentka Šochmanová. (Česká televize, 2016)

6.4.3.3 Vzdělávací systém 4+1

Po dlouhou dobu se zřejmě jednalo o nejkontroverznější změnu v legislativě. Podle nového vzdělávacího modelu, tzv. **model 4+1** by již sestry

²⁴ příspěvek z 12. června 2017 s názvem *Jak to bude s registrací sester a dalších NLZP?*

²⁵ 8. Zápis z jednání prezidia ČAS konaného dne 10. 10. 2017; k nahlédnutí pouze pro členy

nepotřebovaly studovat vysokou školu po dobu tří let, ale za určitých podmínek²⁶ by mohli uchazeči získat povolení k výkonu povolání všeobecné sestry již po roce studia na VOŠ.

Tento krok byl již před schválením kritizován kolektivem ČAS, odbory a ošetrovatelskou veřejností. K této změně se od začátku ohrazovala také prezidentka Šochmanová, která o tomto kroku jednala také přímo s ministrem Němečkem. Podle zápisu z jednání prezidia ČAS²⁷ ministr argumenty proti tomuto modelu vyslechl, avšak nadále prosazoval svůj návrh.

V listopadu 2016 zveřejnila ČAS **tiskovou zprávu**²⁸, která informuje o výzkumu s názvem „Podporujeme plánované zkrácení povinného studia?“. Do výzkumu byly zařazeny **náměstkyně pro ošetrovatelskou péči** – ze 118 hlasujících vyslovilo 82 respondentů (tj. 69,5 %) **nesouhlas** se zkrácením studia. Plán ministerstva zdravotnictví podpořilo jen 36 respondentů (30,5 %). Většina náměstkyň tímto vyslovila **nesouhlasné** stanovisko se změnou ve vzdělávání.

„Na sestry jsou v současné době kladeny mnohem větší nároky. Na tak náročnou profesi je potřeba vystudovat minimálně čtyři roky všeobecného vzdělání a tři roky terciárního vzdělání, které skutečně odrazuje požadavky, které jsou dnes na sestry kladeny. Jeden rok je naprosto nedostatečný k tomu, co je dnes od všeobecných sester vyžadováno. (...) Ta příčina nedostatku sester skutečně není ve vzdělávání, tudíž nám tento krok mnoho nových sester nepřinese,“ uvedla Šochmanová v rozhovoru pro Českou televizi. (Česká televize, 2017b, Česká televize, 2017c)

Podobný pohled má také **Dagmar Žitníková**²⁹: *„Hlavní jsou ekonomické důvody – do zdravotnictví jde málo prostředků, zvláště na personál. Současná per-*

²⁶ v případě, jde-li o zdravotnického pracovníka, který získal odbornou způsobilost k výkonu povolání **praktické sestry**, zdravotnického záchranáře, porodní asistentky nebo dětské sestry

²⁷ 8. Zápis z jednání prezidia ČAS konaného dne 1. 9. 2015; k nahlédnutí pouze pro členy

²⁸ „Tisková zpráva: Hlavní sestry jsou proti zkrácení studia“ z 10. 11. 2016; k nahlédnutí pro členy i nečleny

²⁹ Předsedkyně Odborového svazu zdravotnictví a sociální péče

sonální krize není krizí systému vzdělávání. (...) Hlavním důvodem nedostatku personálu je jeho přetěžování a nízké finanční ohodnocení.“ (Koubová, 2015a)

Proti kroku vlády se ostře ohradil **Tomáš Válek**³⁰ v dopise adresovaném poslancům Parlamentu ČR (Válek, 2016), ve kterém, mimo jiné, upozornil, že by se mělo ministerstvo zaměřovat spíše na změnu v úrovni kompetencí, které nejsou pro zdravotnické asistenty (nově praktické sestry) a všeobecné sestry jasně vymezeny. Jejich činnost se tak překrývá a důsledkem je, že všeobecná sestra saturuje činnost nižšího zdravotnického personálu. Dále také vyzdvihl nízkou efektivitu navrhovaného vzdělávacího modelu.

Proti navrhované změně v legislativě se ohradil **Paul De Raeve**³¹: „*Je nepřijatelné, abychom se vraceli zpět v čase! Všechny tyto změny ohrožují celý systém zdravotnictví a především samotné pacienty.*“ Podle jeho slov tento systém navíc plně nekopíruje požadavky, které udává směrnice EU³². (Válek, 2016)

6.4.3.4 Příprava povolání dětské sestry

Nedostatek dětských sester byl několikrát předmětem jednání prezidia ČAS, kdy se řešil jejich akutní nedostatek, průměrný věk 45 let a nízký věk pod 30 let.³³ Nově nastolená legislativa přinesla **změny ve vzdělávání dětských sester**. Dětskou sestrou se nově může stát uchazeč po absolvování tříletého bakalářského či vyššího odborného studia v oboru dětská sestra, nebo po minimálně roční přípravě na VOŠ, a to v případě, že se jedná o uchazeče, který získal kompetence k výkonu povolání praktické sestry, všeobecné sestry, zdravotnického záchranáře či porodní asistentky. (Ministerstvo zdravotnictví, 2017)

6.4.4 Informovala ČAS o změnách v legislativě dostatečně?

ČAS o chystaných změnách v září 2017 informovala poněkud stroze na svých facebookových stránkách 17. července 2017 (na oficiálních stránkách zve-

³⁰ Předseda Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, z.s. (POUZP)

³¹ generální tajemník EFN

³² dle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 O uznávání odborných kvalifikací je nutná nejméně tříletá příprava anebo **4 600 hodin teoretického a klinického výcviku**

³³ zápis z jednání prezidia ČAS 23. 3. 2015; k nahlédnutí pouze pro členy

řejnila stejné prohlášení, které je však momentálně k dispozici pouze přihlášeným členům). Příspěvek, který ČAS zveřejnila, jednoduše odkázal příznivce na stránky NCO NZO a sbírky zákonů. Mnohem podrobnější a přehlednější informace poskytl např. server **Ošetřovatelství.info** (viz níže). Ucelené informace poskytl rovněž **Ministerstvo zdravotnictví**³⁴.

Jak lze předpokládat, změna zákona vyvolala velkou vlnu emocí a otázek adresovaných právě ČAS. Jak uvedl facebookový portál ČAS 10. 11. 2017: *„Paní prezidentka požádala Mgr. Strnadovou³⁵ o pomoc při zodpovězení nejčastějších dotazů, které jsou ČAS adresovány ze strany zdravotníků.“* Do příspěvku byl přiložen dopis hlavní sestry Strnadové adresovaný prezidentce Šochmanové. Strnadová se v dopise vyjádřila ke změnám týkajících se nového vzdělávacího programu *„praktická sestra“* na SŠ a o tom, jaké budou mít tyto změny dopady na stabilizaci sester. Vyjádřila se také k problematice administrativní zátěže.

Prezidentka Šochmanová odpovídala v pořadu Sama doma na některé vylosované dotazy týkající se, mj., změn v legislativě. Diváci měli také možnost online korespondence s prezidentkou. (Česká televize, 2017a)

Cíleně se v této oblasti angažovala administrátorka serveru *Ošetřovatelství.info*³⁶ **Lenka Šnajdrová**, která o veškerých změnách v legislativě aktivně informovala, navíc s dostatečným předstihem. Z četných dotazů posléze vyvodila následující závěr: *„Diskuse na Facebooku svědčí o tom, že mnoho lidí novele nerozumí.“* (Šnajdrová, 2016) Napsala také několik článků³⁷ zaměřených na tuto problematiku a v neposlední řadě natočila dvě (dohromady více než půlhodinová) videa³⁸ zaměřená na nejčastější dotazy:

„Připravila jsem si pro vás video na základě vašich dotazů z Facebooku, které jste položili v souvislosti se změnou zákona o nelékařských zdravotnických povoláních, které nás čekají od září. Budou to změny v oblasti vzdělávání, zrušení

³⁴ https://www.mzcr.cz/obsah/registr-zdravotnickych-pracovniku_929_3.html

³⁵ současná hlavní sestra na MZ ČR

³⁶ <http://www.osetrovatelstvi.info/>

³⁷ viz. (Šnajdrová, 2017c) (Šnajdrová, 2017b) (Šnajdrová, 2016)

³⁸ viz. (Šnajdrová, 2017a) (Šnajdrová, 2017d)

registrace, a přišlo také pár dotazů ke zvýšenému příplatku za práci ve třísměnném nebo nepřetržitém provozu.“ (Šnajdrová, 2017d)

6.4.5 Boj za snížení administrativní zátěže

Vysoká administrativní zátěž je problém, který dnes tíží řadu sester včetně ČAS, která na přemíru administrativy upozorňuje minimálně od roku 2013. Dle dostupných informací (viz průzkum *Pracovní podmínky zdravotníků v ČR* představený výše) je bující administrativa jednou z příčin nespokojenosti zdravotnických pracovníků. Na podzim roku 2016 byla ČAS zformována pracovní skupina zaměřující se na snížení administrativní zátěže, jejíž členkou byla i Šochmanová. Na jaře 2017 se nadměra administrativy stala předmětem **jednání s ministerstvem**, o kterém informovala tisková zpráva ČAS³⁹.

Jak uvedl článek Zdravotnických novin (Citores, 2017), výsledkem spolupráce ČAS s ministerstvem je tzv. **Metodický pokyn, kterým se stanoví vedení záznamů ošetřovatelské péče ve zdravotnické dokumentaci**. Tento pokyn sám o sobě nezaručí výraznou redukci administrativy, určuje však nutné minimum a rozsah zdravotnické dokumentace. Všechno nad rámec této definice⁴⁰ je administrativní zátěží.

Podle tiskové zprávy ČAS⁴¹ nutno brát v potaz to, že běžné dokumentování ošetřovatelské péče nelze označovat za administrativní zátěž, a to s ohledem na možné soudní spory a řešení nežádoucích událostí. Je také nutno určit hranici, která nutnou a nadbytečnou administrativu definuje. Dále také uvedla, že nadměra administrativy má technické či organizační řešení. Významnou roli sehrává i management zdravotnického zařízení, který při honbě za certifikacemi a akreditacemi neslevuje z nároků na zdravotnickou dokumentaci.

³⁹ Tisková zpráva: „*Snížování administrativní zátěže*“ – 14. 3. 2017 – dostupné pro členy i nečleny na stránkách ČAS

⁴⁰ výkazy pro zdravotní pojišťovny, duplicitní záznamy atd.

⁴¹ viz ³⁹

6.4.6 Boj proti nevhodné medializaci sesterské profese

6.4.6.1 Televizní seriály

Prezidentka Šochmanová dlouhodobě upozorňuje na negativní vliv medializace sesterské profese. Kritika je směřována především k seriálům, jako je *Ordinace v růžové zahradě* atd. Jak uvádí tisková zpráva ČAS z roku 2016⁴²: „*Tlachání u kafička, neustálé intriky a techtle mechtle s lékaři, vysoké podpatky, výrazný make-up, dlouhé nehty. To je typický obraz zdravotní sestry v českých seriálech.*“ Na základě rozhovoru s prezidentkou mi bylo sděleno, že tvůrci těchto seriálů byli opakovaně upozorňováni na realitu skutečné profese sestry, ti však na výzvu nijak nereagovali.

A skutečně – 20. 11. 2013 zaslali zástupci prezidia ČAS tvůrcům seriálu *Ordinace v růžové zahradě* dopis⁴³, ve kterém upozorňují na to, jakým způsobem tento pořad oslabuje postavení zdravotních sester v očích veřejnosti. Podle prezidia má zobrazovaná pozice sestry daleko od reality a sestry zde nejsou prezentovány věrohodně.

„*Média nám v tomto dělají tzv. medvědí službu, protože to, co ukazují v dnešních novodobých seriálech, opravdu není realita skutečné práce sester. Sestra v těchto seriálech není představena tak, jak ve skutečnosti pracuje a její profese je úplně někde jinde. Média nám v tomhle směru nepomáhají a byla bych ráda, kdyby se to změnilo,*“ uvedla Šochmanová v pořadu *Sama doma*. (Česká televize, 2017a)

„*Chceme více proniknout do médií a pokusit se ovlivnit jiný obraz všeobecné sestry než vidáme v seriálech. Domníváme se, že vhodná medializace nelékařských oborů pomůže získat nové zájemce o toto povolání,*“ zaznělo v úvodním slovu prezidentky ve výroční zprávě za rok 2015. (Česká asociace sester, 2016)

⁴² Tisková zpráva: „*Sestry v českých seriálech – nic není realitě vzdáleno víc*“ z 29. 3. 2016 – dostupné pro členy i nečleny na stránkách ČAS

⁴³ http://www.cnaa.cz/docs/aktuality/dopis_nova_2013.pdf

6.4.6.2 Nevhodné reklamní spoty

V roce 2015 zveřejnilo prezidium ČAS zápis⁴⁴, ve kterém byla předmětem jednání **reklama společnosti EMCO**, která nevhodným způsobem imitovala práci sestry. Za prezidium ČAS zaslala dopis společnosti EMCO Mgr. Veronika Di Cara, ve kterém např. uvedla: *„Ačkoliv chápeme, že Vaše reklama je určena k pobavení a zaujetí spotřebitele, rádi bychom Vás požádali o použití profese sestry ve Vaší reklamě vhodnějším způsobem. (...) Média mají v současné době velkou moc, proto bychom Vás rádi požádali o věrnější a vhodnější zobrazování těchto profesí ve Vaší reklamě, tak aby jejich obraz ve společnosti byl pozitivní a mladí lidé si toto povolání vybírali.“*

6.4.6.3 Zavádějící články v tisku

Ostrou kritiku si vysloužil článek Mladé fronty Dnes publikovaný 15. 8. 2014 pod názvem *„Chybějí zdravotní sestry. Ty, co se s pacientem bavily“*, jehož autorkou byla Lenka Petrášková (Petrášková, 2014). Text vyšel v době, kdy byla prezidentkou Jurásková. Článek nevybíravým způsobem znevažuje pozici vysokoškolsky vzdělaných sester, kterým, dle článku, nejde o pacienty, ale o moc: *„Zdravotní sestra, která má vysokoškolský titul, pacientovi večeri nepřinese. Nechce. (...) Má diplom, takže chce být nejméně staniční sestrou. (...) Realita je taková, že přijde mladá kočka po škole, má třeba pětadvacet, chce velet a úřadovat, ale štítí se pacienta dotknout. (...) Končí s vysokoškolským titulem, ale pak už logicky nechtějí dělat obyčejnou sestru, ale běžné sestry tak zoufale chybějí.“*

Poměrně krátký článek vzbudil bouřlivé reakce na půdě ČAS⁴⁵, která následně článek projednávala s hlavní sestrou MZ ČR Mgr. Alenou Šmídovou. Prezidium článek přeposlalo rektorům a děkanům, informovalo EFN a zaslalo reakci MF Dnes. Prezidium následně označilo text za populistický a svůj komentář zveřejnilo na webových stránkách. K textu se kriticky postavil generální tajemník EFN i zmiňovaná Šmídová, jejíž komentář visí na internetových stránkách MZ ČR.

⁴⁴ 6. zápis z jednání prezidia ČAS konaného 2. 6. 2015 – k nahlédnutí pouze pro členy

⁴⁵ 8. zápis z jednání prezidia ČAS konaného 20. 8. 2014 – k nahlédnutí pouze pro členy

6.4.7 Výroční zpráva

Od roku 2015 vydává ČAS výroční zprávu, ve které shrnuje v několika bodech přehled o hospodaření, vedení, bilanci členské základny, činnosti sekcí a regionů, činnosti pracovních skupin, zahraničních projektech či o partnerech. Jednotlivé výroční zprávy začínají úvodním slovem prezidentky. (Česká asociace sester, 2016, Česká asociace sester, 2017)

6.5 Bilance členské základny

„ČAS má v současné době (listopad 2004, pozn. autor) 11 000 členů a členská základna stále stoupá. Žádám všechny předsedkyně a předsedy sekcí a regionů o zvýšení aktivity v činnosti jednotlivých sekcí. Nemůžeme zklamat důvěru svých členů!!!!“⁴⁶

BILANCE ČLENSKÉ ZÁKLADNY 2000 - 2010								
KE DNI	31.12. 2000 ⁴⁷	2.3. 2003 ⁴⁸	1.1. 2004 ⁴⁹	1.3. 2005 ⁵⁰	23.11. 2006 ⁵¹	22.9. 2007 ⁵²	1.1. 2008 ⁵³	8.3. 2010 ⁵⁴
POČET ČLENŮ	4640	7 546	8 664	13 291	23 300	20 326	18 364	16 172

BILANCE ČLENSKÉ ZÁKLADNY 2011-2016						
KE DNI	2011 ⁵⁵	16.11. 2012 ⁵⁶	10.11 2013 ⁵⁶	31.11. 2014 ⁵⁶	31.12 2015 ⁵⁶	31.12. 2016 ⁵⁷
POČET ČLENŮ	9 926	8 106	6 957	6 317	6 074	5901

6.5.1 Důvody k ukončení členství

Mgr. Tomáš Petr, PhD., předseda psychiatrické sekce, představil na Sněmu předsedkyň sekcí a regionů ČAS 8. 11. 2014 (Petr, 2014) výzkumné šetření zaměřující se na důvody, které vedly k ukončení členství bývalých členů ČAS. Šetření se účastnilo 286 respondentů. Metodika šetření, struktura dotazníku a další informace o výzkumu nebyly bohužel prezentovány.

⁴⁶ Zápis z podzimního sněmu předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 27. 11. 2004, přístup pouze pro členy; citace Růženy Wagnerové

⁴⁷ viz. (Křížová, 2008)

⁴⁸ tamtéž viz ⁴⁷

⁴⁹ Zápis z jarního sněmu předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 5. 3. 2005, přístup pouze pro členy

⁵⁰ tamtéž viz ⁴⁹

⁵¹ Zápis z podzimního sněmu předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 24. 11. 2006, přístup pouze pro členy

⁵² Zasedání předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 22. 9. 200, přístup pouze pro členy

⁵³ Zasedání předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 2. 2.2008, přístup pouze pro členy

⁵⁴ Zasedání předsedkyň a předsedů sekcí a regionů ČAS – 20. 3. 2010, přístup pouze pro členy

⁵⁵ (Petr, 2014)

⁵⁶ (Česká asociace sester, 2016)

⁵⁷ (Česká asociace sester, 2017)

Dle tohoto výzkumu ukončilo 85 respondentů členství kvůli vysokému členskému příspěvku, 78 respondentů uvedlo jako důvod *odchod z profese*, 44 respondentů *opomenutí zaplatit příspěvek*, 44 respondentů *nečinnost sekce/regionu*, 21 respondentů zvolilo možnost „jiné“, 6 respondentů *nesouhlas s kroky prezidia*. Respondenti měli možnost vyjádřit se také otevřeně, např.:

„Neviděla jsem přínos členství v asociaci pro výkon mého povolání, členský poplatek je dost vysoký a kroky asociace sester ve prospěch obyčejných sester málo viditelné.“

„Nevidím ze strany ČAS podporu sester jak ve finanční otázce i v přesunu kompetencí z lékařů na sestry.“

7 NĚKTERÉ EVROPSKÉ SESTERSKÉ ORGANIZACE

7.1 Dánsko – Dansk Sygeplejeråds

Dánská sesterská organizace byla založena roku 1899 a momentálně obhájí přibližně 75 000 zdravotních sester. Členství je dobrovolné a využívá jej asi 87% dánských zdravotních sester. (Dánská asociace sester)

7.2 Švédsko – Vårdförbundet (Švédské sdružení odborníků ve zdravotnictví)

Jedná se o profesionální organizaci sdružující čtyři registrované profese: zdravotní sestry, porodní asistentky, biochemiky a radiology.

7.2.1 Švédská ošetrovatelská společnost

Švédské *Svensk sjuksköterskeförening*, anglicky *The Swedish Society of Nursing*, nabízí svým členům rozsáhlé možnosti ve vzdělávání pořádáním kurzů a workshopů. O členství mohou požádat jak registrované sestry, tak studenti ošetrovatelství. Organizace navíc umožňuje získání členství registrovaným sestram z jiných zemí. V roce 2015 měla tato společnost okolo 60 000 členů a vznikla v roce 1910. (Švédská ošetrovatelská společnost, 2015)

EMPIRICKÁ ČÁST

8 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

8.1 Cíl výzkumu

Základním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak vnímají nelékařští zdravotničtí pracovníci aktivitu České asociace sester.

Mezi **vedlejší cíle** jsem pak zařadil následující body:

- 1) Zjistit obecné údaje o složení respondentů (věk, pohlaví, pracovní zařazení)
- 2) Zjistit, kolik respondentů je členem ČAS
- 3) Zjistit motivaci a spokojenost členů s ČAS
- 4) Zjistit, proč někteří respondenti nemají zájem o členství v ČAS
- 5) Zhodnotit spokojenost respondentů s aktivitou ČAS v médiích, sociálních sítích a webu ČAS
- 6) Zhodnotit obecné povědomí respondentů o ČAS
- 7) Umožnit otevřené vyjádření respondentů k aktivitě ČAS

8.2 Hypotézy

- 1) Předpokládám, že respondentů z řad všeobecných sester bude nejvíce ve srovnání s ostatními nelékařskými zdravotnickými pracovníky.
- 2) Předpokládám, že převaha respondentů bude z řad nečlenů ČAS, a to maximálně z 60%.
- 3) Domnívám se, že bude průměrná aktivita ČAS ve sledovaných oblastech hodnocena spíše negativně.
- 4) Domnívám se, že 55% respondentů vnímá ČAS jako čistě sesterskou organizaci.
- 5) Předpokládám, že 40% respondentů neví, kdo je prezidentkou ČAS.

8.3 Metodika výzkumu

Pro realizaci výzkumu byla využita metoda **kvantitativního** výzkumu sběru dat. Pro sběr dat jsem použil dvě formy dotazníku – elektronickou a papírovou.

Pro získání respondentů online jsem vytvořil pomocí serveru CLICK4SURVEY **elektronický dotazník**, jehož odkaz jsem vložil do dvou facebookových skupin, které sdružují nelékařské zdravotnické pracovníky: *Ošetrovna od Ošetrovatelství.info*, a dále *Odbory a nelékaři*. Online dotazník vyplilo celkem **201 respondentů**. Tento dotazník byl aktivní **od 18. 12. 2017 do 8. 2. 2018**.

Papírový dotazník jsem distribuoval v pražském IKEM. Z celkového počtu 120 dotazníků, byla celková návratnost 84, tedy 70%

Online i papírový dotazník měly identickou podobu i složení otázek, kterých bylo celkem 20. Oba dva dotazníky byly zároveň plně **anonymní**.

8.4 Charakteristika souboru respondentů

Výzkumným souborem byl **nelékařský zdravotnický personál**.

V případě **online dotazníku** jsem selektivně nevybíral pouze všeobecné sestry, ale umožnil jsem projevit svůj názor i ostatním pracovníkům. Výběr respondentů byl tedy náhodný a získal jsem díky němu širší spektrum dotazovaných z celé České republiky – kromě všeobecných sester či zdravotnických asistentů/praktických sester také několik respondentů z řad zdravotnických záchranářů, porodních asistentek, ošetrovatelek a dalších. I přesto bylo, v online dotazníku, respondentů z řad všeobecných sester nejvíce – celkem 160 (80%).

V případě **listinného dotazníku** jsem obdržel 84 dotazníků, kde respondenty tvořili pouze všeobecné sestry, zdravotničtí asistenti a zdravotničtí záchranáři. Všeobecných sester však byla drtivá většina, a to 77 (91,6%).

8.5 Pilotní výzkum

Tomuto výzkumu předcházela pilotní studie na základě elektronického dotazníku, jehož odkaz jsem sdílel do facebookové skupiny *Ošetrovna od Ošetrovatelství.info*.

Název tohoto pilotního výzkumu byl **Informovanost nelékařských zdravotnických pracovníků o aktivitě České asociace sester**. Výzkum probíhal od

22. 9. 2017 do 24. 9. 2017. Celkem tento dotazník vyplnilo 134 respondentů, obsahoval 16 otázek a byl plně anonymní.

Na základě pilotní studie jsem upravil znění některých otázek, některé jsem vyřadil, jiné doplnil.

8.6 Způsob zpracování dat

Obdržené výsledky jsou na následujících stránkách statisticky interpretovány v podobě tabulek a grafů.

8.7 Prezentace výsledků výzkumu

Otázka č. 1			
Prosím, uveďte Vaše pohlaví			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
	žena	269	94,4%
	muž	16	5,6%
-	celkem	285	100%

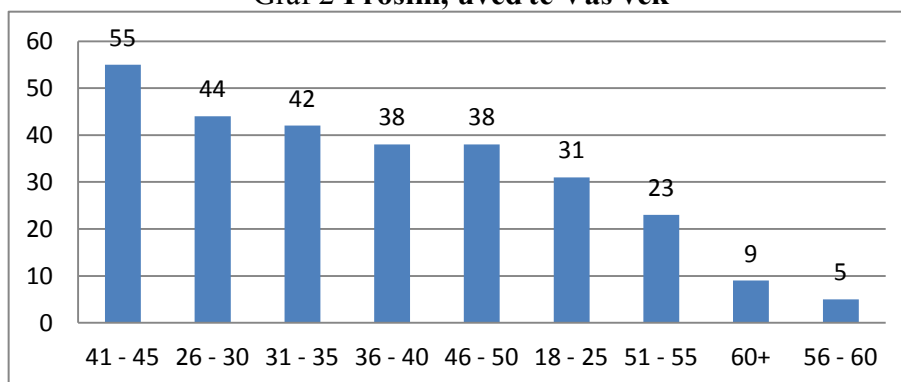
Graf 1 Prosím, uveďte Vaše pohlaví:

A pie chart illustrating the gender distribution of respondents. The chart is divided into two segments: a large red segment representing women (94.4%, n=269) and a smaller blue segment representing men (5.6%, n=16). Labels with leader lines point to each segment, providing the count and percentage for each gender.

Komentář:
 Výzkumu se účastnilo celkem **285 respondentů**. 269 (94,4%) respondentů bylo ženského pohlaví, 16 respondentů (5,6%) pocházelo z řad mužů.

Otázka č. 2		
Prosím, uveďte Váš věk:		
ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
41 – 45	55	19,3%
26 – 30	44	15,4%
31 – 35	42	14,7%
36 – 40	38	13,3%
46 – 50	38	13,3%
18 – 25	31	10,9%
51 – 55	23	8,1%
60+	9	3,2%
56 – 60	5	1,8%
celkem	285	100%

Graf 2 Prosím, uveďte Váš věk

Komentář:

Z celkového počtu respondentů odpovědělo 55 (19,3%), že se nachází ve věkovém rozmezí mezi **41-45 lety**, 44 (15,4%) respondentů mezi **26-30 lety**, 42 (14,7%) respondentů mezi **31-35 lety**, 38 (13,3%) respondentů mezi **36-40 lety**, 38 (13,3%) respondentů mezi **46-50 lety**, 31 (10,9%) respondentů mezi **18-25 lety**, 23 (8,1%) respondentů mezi **51-55 lety**, 9 (3,2%) respondentům bylo **více než 60 let**, 5 (1,8%) respondentům bylo mezi **56-60 lety**.

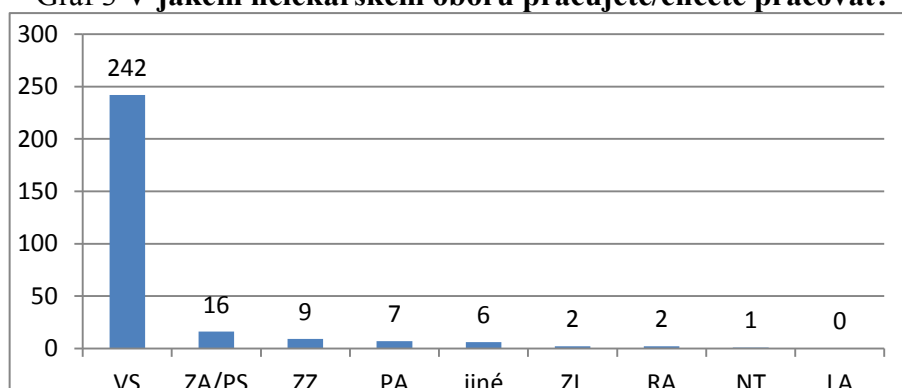
Otázka číslo 3: Prosím, uveďte Vaše zařazení podle vzdělání – diskvalifikována
(viz. [diskuze](#))

Otázka č. 4

V jakém nelékařském oboru pracujete/chcete pracovat?

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
VS	všeobecná sestra	242	84,9%
ZA/PS	zdravotnický asistent/praktická sestra	16	5,6%
ZZ	zdravotnický záchranář	9	3,2%
PA	porodní asistentka	7	2,5%
jiné	jiné	6	2,1%
ZL	zdravotnický laborant	2	0,7%
RA	radiologický asistent	2	0,7%
NT	nutriční terapeut	1	0,4%
LA	laboratorní asistent	0	0,0%
-	celkem	285	100%

Graf 3 V jakém nelékařském oboru pracujete/chcete pracovat?

Komentář:

Z celkového počtu 285 respondentů odpovědělo 242 (84,9%), že pracují/chtějí pracovat jako **všeobecné sestry**, 16 (5,6%) jako **praktické sestry/zdravotnickí asistenti**, 9 (3,2%) jako **zdravotnickí záchranáři**, 7 (2,5%) jako **porodní asistentky**, 6 (2,1%) respondentů označilo možnost „**jiné**“, což byla otevřená otázka, kde mohli doplnit obor, ve kterém pracují (3 ošetrovatelky, 1 fyzioterapeut, 1 zubní instrumentářka, 1 zdravotně-sociální pracovník). 2 (0,7%) respondenti pracují jako **zdravotnickí laboranti**, 2 (0,7%) jako **radiologičtí asistenti**, 1 (0,4%) jako **nutriční terapeut**. Žádný respondent nezvolil možnost **laboratorní asistent**.

Otázka č. 5			
Jste členem ČAS?			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
	ne	233	81,8%
	ano	52	18,2%
-	celkem	285	100%

Graf 4 Jste členem ČAS?

A pie chart illustrating the data from the table above. The chart is divided into two segments. The larger segment, colored blue, represents the response 'ne' (not a member), with a count of 233 and a relative frequency of 81.8%. The smaller segment, colored red, represents the response 'ano' (member), with a count of 52 and a relative frequency of 18.2%.

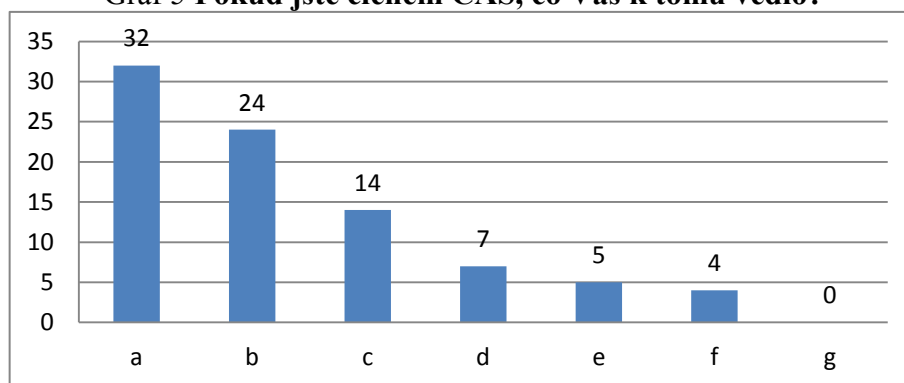
Komentář:
Z celkového počtu 285 respondentů odpovědělo 233 (81,8%), že **nejsou členy** ČAS, naopak 52 (18,2%) odpovědělo, že **jsou členy** ČAS.

Otázka č. 6

Pokud jste se stal/a členem ČAS, co vás k tomu vedlo?

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	účast na akcích pořádaných ČAS za účelem celoživotního vzdělávání	32	37,2%
b	získání informací o dění v oboru	24	27,9%
c	možnost změnit dění v oboru	14	16,3%
d	výhody členství	7	8,1%
e	členství v prestižní organizaci	5	5,8%
f	zvědavost	4	4,7%
g	jiné	0	0,0%

Graf 5 Pokud jste členem ČAS, co Vás k tomu vedlo?

Komentář:

Na otázku odpovědělo celkem **52 respondentů**, kteří jsou členy ČAS. V této otázce měli respondenti možnost zvolit více možností na základě svých preferencí. Nejvíce respondentů – 32 (37,2%) označilo možnost **a** (*účast na akcích pořádaných ČAS za účelem celoživotního vzdělávání*), 24 (27,9%) respondentů možnost **b** (*získání informací o dění v oboru*), 14 (16,3%) respondentů možnost **c** (*možnost změnit dění v oboru*), 7 (8,1%) respondentů možnost **d** (*výhody členství*), 5 (5,8%) respondentů možnost **e** (*členství v prestižní organizaci*), 4 (4,7%) respondentů možnost **f** (*zvědavost*) a žádný respondent nezvolil možnost **g** (*jiné*).

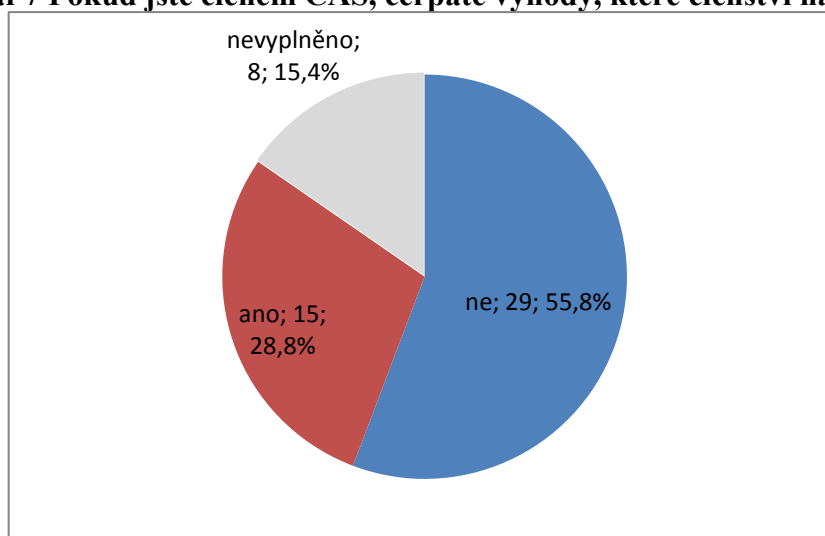
Otázka č. 7			
Pokud jste členem ČAS, čerpáte výhody, které členství nabízí?			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČET- NOST
	ne	27	51,9%
	ano	23	44,2%
	nevyplněno	2	3,8%
-	celkem	52	100%

Graf 6 Pokud jste členem ČAS, čerpáte výhody, které členství nabízí?

Komentář:
Z 52 respondentů, kteří se označili za členy asociace, otázku nevyplnili 2 (3,8%) respondenti. Výhody **nečerpá** 27 (51,9%) respondentů, výhody **čerpá** 23 (44,2%) respondentů.

Otázka č. 8			
Pokud jste členem ČAS, uvítal/a byste další výhody členství?			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČET- NOST
	ne	29	55,8%
	ano	15	28,8%
	nevyplněno	8	15,4%
-	celkem	52	100%

Graf 7 Pokud jste členem ČAS, čerpáte výhody, které členství nabízí?

Komentář:

Z **52 respondentů**, kteří se označili za členy asociace, otázku nevyplnilo 8 (15,4%) respondentů. Změny by **neuvítalo** 29 (55,8%) respondentů. Změny by **uvítalo** 15 (28,8%) respondentů.

K možnosti „ano“ respondenti např. uvedli:

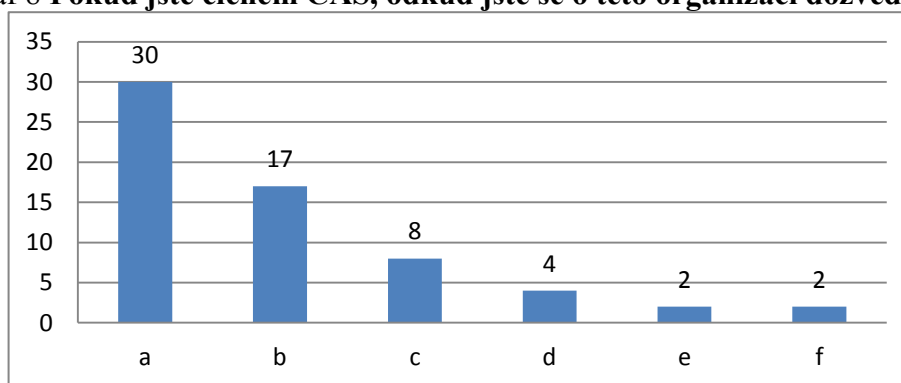
- „Větší prestiž plynoucí z členství, větší zastání sester, větší zájem ČAS na prezentaci sesterského povolání, snahu o stmelení a soudržnost sester, pořádání víc akcí.“
- „Možnost podílet se na vzdělávacích akcích, možnost aktivně reagovat a podílet se na dění v rámci oboru, meetingy pro zástupce – minimálně regionu, mediální akce – knihy, časopis, online prezentace, blog atd.“

Otázka č. 9

Pokud jste členem ČAS, odkud jste se o této organizaci dozvěděl/a?

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	od kolegů/přátel	30	47,6%
b	při studiu	17	27,0%
c	z tisku/médií	8	12,7%
d	ze sociálních sítí	4	6,3%
e	nevím	2	3,2%
f	jiné	2	3,2%

Graf 8 Pokud jste členem ČAS, odkud jste se o této organizaci dozvěděl/a?

Komentář:

K otázce odpovědělo celkem **52 respondentů**, kteří se označili za členy asociace. Respondenti měli možnost zvolit vícero možností na základě svých preferencí. 30 (47,6%) respondentů zvolilo možnost **a** (*od kolegů a přátel*), 17 (27,0%) respondentů zvolilo možnost **b** (*při studiu*), 8 (12,7%) respondentů možnost **c** (*z tisku/médií*), 4 (6,3%) respondenti možnost **d** (*ze sociálních sítí*), 2 (3,2%) respondenti zvolili možnost **e** (*nevím*), možnost **f** (*jiné*) zvolili 2 (3,2%) respondenti.

K možnosti „*jiné*“ odpověděl jeden respondent, že se o ČAS dozvěděl od vrchní sestry.

Otázka č. 10			
Pokud nejste členem ČAS, byl jste členem v minulosti?			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČET- NOST
	ne	139	59,7%
	ano	80	34,3%
	nevyplněno	14	6,0%
-	celkem	233	100%

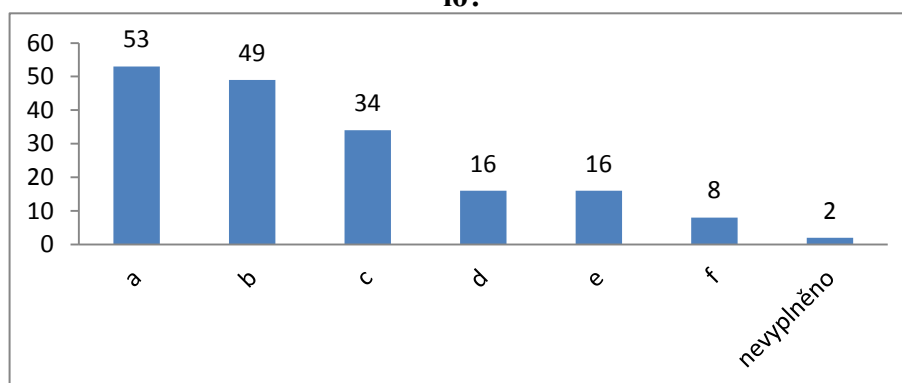
Graf 9 Pokud nejste členem ČAS, byl/a jste členem v minulosti?

Response	Count	Percentage
ne	139	59,7%
ano	80	34,3%
nevyplněno	14	6,0%

Komentář:
Z **233** respondentů, kteří se označili za **nečleny** ČAS, na otázku neodpovědělo 14 (6,0%) respondentů. 139 (59,7%) respondentů odpovědělo, že v minulosti členy asociace **nebyli**. 80 (34,3%) respondentů odpovědělo, že dříve **byli** členy asociace.

Otázka č. 11			
Pokud jste přestal/a mít zájem o členství v ČAS, co Vás k tomu vedlo?			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	nespokojenost s aktivitou asociace	53	29,8%
b	členství mi nepřinášelo žádné výhody	49	27,5%
c	nepoměr ceny členského příspěvku s nabízenými výhodami	34	19,1%
d	nízká kvalita akcí pořádaných ČAS (semináře, konference...)	16	9,0%
e	vysoká cena členského příspěvku	16	9,0%
f	jiné	8	4,5%
nevyplněno	-	2	1,1%

Graf 10 Pokud jste přestal/a mít zájem o členství v ČAS, co Vás k tomu vedlo?

Komentář:

Z 80 respondentů, kteří byli v minulosti členy ČAS, 2 (1,1%) respondenti nevyplnili žádnou z možností. Otázka měla více možných odpovědí na základě preferencí respondentů.

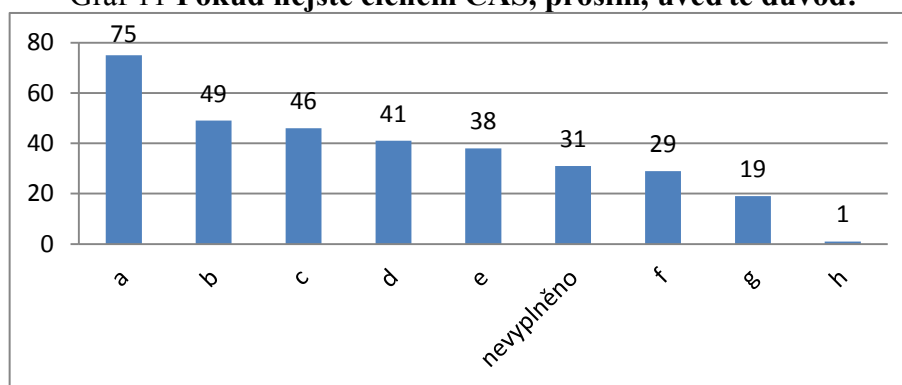
53 (29,8%) respondentů označilo možnost **a** (*nespokojenosti s aktivitou asociace*), 49 (27,5%) respondentů označilo možnost **b** (*členství mi nepřinášelo žádné výhody*), 34 (19,1%) respondentů označilo možnost **c** (*nepoměr ceny členského příspěvku s nabízenými výhodami*), 16 (9,0%) respondentů označilo možnost **d** (*nízká kvalita akcí pořádaných ČAS – semináře, konference...*), 16 (9,0%) respondentů označilo možnost **e** (*vysoká cena členského příspěvku*), 8 (4,5%) respondentů označilo možnost **f** (*jiné*).

K možnosti **f** (*jiné*) respondenti např. doplnili:

- *„Byla jsem několik let mimo zdravotnictví-žila jsem v zahraničí. Poté jsem se chtěla opětovně přihlásit do organizace, ale chtěli, abych zaplatila členství i za roky zpětně. Což mi přišlo dost nevhodný. Komunikace s nimi dost vážla a tak jsem to už dále nechtěla řešit.“*
- *„Způsob komunikace. Zasílali info SMS na mobil obvykle po půlnoci, fakt úžasný zážitek usnout a být vzbuzená pípáním SMS od ČASu...“*
- *„Více než co jiného začala sekce zdravotních laborantů připomínat cestovní kancelář pro pár vyvolených.“*
- *„Podivný způsob komunikace, SMS zprávy posílali o půlnoci, opakovaně.“*
- *„Absolutně nezastupují sestry, hlavně Jurásková jen politikařila.“*
- *„Moc úřednická organizace, nestojí za zájmy sester.“*

Otázka č. 12			
<u>Pokud nejste členem ČAS, prosím, uveďte důvod:</u>			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	členství pokládám za zbytečnost	75	22,8%
b	neznám výhody členství	49	14,9%
c	nebyl/a jsem informován/a o možnosti členství	46	14,0%
d	nemám zájem se organizovat	41	12,5%
e	vysoká cena členského poplatku	38	11,6%
nevyplněno	-	31	9,4%
f	nevyužil/a bych možností členství	29	8,8%
g	jiné	19	5,8%
h	nikdy jsem o ČAS neslyšel/a	1	0,3%

Graf 11 Pokud nejste členem ČAS, prosím, uveďte důvod:

Komentář:

Z **233 respondentů**, kteří nejsou členy ČAS, žádnou možnost nevyplnilo 31 (9,4%) respondentů. Otázka měla více možných odpovědí na základě preferencí

respondentů

75 (22,8%) respondentů označilo možnost **a** (*členství pokládám za zbytečnost*), 49 (14,9%) respondentů označilo možnost **b** (*neznám výhody členství*), 46 (14,0%) respondentů označilo možnost **c** (*nebyl/a jsem informován/a o možnosti členství*), 41 (12,5%) respondentů označilo možnost **d** (*nemám zájem se organizovat*), 38 (11,6%) respondentů označilo možnost **e** (*vysoká cena členského poplatku*), 29 (8,8%) respondentů označilo možnost **f** (*nevyužil/a bych možnosti členství*), 19 (5,8%) respondentů označilo možnost **g** (*jiné*), možnost **h** (*nikdy jsem o ČAS neslyšel*) označil 1 (0,3%) respondent.

K možnosti **g** (*jiné*) respondenti např. doplnili:

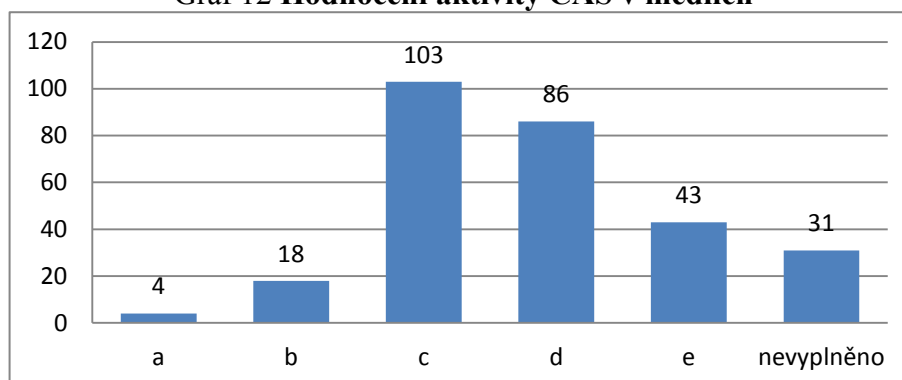
- „Nízká aktivita ČAS, propolitická prohlášení v době paní Juráskové, zejména o nesouhlasu s akcí lékařů D-O. Lékaře jsem podporovala a jsem zásadně proti štěpení zdravotnických týmů.“
- „ČAS je pro mne zkosnatělá organizace, která nedostatečně hájí zájmy sester. Uvítala bych komoru sester, kde bych se ráda stala aktivní členkou.“
- „Nespokojenost s aktivitami, nevidím žádná pozitiva spojená se členstvím.“
- „Velké zklamání, jsem radši v odborech, ty se za nás opravdu perou.“
- „Nechci podporovat staré báby z minulého předsednictva a jejich výlety do zahraničí.“
- „Členství mi nic nepřineslo, a taky jsem se ani aktivně nepodílela.“
- „Žádná motivace k tomu, abych byla členem.“
- „Nízká, téměř žádná aktivita ČAS.“
- „Nehájí zájmy sester.“
- „Je to k ničemu.“

Otázka č. 13

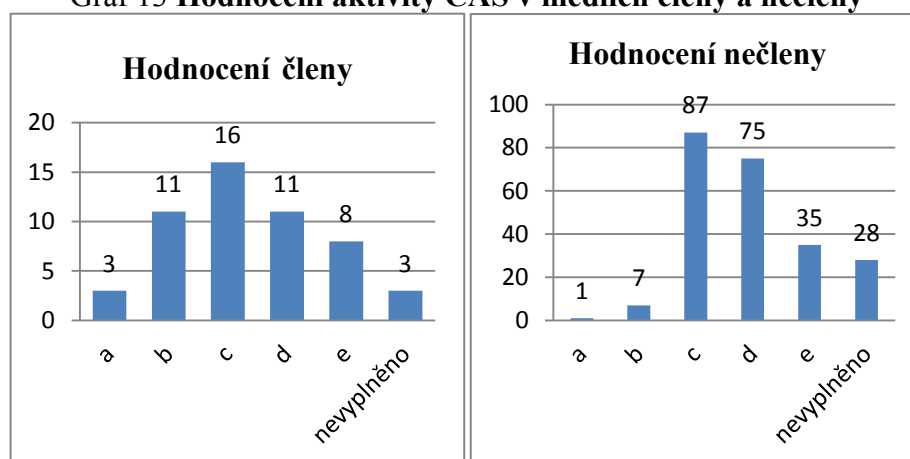
Hodnocení aktivity ČAS v médiích:

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	velmi spokojen/a	4	1,4%
b	spokojen/a	18	6,3%
c	ani spokojen/a, ani nespokojen/a	103	36,1%
d	nespokojen/a	86	30,2%
e	velmi nespokojen/a	43	15,1%
nevyplněno	-	31	10,9%
	celkem	285	100,0%

Graf 12 Hodnocení aktivity ČAS v médiích

Graf 13 Hodnocení aktivity ČAS v médiích členy a nečleny

Komentář:

Z 285 respondentů nevyplnilo žádnou z možností 31 (10,9%) respondentů. Pro lepší přehlednost v porovnání výsledků jsem výsledky neseřazoval dle velikosti.

4 (1,4%) respondenti označili možnost **a** (*velmi spokojen/a*), 18 (6,3%) respondentů označilo možnost **b** (*spokojen/a*), 103 (36,1%) respondentů označilo možnost **c** (*ani spokojen/a, ani nespokojen/a*), 86 (30,2%) respondentů označilo možnost **d** (*nespokojen/a*), 43 (15,1%) respondentů označilo možnost **e** (*velmi nespokojen/a*).

Z 52 respondentů-členů 3 (5,8%) nezvolili žádnou z možností. 3 (5,8%) respondenti zvolili možnost **a**, 11 (21,2%) respondentů zvolilo možnost **b**, 16 (30,8%) respondentů zvolilo možnost **c**, 11 (21,2%) respondentů zvolilo možnost **d**, 8 (15,4%) respondentů zvolilo možnost **e**.

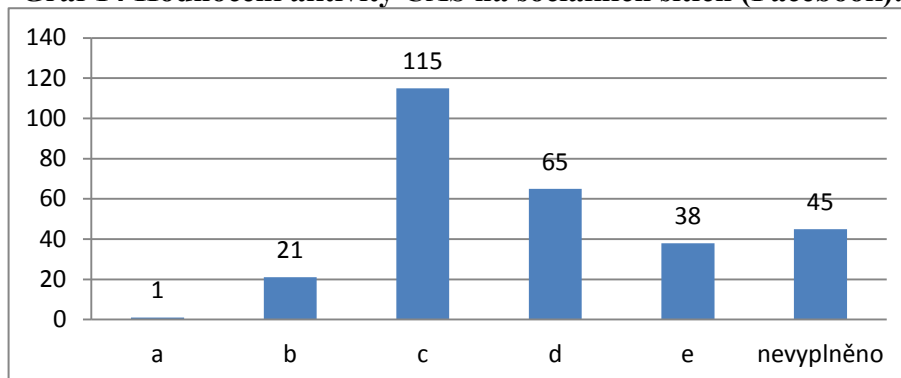
Z 233 respondentů-členů 28 (12,0%) nezvolilo žádnou z možností. 1 (0,4%) respondent zvolil možnost **a**, 7 (3,0%) respondentů zvolilo možnost **b**, 87 (37,3%) respondentů zvolilo možnost **c**, 75 (32,2%) respondentů zvolilo možnost **d**, 35 (15,0%) respondentů zvolilo možnost **e**.

Otázka č. 14

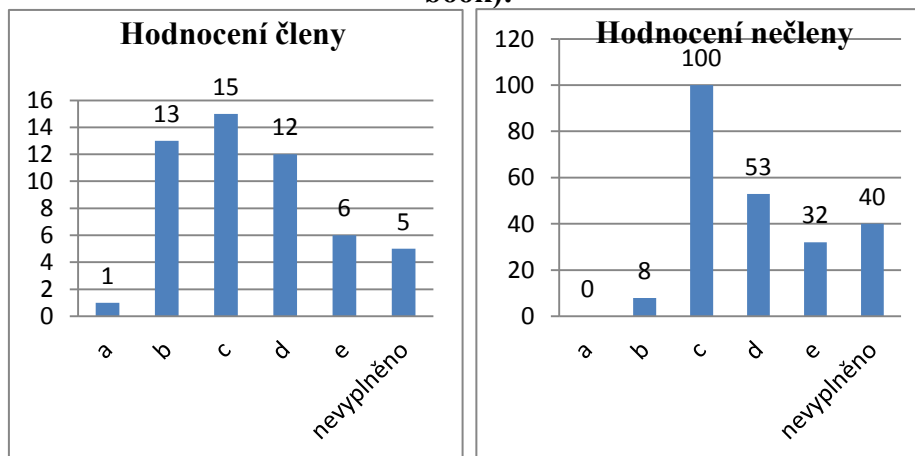
Hodnocení aktivity ČAS na sociálních sítích (Facebook):

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	velmi spokojen/a	1	0,4%
b	spokojen/a	21	7,4%
c	ani spokojen/a, ani nespokojen/a	115	40,4%
d	nespokojen/a	65	22,8%
e	velmi nespokojen/a	38	13,3%
nevyplněno	-	45	15,8%
celkem		285	100,0%

Graf 14 Hodnocení aktivity ČAS na sociálních sítích (Facebook):

Graf 15 Hodnocení aktivity ČAS členy a nečleny na sociálních sítích (Facebook):

Komentář:

Z **285 respondentů** nevyplnilo žádnou z možností 45 (15,8%) respondentů. Pro lepší přehlednost v porovnání výsledků jsem výsledky neseřazoval dle velikosti.

1 (0,4%) respondent označil možnost **a** (*velmi spokojen/a*), 21 (7,4%) respondentů označilo možnost **b** (*spokojen/a*), 115 (40,4%) respondentů označilo možnost **c** (*ani spokojen/a, ani nespokojen/a*), 65 (22,8%) respondentů označilo možnost **d** (*nespokojen/a*), 38 (13,3%) respondentů označilo možnost **e** (*velmi nespokojen/a*).

Z **52 respondentů-členů** 5 (9,6%) nezvolilo žádnou z možností. 1 (1,9%) respondent zvolili možnost **a**, 13 (25,0%) respondentů zvolilo možnost **b**, 15 (28,8%) respondentů zvolilo možnost **c**, 12 (23,1%) respondentů zvolilo možnost **d**, 6 (11,5%) respondentů zvolilo možnost **e**.

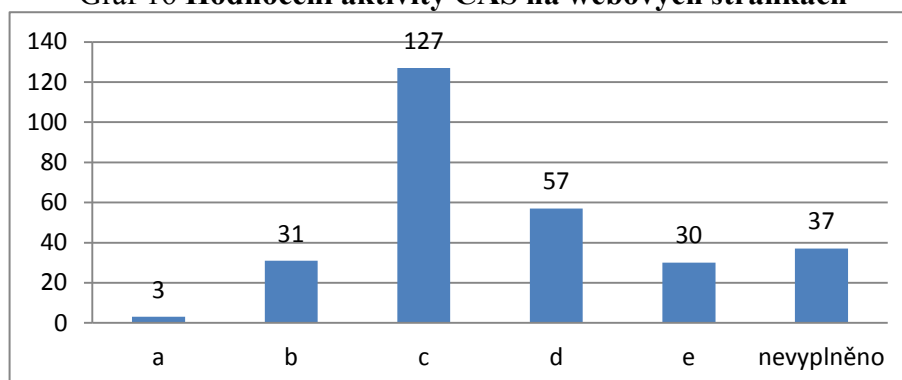
Z **233 respondentů-členů** 40 (17,2%) nezvolilo žádnou z možností. Žádný respondent nezvolil možnost **a**, 8 (3,4%) respondentů zvolilo možnost **b**, 100 (42,9%) respondentů zvolilo možnost **c**, 53 (22,7%) respondentů zvolilo možnost **d**, 32 (13,7%) respondentů zvolilo možnost **e**.

Otázka č. 15

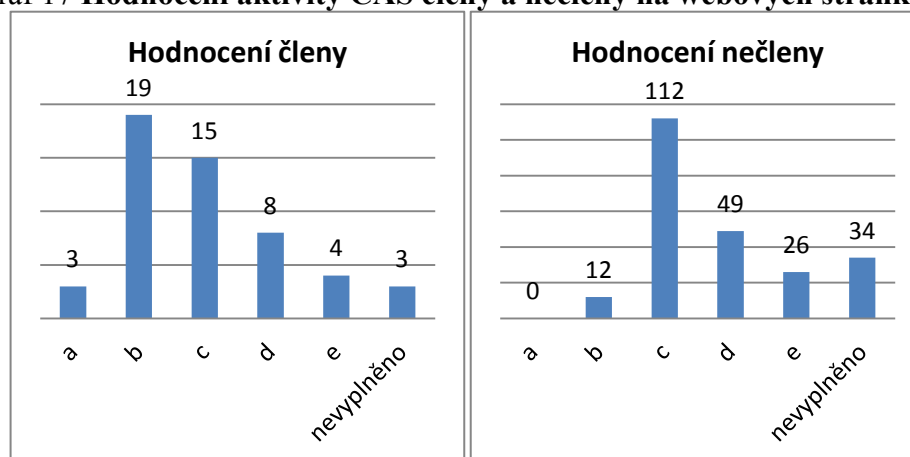
Hodnocení aktivity ČAS na webových stránkách:

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	velmi spokojen/a	3	1,1%
b	spokojen/a	31	10,9%
c	ani spokojen/a, ani nespokojen/a	127	44,6%
d	nespokojen/a	57	20,0%
e	velmi nespokojen/a	30	10,5%
nevyplněno	-	37	13,0%
celkem		285	100,0%

Graf 16 Hodnocení aktivity ČAS na webových stránkách

Graf 17 Hodnocení aktivity ČAS členy a nečleny na webových stránkách

Komentář:

Z **285 respondentů** nevyplnilo žádnou z možností 37 (13,0%) respondentů. Pro lepší přehlednost v porovnání výsledků jsem výsledky neseřazoval dle velikosti.

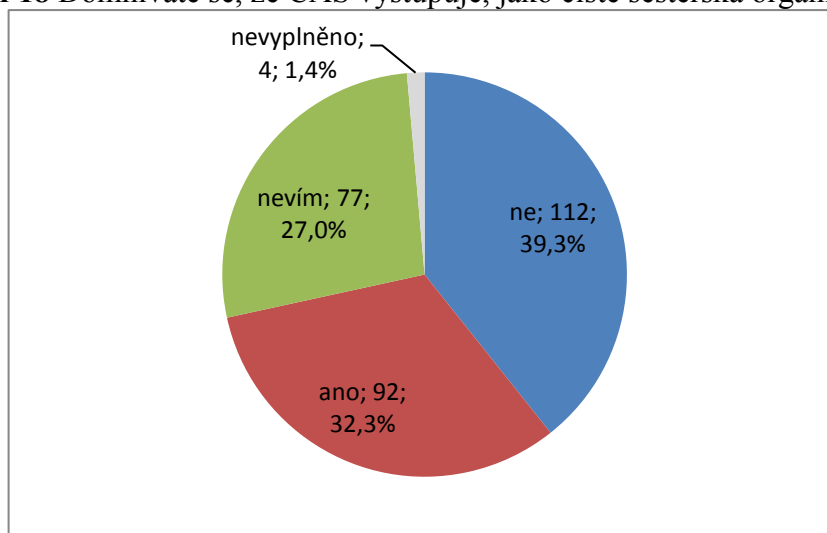
3 (1,1%) respondenti označili možnost **a** (*velmi spokojen/a*), 31 (10,9%) respondentů označilo možnost **b** (*spokojen/a*), 127 (44,6%) respondentů označilo možnost **c** (*ani spokojen/a, ani nespokojen/a*), 57 (20,0%) respondentů označilo možnost **d** (*nespokojen/a*), 30 (10,5%) respondentů označilo možnost **e** (*velmi nespokojen/a*).

Z **52 respondentů-členů** 3 (5,8%) nezvolili žádnou z možností. 3 (5,8%) respondenti zvolili možnost **a**, 19 (36,5%) respondentů zvolilo možnost **b**, 15 (28,8%) respondentů zvolilo možnost **c**, 8 (15,4%) respondentů zvolilo možnost **d**, 4 (7,7%) respondentů zvolilo možnost **e**.

Z **233 respondentů-nečlenů** 34 (14,6%) nezvolilo žádnou z možností. Žádný respondent nezvolil možnost **a**, 12 (5,2%) respondentů zvolilo možnost **b**, 112 (48,1%) respondentů zvolilo možnost **c**, 49 (21,0%) respondentů zvolilo možnost **d**, 26 (11,2%) respondentů zvolilo možnost **e**.

Otázka č. 16			
<u>Domníváte se, že ČAS vystupuje, jako čistě sesterská organizace?</u>			
ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
	ne	112	39,3%
	ano	92	32,3%
	nevím	77	27,0%
	nevyplněno	4	1,4%
celkem		285	100%

Graf 18 Domníváte se, že ČAS vystupuje, jako čistě sesterská organizace?

Komentář:

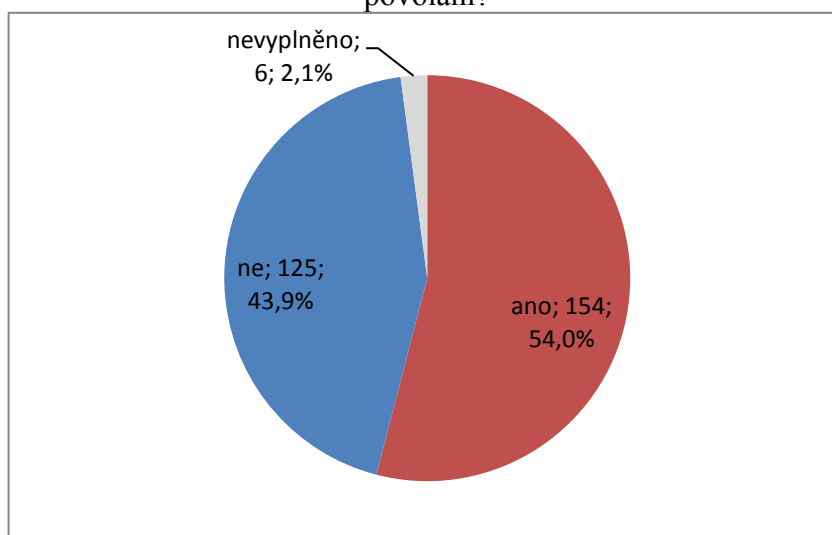
Z 285 respondentů žádnou z možností nezvolili 4 (1,4%) respondenti. 112 (39,3%) respondentů zvolilo možnost **ne**, 92 (32,3%) respondentů zvolilo možnost **ano**, 77 (27,0%) respondentů zvolilo možnost **nevím**.

Otázka č. 17

Víte, že ČAS sdružuje, kromě všeobecných sester, také jiná nelékařská povolání?

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
	ano	154	54,0%
	ne	125	43,9%
	nevyplněno	6	2,1%
celkem		285	100%

Graf 19 Víte, že ČAS sdružuje, kromě všeobecných sester, také jiná nelékařská povolání?

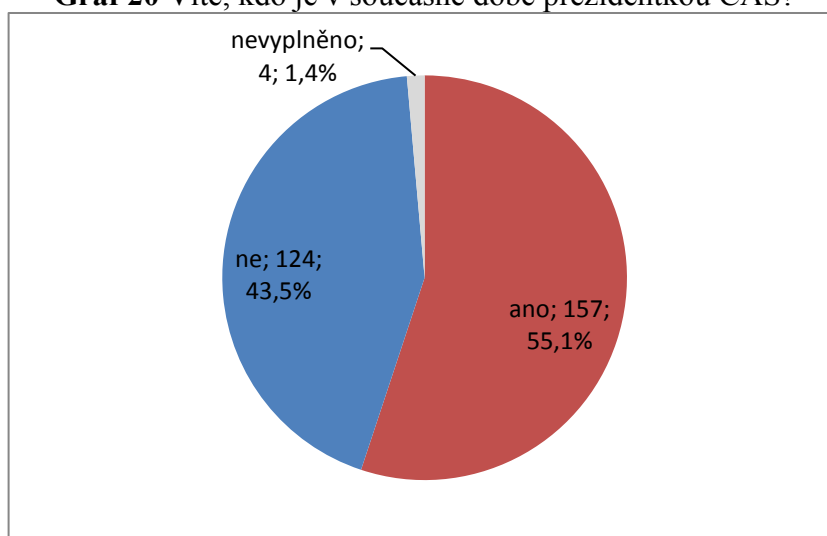

Komentář:

Z 285 respondentů nezvolilo žádnou z možností 6 (2,1%) respondentů. 154 (54,0%) respondentů zvolilo možnost **ano**, 125 (43,9%) respondentů zvolilo možnost **ne**.

Otázka č. 18Víte, kdo je v současné době prezidentkou ČAS?

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
	ano	157	55,1%
	ne	124	43,5%
	nevyplněno	4	1,4%
celkem		285	100%

Graf 20 Víte, kdo je v současné době prezidentkou ČAS?**Komentář:**

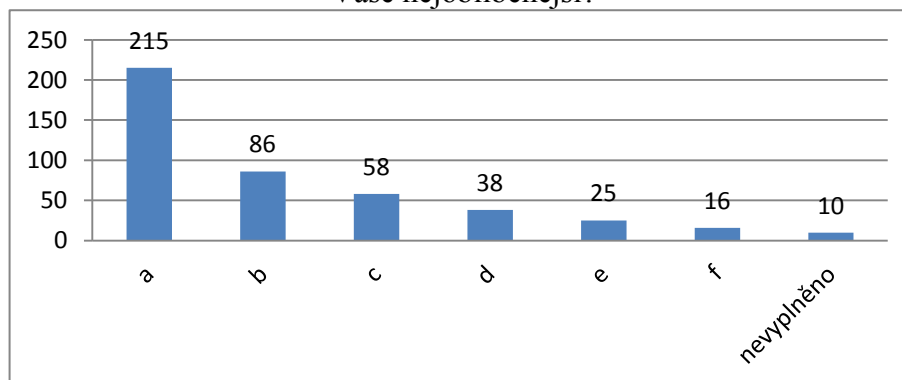
Z 285 respondentů nezvolili žádnou z možností 4 (1,4%) respondenti. 157 (55,1%) respondentů zvolilo možnost **ano**, 124 (43,5%) respondentů zvolilo možnost **ne**.

Otázka č. 19

Které webové stránky jsou, z hlediska informovanosti ve zdravotnictví, Vaše nej-
oblíbenější?

ZNAČENÍ V GRAFU	ODPOVĚĎ	ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
a	web Ošetřovatelství.info	215	48,0%
b	web Medical Tribune	86	19,2%
c	web Zdravotnictví a me- dicína	58	12,9%
d	web Florence.cz	38	8,5%
e	web ČAS	25	5,6%
f	jiné	16	3,6%
nevyplněno	-	10	2,2%

Graf 21 Které webové stránky jsou, z hlediska informovanosti ve zdravotnictví, Vaše nejoblíbenější?

Komentář:

Z **285 respondentů** nezvolilo žádnou z možností 10 (2,2%) respondentů. Respondenti mohli vybírat z více možností na základě svých preferencí

Možnost **a** (web *Ošetřovatelství.info*) byla označena celkem 215× (48,0%), možnost **b** (web *Medical Tribune*) byla označena celkem 86× (19,2%), možnost **c** (web *Zdravotnictví a medicína*) byla označena celkem 58× (12,9%), možnost **d** (web *Florence.cz*) byla označena celkem 38× (8,5%), možnost **e** (web *ČAS*) byla označena celkem 25× (5,6%). Možnost **f** (*jiné*) byla zvolena celkem 16× (3,6%).

K možnosti **f** (*jiné*) respondenti např. doplnili:

- „SOLEN medical education“
- „zdravotnické skupiny na Facebooku“

Otázka č. 20

Uvítal/a byste nějaké změny v postoji ČAS (např. vůči zdravotníkům, vzdělání, finančnímu ohodnocení, aktivitě atd.). Můžete vložit komentář s podněty:

Z 285 respondentů využilo otevřené výpovědi **67 respondentů** (23,5%). Níže nabízím výčet některých z nich.

1. *„ČAS dle mého názoru nehájí zájmy sester, negativní vliv na práci sester (konceptce ošetrovatelství, oš. proces, bující administrativa...), rozporuplné pocity z akcí typu: Miss sestra, Nej sestra, Sestra roku apod.“*
2. *„Uvítala bych spíše vznik profesní komory, povinné členství. Tím více pravomocí, více členů, více možností něco změnit.“*
3. *„Je potřeba, aby vznikla komora sester s právním základem.“*
4. *„Lepší prezentace našeho povolání, zvýšit zastání sester.“*
5. *„Větší účast, zájem ČASu prosadit se v aktuální situaci nedostatku zdravotnických pracovníků, účast na zdravotnickém vzdělávání, větší spolupráce s ministerstvem (školství, zdravotnictví), angažovanost.“*
6. *„Intenzivnější prezentace a podpora našeho vzdělávání.“*
7. *„Místo organizování plesů se více věnovat pracujícím sestram!“*
8. *„Více podporovat sestry.“*
9. *„ČAS by měla stát na straně zdravotníků.“*
10. *„Více prosazovat atraktivitu oboru, prosazovat náročnost oboru a práce + finanční ohodnocení. Najít motivaci ke studiu ošetrovatelství. U mužů sester prosadit jednotný název – zdravotní bratr...“*
11. *„Návrh jednotné celorepublikové ošetrovatelské dokumentace. Prosazení povinné elektronické ošetrovatelské dokumentace ve zdravotnických zařízeních a tím zmírnění administrativní zátěže sester. Změnu personální vyhlášky ve smyslu navýšení NLZP na počty zajišťující kvalitní a bezpečnou péči o pacien-*

- ta.“
12. „Nízké lobby za zájmy sester, tím pádem není důvod být členem této organizace.“
 13. „Větší osvěta o ČAS, nevím, proč přesně existuje atd. Větší zájem o sestry z krajských nemocnic (plat, benefity, aktivity atd..)“
 14. „Novou sesterskou organizaci/ komoru sester.“
 15. „O ČAS není naprosto nikde slyšet, nemá žádnou vyjednávací váhu a je z mého pohledu pro smích.“
 16. „Ano, aby bylo více slyšet o aktivitách CAS, aby se více snažili změnit podmínky pro sestry. Proč nevystupují více v médiích, jako třeba lékaři?“
 17. „Ano, více řešit menší úvazky pro sestry za plat při celém úvazku.“
 18. „Myslím si, že se jedná o rigidní, neprůbojnou a mrtvou organizaci, která je jaksi již za zenitem....“
 19. „Větší aktivitu v prosazování VŠ vzdělání sester, zvyšování prestiže sesterského stavu, jsem velice zklamaná vystoupením ČAS z ICN a přemyslím o zrušení členství.“
 20. „Zvyšovat prestiž sestry.“
 21. „Zrušil bych celý ČAS a poslal zaměstnance do nemocnic!“
 22. „Je to běh na dlouhou trať – určitě by se měla změnit prestiž sester“
 23. „Uvítala bych kvalitně fungující komoru NLZP.“
 24. „Aby dílčí skupiny ČAS vedli lidé, kteří tomu rozumí, mají zájem a drive.“
 25. „Členů mají pár a jednají stále za všechny.“
 26. „Více aktivity a zájmu o sestry.“
 27. „Začít zastupovat nejen sestry, zajímat se o názor členské základny před tím, než vyjádří stanovisko ČAS k nějakému problému.“
 28. „Uvítala bych ryze profesní organizaci.“
 29. „Méně přetvářky a více odhodlání stát opravdu za nelékaři, snažit se je sdružit, ukázat společnosti svou jednotnost a prestiž.“
 30. „Rozhodně by tato organizace měla zastupovat zájmy všech NLZP a to mnohem aktivněji. Praktické sestry je nezajímají. Uvítala bych, kdyby se tato organizace zrušila.“
 31. „Razantnější vystupování a podpora (např. jako CLK), dotazování na názor

profesní základny.“

32. *„Více podporovat a bránit vzdělávání sester, za chvíli bude stačit kurz, více informovat o sestrách v soukromých nemocnicích, kde nejsou povinné tabulkové platy, větší osvěta o dodržování zákoníku práce.“*
33. *„Větší obhajoba a prezentace práce nelékařů, ostřejší postoj k finančnímu ohodnocení, prosadit kvalitní vzdělávání a neposlouchat diktát lékařů a politiků. Hájit a prosazovat nelékaře.“*
34. *„Jakákoli aktivita bude vítána, jelikož postoj organizace je pasivní. Pravděpodobně také proto, že se jedná se o uzavřenou skupinu osob, které mezi sebe další účastníky nepustí a jejichž věkový průměr svědčí o přístupu a pasivitě. Ve srovnání s ICN je to velmi špatná reprezentace NLZP. Možná také proto, že máme další odborné společnosti UNIFY, SRLA, POUZP. Když jsem cokoli profesně řešila, obracela jsem se na NCO NZO nebo MZČR, kde měli vždy přesné informace, případně mě odkázali na kompetentní osoby. V poslední době se na straně ČAS mnohé zlepšilo, konečně se zpřehlednily a aktualizovaly webové stránky, možná s nástupem hlavní sestry. Pro další rok členství neobnovím.“*
35. *„Uvítala bych lepší komunikaci vedení s členy a více informovanosti!!!!“*
36. *„Ráda bych o ČAS slyšela v souvislosti se změnami, které se poslední dobou staly. Změna systému vzdělávání, kriticky nedostatek sester, nespokojenost sester s přesčasy, platy, pracovním prostředím atd.“*
37. *„Rozhodne ano, měla by vystupovat jako ostatní organizace a postavit se za NLZP.“*
38. *„Ať se zruší, jsou k ničemu!“*
39. *„Aby stáli za sestrami a snažili se je povzbudit a bojovali za větší mzdy sester. Hlavně v akciových společnostech – jsou tam velké finanční rozdíly mezi státní a akciovou společností.“*
40. *„Ano, více se zastávat zdravotních sester, ať už ve státním sektoru, tak v soukromém či v sociální sféře a nepolitikařit!! A komunikovat na úrovni sester bez urážek, sobě rovných. Týmová práce.“*
41. *„Více se zaměřit na spolupráci se členskou základnou.“*
42. *„ČAS za nás nebojuje, přijde mi, že už vůbec neznají naše starosti, problémy.“*

Nepůsobí jako hrdá organizace.“

43. *„Kompletně to tam překopat.“*
44. *„Vytvoření komory, nebo ukončení činnosti.“*
45. *„Ano, kdyby se už konečně rozpustila.“*
46. *„Změny rozhodně, lepší podmínky pro sestry, mají mít vysoké školy, ale pro nedostatek personálu jsou sestry degradovány i na uklízečky. O finančním ohodnocení radši nemluví.“*
47. *„Obnovit vstup do ICN!“*
48. *„V oblasti vzdělávání. Měly by rozhodovat právě tyto organizace než politici, kteří v praxi nikdy nebyli.“*
49. *„Více prosazovat zájmy i jiných nelékařských povolání než jsou jenom sestry.“*
50. *„Snaha o prestiž povolání sester a jiných nelékařů, více lobbovat za nelékaře na MZČR.“*
51. *„Tak první příčka vzdělávání a kompetence, druhá příčka finanční ohodnocení.“*
52. *„Víc pracovat pro zdravotníky, snažit se jim vyjednat lepší podmínky pro práci.“*
53. *„Více se angažovat za práva sester, pomáhat při řešení problémů, snížit poplatky.“*
54. *„Kompletní změnu pohledu na sesterské povolání, zejména s ohledem na kompetence a (ne)podřízenost lékařů. Vyčlenění otevřených odborných komisí. Podpora genderové rovnosti.“*
55. *„Jsem v důchodovém věku a ČAS nesleduji.“*
56. *„Větší tlak na sjednocení platů a mezd a pak růst platu. Vrátit prestiž povolání sestry.“*
57. *„Ani nevím, spíš teď sleduji komoru záchranářů, připadá mi lépe zásobena.“*
58. *„Aby konečně přestali mluvit za všechny zdravotníky, když nezastupují skoro nikoho. Téměř nikdy nesouhlasím s tím, co v TV říkají. Ať šlo o platy nebo vzdělávání. A pracovní podmínky – stížnosti – jen přehazují na odbory a neudělají zase nic.“*
59. *„Uvítala bych, kdyby se přetransformoval ČAS na komoru, která by měla mnohem větší pravomoce a sílu prosadit zájmy lékařů.“*

60. *„Určitě obnovit členství ICN, více bojovat za autonomii nelékařských pracovníků.“*
61. *„Ať se ČAS zruší, hlásá nesmysly a je k ničemu!!!“*
62. *„Aby členství mělo smysl, musela by se ČAS chovat jako ČLK, včetně úsilí o podobné pravomoce.“*
63. *„Myslím, že by ČAS měla zabrat ve své propagaci a být aktivnější v médiích.“*

9 DISKUZE

9.1 Volba literárních zdrojů

Klíčovou publikací, kterou jsem při zpracování této práce využil, byla diplomová práce Bc. Pavli Křížové (Křížová, 2008), ve které se autorka zaměřila na historii organizování českých sester od raných dob po současnost. Ve své práci detailně vylíčila, vedle rozvoje vzdělávání sester a jejich postupného organizování, také podrobnou činnost Spolku diplomovaných sester, ČSS a ČAS. Ve své práci rovněž analyzovala aktivity ČAS do roku 2008, kdy svoji práci obhajovala. Křížová v diskuzi své práce uvedla: *„Myslím, že zmapovaná tematická oblast připravila podklad pro další možná šetření např. šetření na začleňování zdravotníků nelékařů do profesních organizací – důvody nízké organizovanosti zdravotníků nelékařů v ČR, stav povědomí zdravotníků nelékařů o organizacích a výhodách členství v organizacích.“* Troufám si tedy říct, že jsem svojí bakalářskou prací v některých oblastech navázal na odkaz v diskuzi diplomové práce kolegyně Křížové a rozvinul jsem historii aktivit ČAS do roku 2018.

Diplomová práce Křížové mě rovněž navedla k následujícím zdrojům, ze kterých jsem čerpal v podstatě neustále. Publikace o životě doc. Marty Staňkové z roku 2004 (Škubová, a další, 2004) mně byla velkým vodítkem při pochopení jejích snah, společně s Českou asociací sester, prosadit do praxe dobrovolnou registraci sester. Další publikací byla nenápadná kniha z roku 2007 psaná formou rozhovoru s Růženu Wagnerovou (Škubová, a další, 2007), která stála za zrodem ČAS v devadesátých letech. Svoji výpověď popisuje kroky, které vedly k ustavení útvaru hlavní sestry při MZ ČR, Klubu sester, ČAS, její mezinárodní spolupráci a sloučení s ČSS. Historii ČSS a ČAS z devadesátých let jsem studoval z dobových článků uložených v archivu Lékařské knihovny v Praze.

Zmíněné publikace měly obrovskou informační hodnotu. Nicméně jsem historii ČAS potřeboval rozvinout až do roku 2018. Bohužel neexistuje publikace, která by mi byla vodítkem v tomto směru, informace jsem si tedy musel dohledat v širokém spektru zdrojů.

Myslím si, že by ČAS, ačkoliv je to poměrně mladá organizace, měla vytvořit, např. na počest 30. výročí svého založení v roce 2021, monografii o své historii, činnosti, ale také nezdarech a úspěších. Může tak učinit např. po vzoru Švédské ošetřovatelské společnosti, která podobnou publikaci vydala roku 2014, a která je volně k dispozici v anglickém jazyce na internetových stránkách Společnosti⁵⁸. Drobná publikace má 28 stran, a popisuje historii Společnosti od založení až po současnost.

Při zpracování „novodobé historie“ ČAS mi byly nápomocné články v časopisu Sestra. Přečetl jsem také řadu rozhovorů s osobnostmi neodmyslitelně spjatými s touto problematikou – vedle rozhovoru s Růženu Wagnerovou také např. s Karolínou Moravcovou, Danou Juráskovou, Hildou Vorlíčkovou, Martinou Šochmanovou a jinými. Čerpal jsem rovněž z internetových zdrojů – např. iDnes.cz, Zdravotnické noviny, Ošetřovatelství.info a další.

9.2 Web ČAS

Web ČAS byl rovněž velmi důležitým a dobrým zdrojem, a to především při studiu aktivit asociace. Webové stránky, ačkoliv jsou nové, tak nejsou bohužel responzivní – nejsou optimalizovány pro prohlížení např. v mobilním zařízení či tabletu.

K většině informací jsem se však mohl dostat až po přihlášení, protože jsou informace pro veřejnost přístupné ve velmi omezeném rozsahu. Dle výsledků *se oblíbenost internetových stránek ČAS objevila až na posledním místě (otázka č. 19)*. Domnívám se, že je to z toho důvodu, že nečlenové nemají např. přístup ke starším aktualitám, kde ČAS informuje o veškeré své činnosti od roku 2005 po současnost (2018).

Veřejnost momentálně např. nemá přístup k aktualitám v roce 2017 a starším. Chápu, že ČAS musí své členy nějakým způsobem zvýhodnit, nicméně se domnívám, že tento krok spíše škodí. Pro většinu nelékařských zdravotnických

⁵⁸ https://www.swenurse.se/globalassets/01-svensk-sjukskoterskeforening/publikationer-svensk-sjukskoterskeforening/om-svensk-sjukskoterskeforening-publikationer/sjukskoterskornas.hus.engelska_webb.pdf

pracovníků jsou webové stránky ČAS tímto nepoužitelné. Existují weby mnohem více zásobeny informacemi o aktuálním dění ve zdravotnictví a členem být vůbec nemusíte, tak např. pracuje web Komory záchranářů⁵⁹.

Nečlenové dále nemají přístup k nahlédnutí do sekcí. Pokud by někoho zajímalo, jak pracuje např. Sekce psychiatrická, musí nejdříve zažádat o členství. Z mého pohledu by bylo vhodné, kdyby měli nečlenové přístup ke krátkému představení sekce či regionu, či k informacím o její správě a činnosti, aby mohli potenciální zájemci posoudit, zda se jim členství vůbec vyplatí.

Členům však nabízí web ČAS poměrně bohatý přehled o svých uskutečněných akcích a aktivitách, umožňuje nahlédnout do zákulisí zápisů z jednání prezidia či výjezdních zasedání (této možnosti jsem rovněž při zpracování teoretické části hojně využíval), dále také umožňuje nahlédnout do programu jednotlivých sekcí a regionů a další. Jedná se však skutečně pouze o aktivity ČAS.

Velice dobrou informační hodnotu má pro veřejnost naopak „konkurenční“ web Ošetřovatelství.info spolu se stejnojmennými facebookovými stránkami. Dle výzkumu (**otázka č. 19**) obdržel nejvíce hlasů v oblíbenosti právě tento web s téměř 50% převahou, kdežto web ČAS obdržel pouze 5,6% všech hlasů.

9.3 Facebook ČAS

Na facebookových stránkách Ošetřovatelství.info je aktuálně (ke dni 26. 3. 2018) přihlášeno 45 259 příznivců. Na facebookových stránkách ČAS pouhých 4 149 příznivců, což je více než 10× méně. Napadlo mě, že by *oblíbenost facebookových stránek ČAS* (**otázka č. 14**) mohla mít souvislost s počtem sdílených příspěvků.

Sledoval jsem tedy počet příspěvků ČAS a Ošetřovatelství.info na facebooku, a to od října 2017 do března 2018 (celkem 6 měsíců), abych je mohl porovnat. Průměrně Facebook Ošetřovatelství.info sdílel od října do března měsíčně až 76,6 příspěvků (za měsíc březen jsem napočítal nejvíce – až 99 příspěvků). Pravidelně (denně i 4 příspěvky) zveřejňuje rozmanitý obsah z oblasti zdravotnic-

⁵⁹ <https://www.komorazachranaru.cz/>

tví – odkazuje na blogy, novinky ze světa i z tuzemska, rozhovory, ankety, akce či události. Díky tomu si udržuje vysokou informační hodnotu, je stále aktuální, na novinky reaguje pružně, a také dává prostor ke vzájemné diskuzi. Rád bych také podotkl, že web Ošetřovatelství.info společně se stejnojmennými facebookovými stránkami, spravuje pouze jedna jediná administrátorka – Lenka Šnajdrová.

Facebook ČAS tomu nemůže v současné době konkurovat. Měsíčně sdílí v průměru pouze 5,5 příspěvků (za měsíc březen jsem napočítal nejméně příspěvků – 3), z nichž se většina týká např. pořádaných akcí ČAS (plesy, semináře, konference), ojediněle zveřejní tiskovou zprávu, odkaz na články či korespondenci prezidentky s významnou osobností. Jsem však přesvědčen o tom, že je tato aktivita nedostatečná a potenciální členy tímto spíše nepřesvědčí ke členství. Domnívám se tedy, že hodnocení aktivity ČAS na facebookových i webových stránkách může souviset se sdíleným obsahem a jeho dostupností. Kompletní počet sdílených příspěvků vkládám v grafu do [příloh](#).

Z mého pohledu ČAS podceňuje vliv Facebooku a svého webu. Jedná se o platformu, pomocí které by mohla snadno získat řadu příznivců, a to úplně zdarma.

9.4 Mediální obraz ČAS

Domnívám se, že je v poslední době aktivita ČAS v médiích uspokojivá. O různých prohlášeních ČAS se lze dočíst v tisku, v televizi, ale také v rádiu. V této oblasti je aktivní především současná prezidentka Šochmanová, která rozhovory médiím aktivně poskytuje (několikrát vystupovala např. v České televizi pro ČT24 či v pořadu Sama doma, kde poskytovala rozhovor).

Zajímalo mě, jak bude veřejnost obeznámena o současné prezidentce ČAS. V **otázce č. 18** mě zajímalo, kolik respondentů ví, kdo je aktuálně prezidentkou ČAS. Ve své páté hypotéze jsem se domníval, že 40% respondentů neví, kdo je současná prezidentka. Dle výzkumu tuto informaci neví 124 (43,5%) oslovených respondentů z 285 respondentů. Domnívám se, že tuto hypotézu mohu *potvrdit*, i když s drobnými nuancemi.

9.5 Bilance členské základny

Zhodnotit bilanci členské základny bylo složité, protože se jednotlivé zdroje, které informují o stavu členské základny, rozcházejí. Křížová (Křížová, 2008) ve své diplomové práci uvádí bilanci členské základny od roku 2000 do roku 2008. Data jí poskytla Věra Kunová. V práci např. uvádí k datu 1. 1. 2008 celkem 29 695 členů, nicméně dle zápisu z jednání bylo ke stejnému datu, dle Kunové, aktivních členů 18 364. Podobná situace je v roce 2007 – dle Kunové bylo členů celkem 20 326, v sekcích pak 22 935 členů. Podle Petra (Petr, 2014) naopak sdružovala v roce 2007 ČAS 17 995 členů. Těžko proto určit, jaké číslo označit za oficiální.

Ze zdrojů je nicméně evidentní, že členská základna dosahovala maxima v letech 2007-2008 (tehdy přes 20 000 členů), v současné době má ČAS kolem 5 500 členů. Jedná se o počet členů, které ČAS měla v době svého sloučení s ČSS, a to mezi rokem 2000 – 2003. K poklesu členské základny docházelo v posledních deseti letech. Skokově ubylo členů mezi rokem 2010 a 2011, kdy členství neobnovilo přes 6 000 členů. Patrně to má souvislost se střetem názorů sester s prohlášením Dany Juráskové o akci „*Děkujeme, odcházíme*“, což dokazují některé otevřené výpovědi – např. u **otázky č. 11 a 12**. Na pokles členské základny Jurásková upozornila na únorovém zasedání v roce 2012.

Překvapilo mě, že ČAS poměrně dlouhou dobu nerealizovala výzkumné šetření, které by zdůvodnilo příčinu fluktuace členů, případně nezájem sester organizovat se. Až v roce 2014 představil Mgr. Tomáš Petr, PhD. výzkum, který přiblížil důvod odlivu členské základny.

Na internetových stránkách ČAS je také odkaz na výsledky dotazníkového šetření s názvem „*Role ČAS – její úkoly v rozvoji ošetrovatelství v ČR*“ z roku 2014. K dispozici jsou pouze výsledky šetření bez zveřejnění metodiky výzkumu a podrobnějších informací. Není proto jasné, zda se jedná o studentský projekt, nebo o projekt ČAS. Nejsem si tedy jistý, zda mohu tento výzkum objektivně zhodnotit. Ani netuším, zda má tento výzkum spojitost s výše představeným šetřením.

Otázka č. 5 nás informovala o složení respondentů z řad členů a nečlenů. Z výzkumu je evidentní, že o členství ČAS není zájem, protože z oslovených respondentů je organizovaných pouhých 52 (18,2%) respondentů. Výzkumu se účastnilo 285 respondentů, přičemž 233 (81,8%) z nich nejsou členem ČAS. Výzkum *vyvrátil* moji druhou hypotézu, kdy jsem se domníval, že z řad respondentů bude nečlenů maximálně 60%. Domníval jsem se, že se výzkumu účastní více členů. Počet členů mezi respondenty tak reflektuje celkově nízký počet členů ČAS.

9.6 Jak to vidí členové?

Dle výzkumného šetření je z 285 respondentů pouhých 52 (18,2%) organizováno v ČAS (**otázka č. 5**).

Členové mohli zvolit, co je vedlo k členství v ČAS (**otázka č. 6**) – většina respondentů se organizovala díky „*účasti na akcích pořádaných ČAS za účelem celoživotního vzdělávání*“. To může asociaci ještě více zkomplikovat situaci, pokud hlavní motivací vstupu do ČAS byla účast na seminářích, za které účastníci získali kredity. Členové, kteří se v ČAS organizovali za tímto účelem, již nebudou muset mít nadále zájem a motivaci setrvat v asociaci. S příchodem nové legislativy byl totiž kreditní systém zrušen.

Dle otevřených výpovědí č. 27, 31, 35 a 41 by měla ČAS více komunikovat s členskou základnou.

V současné době (3/2018) láká ČAS na svých internetových stránkách potenciální členy na šest hlavních výhod:

1. zdarma přístup do internetové učebny
2. (neomezený) přístup na internetové stránky ČAS
3. zvýhodněná účast na vzdělávacích akcích
4. právní podpora a poradenství v oblasti zdravotnického práva
5. sleva 10% na knihy vydavatelství Grada
6. možnost ovlivňovat dění v oboru
7. nabídka výhodných telefonních tarifů společnosti TRS s.r.o.

Domnívám se, že by ČAS měla informovat o výhodách členství do větších detailů. Např. *možnost ovlivňovat dění v oboru* – není jasné, jakým způsobem lze ovlivnit dění v oboru, v jaké funkci atd. U *právní podpory a poradenství* také není zřejmé, o jakou právní podporu přesně půjde a v jaké situaci.

Na první pohled se však jedná o velmi atraktivní nabídku. Překvapuje mě, že, dle **otázky č. 7**, nevyužívá členských výhod až 27 (51,9%) oslovených členů. A dle **otázky č. 11** byla nespokojenost s členskými výhodami druhým hlavním motivem, proč bývalí členové ztratili zájem o setrvání v ČAS.

Bohužel mě nenapadlo rozšířit dotazník např. o následující otázku: *Kterých výhod členství využíváte? Získal bych tak informace o tom, která z výhod je pro členy nejvýhodnější, a na kterou by se vedení ČAS mohlo zaměřit.* Vzhledem k výsledkům **otázky č. 6** se domnívám, že členové nejvíce využívali *zvýhodněnou účast na vzdělávacích akcích*.

Pro většinu oslovených členů je ale seznam výhod, které mají k dispozici, dostatečný. Podle **otázky č. 8** by neuvítalo další výhody členství 29 (55,8%) respondentů, kteří jsou členy ČAS. Naopak by více výhod uvítalo 15 (28,8%) respondentů.

U **otázky č. 11** uvedlo 49 (27,5%) z 80 bývalých členů jako důvod ukončení členství v ČAS „*členství mi nepřinášelo žádné výhody*“.

9.7 Jak to vidí nečlenové?

Dle výzkumného šetření *není* (podle **otázky č. 5**) v ČAS organizováno až 233 (81,8%) respondentů.

Z tohoto počtu bylo, dle **otázky č. 10**, v minulosti členem 80 (34,3%) respondentů. Toto číslo však nemusí být definitivní, protože 14 (6,0%) respondentů neodpovědělo, zda v minulosti bylo nebo nebylo členem.

V **otázce č. 11** jsem zkoumal motiv 80 bývalých členů k tomu asociaci opustit. Na prvním místě byla hlavním motivem *nespokojenost s aktivitou asociace*. Domnívám se však, že se jedná o příliš obecnou odpověď. Z otevřených výpo-

vědí (**otázka č. 20**) je evidentní, že je téměř v každém druhém prohlášení kritika ve smyslu „*nedostatečného hájení sester*“.

Velký význam má **otázka č. 12**, ve které jsem sledoval, proč není o členství v ČAS zájem. Na otázku odpovídalo 233 respondentů, z nichž 75 (22,8%) *pokládá členství v ČAS za zbytečnost*, 49 (14,9%) z nich *nezná výhody členství*, 46 (14,0%) respondentů označilo, že *nebyli informováni o možnostech členství* a 29 (8,8%) se domnívá, že by *nevyužili možnosti členství*.

Také jsem zjišťoval, jaké je souhrnné hodnocení aktivity ČAS v médiích (**otázka č. 13**), sociálních sítích (**otázka č. 14**) a webových stránkách (**otázka č. 15**), a jak se hodnocení liší mezi členy a nečleny. Souhrnné hodnocení skutečně poukazuje na to, že je aktivita ČAS v těchto oblastech hodnocena spíše negativně. Moje třetí hypotéza je tímto *potvrzena*. Z výsledků je nicméně evidentní, že členové hodnotí aktivitu ČAS v těchto oblastech mnohem více pozitivně, než ti, kteří organizováni v ČAS nejsou.

9.8 Koho ČAS vlastně sdružuje?

Dle stanov ČAS sdružuje všechny nelékařské zdravotnické pracovníky uvedené v zákoně č. 96/2004 Sb. *o nelékařských zdravotnických povoláních*.

Podle výsledků **otázky č. 4** pocházela drtivá většina respondentů z řad pracovníků ošetrovatelského zaměření. Z 285 respondentů se výzkumu účastnilo 242 (84,9%) všeobecných sester, 16 (5,6%) zdravotnických asistentů/praktických sester, 9 (3,2%) zdravotnických záchranářů, 7 (2,5%) porodních asistentek. V jednotkách se účastnilo výzkumu pár dalších nelékařských zdravotnických pracovníků. Tím *potvrzují* svojí první hypotézu, ve které jsem se domníval, že respondentů z řad všeobecných sester bude nejvíce.

Teoreticky by však respondentů z řad nelékařských zdravotnických pracovníků bez ošetrovatelského zaměření mohlo být nepatrně více. V IKEM se totiž výzkumu účastnili pouze respondenti z řad všeobecných sester, zdravotnických asistentů/praktických sester a zdravotnických záchranářů.

Název „*Česká asociace sester*“ evokuje dojem, že se jedná o organizaci sdružující všeobecné sestry. Rád bych podotkl, že Spolek diplomovaných sester, Česká společnost sester, Klub sester, a také Česká asociace sester, byly organizace, které vznikly za účelem sdružení a povznesení profese českých sester. Až v devadesátých letech ČAS přišla s myšlenkou sdružovat také jiné nelékařské zdravotnické pracovníky.

Tvrzení jedné z iniciátorek vzniku ČAS Růženy Wagnerové si v časopisu *Sestra* z roku 1993 trochu protřečí. Na jednu stranu tvrdí: „*Chtěli jsme aktivní, silnou profesní organizaci, která bude přístupna všem SZP (laborantům, asistentům hygienické služby apod. Tuto organizaci jsme nazvali Česká asociace sester.*“ V několika dalších odstavcích ale uznává, že „... práce ČAS vlastně začala o pozvednutí úrovně a společenské prestiže povolání sestry.“ V dalším odstavci stejně tak tvrdí: „*Jedním z cílů ČAS je pozvednout prestiž sestry ve společnosti.*“ (Škubová, 1993 str. 4)

V **otázce č. 16** jsem sledoval, jestli „komunita nelékařů“ vnímá ČAS jako čistě sesterskou organizaci. Ve své čtvrté hypotéze jsem se domníval, že tak vidí ČAS 55% respondentů. Dle výzkumu je ale evidentní, že ČAS vnímá jako čistě sesterskou organizaci 92 (32,3%) z 285 respondentů. Tuto hypotézu tímto pokládám za *vyvrácenou*.

To, že je název ČAS matoucí, dokládá také **otázka č. 17**, ve které jsem sledoval, jestli respondenti tuší, že ČAS sdružuje, kromě všeobecných sester, také jiná nelékařská povolání. Tento fakt tušilo pouze 154 (54,0%) respondentů z 285.

Z mého pohledu je velkou chybou, že ČAS sdružuje i ostatní nelékařské zdravotnické pracovníky. Filozofii sdružení všech nelékařů v jedné komoře také neuznávám a shoduji se s názorem článku zveřejněného na webových stránkách Komory nelékařů, jehož část jsem zveřejnil v kapitole [6.3.4.3](#). Vždyť i lékaři mají dvě komory zřízené zákonem. Pochybuji o tom, že komora sdružující tolik rozdílných profesí bude funkční a jednotná.

Myšlenka profesní organizace sdružující všechny nelékaře je sice solidární, nicméně se domnívám, že takové „multikulturní“ seskupení pracovníků ve

zdravotnictví nemůže nikdy fungovat. ČAS má totiž problém hájit zájmy sester, natož aby hájila zájmy několika dalších profesí. Vždyť i samy sestry mezi sebou svádí neustálé boje – setrvale mezi sebou soupeří sestry s vysokoškolským a středoškolským vzděláním, nebo sestry pracující na JIP a standardních odděleních ve smyslu „kdo je víc a kdo je míň“.

Tento postup vnímám jako nekoncepční. Navíc je v rozporu s původním posláním ČAS, a tedy hájením zájmů a společenské prestiže všeobecných sester. Pravdou však je, že toto tvrzení ČAS nedokládá ve svých stanovách. Ve stanovách naopak stojí: „*ČAS je organizací otevřenou všem výše uvedeným osobám (...)*“, přičemž je výše uveden celý seznam nelékařských zdravotnických pracovníků.

Domnívám se, že sestry budou vždy držet dominantní postavení mezi ostatními nelékařskými zdravotnickými pracovníky a ČAS bude vždy primárně bojovat za jejich zájmy. To dokládá také fakt, že při MZ ČR vznikla v devadesátých funkce hlavní sestry, a to opět z podnětu zakladatelek ČAS. „*Naší snahou bylo, aby nás na MZ zastupovala sestra, která dobře zná práci sester a bude důsledně hájit naše zájmy.*“ (Škubová, 1993 str. 4)

Osobně tedy podporuji a doporučuji, aby ČAS působila jako ryze sesterská organizace. Domnívám se, že se tak mj. vyřeší problém, kdy je ČAS vyčítáno, že kromě sester dostatečně nehájí také zájmy ostatních nelékařských zdravotnických pracovníků. Není možné, aby ČAS hájila všechny nelékařské profese stejným dílem.

9.9 Členský poplatek

V současné době je předpokladem členství v ČAS vyplnění přihlášky a uhrazení členského příspěvku ve výši 500kč pro pracující, dále 200kč pro nepracující na mateřské dovolené, důchodce či studenty denního studia.

V otázce č. 11 jsem mj. zkoumal, zda byla možnou příčinou nespokojenosti bývalých členů výše členského příspěvku. Faktem je, že *nepoměr ceny členského příspěvku s nabízenými výhodami* byl třetím nejčastějším důvodem

k ukončení členství. Tuto možnost označilo 34 (19,1%) respondentů z 80 bývalých členů. Dále 16 (9,0%) respondentů ukončilo členství kvůli vysoké ceně členského příspěvku. Podle **otázky č. 12** je *vysoká cena členského příspěvku* pátým nejčastějším motivem nezájmu o členství v ČAS.

Je mi otázkou, zda je současná výše příspěvku adekvátní nabízeným výhodám členství. Dle mého názoru by měl být členský příspěvek o něco nižší. Často slychávám argument, že se investovaný členský poplatek v nabízených výhodách nijak nevrátí. Dle současné prezidentky ČAS Šochmanové je však současná výše členského příspěvku nepodkročitelné minimum.

Domnívám se, že by ČAS měla více objasnit způsob hospodaření s členskými příspěvky. Někteří respondenti mají totiž dojem, že je jejich investice zneužívána k různým „výletům“ členů prezidia, což nemají zájem sponzorovat.

O způsobu hospodaření s členskými příspěvky informuje ČAS ve výročních zprávách, které zveřejňuje na svém webu od roku 2015 a jsou přístupné i pro veřejnost. Z mého pohledu je ale tabulka finanční zprávy poněkud nepřehledná.

Dobrým krokem je tzv. „členství na zkoušku“, kdy nový člen platí členský příspěvek až následující rok od začátku členství.

9.10 Co se nepovedlo

Musel jsem diskvalifikovat **otázku č. 3**: *Prosím, uveďte Vaše zařazení podle vzdělání s následujícími možnostmi*:

- a) student/ka SZŠ; rok ukončení: _____
- b) student/ka VŠ/VOŠ; rok ukončení: _____
- c) způsobilý/á k výkonu povolání nelékaře
- d) jiné? Prosím, uveďte: _____

Respondenti tuto otázku pochopili různě. Ti, kteří již vykonávají své povolání, měli označit možnost c). Studenti, kteří *aktuálně* studují SZŠ, ev. VŠ/VOŠ pak možnost a) nebo b) s doplněním data *budoucí* maturitní zkoušky, absolutorií či státnic. V této otázce došlo k tomu, že např. sestry, které ukončily vzdělání

např. v roce 1998, označily možnost a) a do volného pole doplnily rok maturitní zkoušky – tedy 1998. Někteří ale otázku pochopili správně.

Touto otázkou jsem chtěl sledovat především pohled studentů na ČAS. Tím, že respondenti tuto otázku pochopili různě, jsem ji musel vyřadit z analýzy. Neměla však významnější vliv pro další průběh a vyhodnocení výsledků výzkumu.

10 ZÁVĚR

Jsem rád, že jsem si vybral téma své bakalářské práce na problematiku ČAS, protože jsem se díky němu dozvěděl řadu nových informací, o kterých bych původně ani neřekl, že s tímto tématem mají jakoukoliv souvislost. A ačkoliv má tato práce lehce přes sto stran, dovolím si tvrdit, že vzhledem k rozsahu tohoto tématu je počet stran adekvátní.

Téma se mi zpracovávalo dobře, i když se jednalo o poměrně detektivní proces. Bylo totiž náročné nashromáždit informace o jednotlivých událostech, které zasáhly do rozvoje ČAS, a následně zasadit tyto události do časové roviny tak, aby na sebe jednotlivé prvky vzniku a vývoje ČAS navazovaly a teoretická část působila jako chronologický děj. Rád jsem využíval přímých citací, abych tak zdůraznil autenticitu popisovaných událostí a čtenáře tak více vpravil do děje.

Co se samotného výzkumu týče, předpokládal jsem, že odezva respondentů ČAS bude spíše negativní. A to i z toho důvodu, že jsem doposud o ČAS neslyšel příliš pozitivního a výsledky pilotní studie napovídaly, že výzkum přinese spíše negativní data.

Česká asociace sester je poměrně mladá organizace. Domnívám se, že se jedná o jedno z mála sdružení, které oslavuje „narozeniny“ hned dvakrát, a tedy ty z roku 1991, kdy ČAS vznikla z Klubu sester, a z roku 2000, kdy se sloučila s Českou společností sester. Bohužel ale není organizací tak tradiční, jako je např. Dánská asociace sester či Švédská ošetrovatelská společnost, které sestry zastupují již přes sto let.

Na počátku 20. století sestry dychtily po sdružení, chtěly se organizovat. První Spolek diplomovaných sester dokázal překlenout, i když s těžkostmi, období dvou světových válek. Za komunismu byla jeho činnost zrušena, nicméně i přesto sestry setrvale bojovaly o svoje společenské postavení a zájmy. Tak vznikla Česká společnost sester. Domnívám se, že hlavním účelem těchto snah bylo sdílení informací, zkušeností, a také prosazení profese.

Je však nutné zamyslet se nad tím, že dnes žijeme v době plné masmédií, internetových stránek rozličného a bohatého obsahu, kde jsou informace snadno dostupné jedním kliknutím, a především zdarma bez nutnosti vynaložit čas k účasti na semináři či konferenci. Existuje řada webových stránek, jak českých, tak i zahraničních, které poskytují velké množství relevantních informací, a které konkurují ČAS.

Asociace z mého pohledu nemůže spoléhat na to, že nové zájemce o členství přiláká na členské výhody, které nabízí na svých webových stránkách. Přední výhoda členství spočívá v něčem úplně jiném, což ČAS, bohužel, dostatečně nezdůrazňuje a nepropaguje. Řadě lidí poté uniká hlavní princip profesní organizace a její hlavní úloha.

Někteří respondenti by podpořili zrušení ČAS. Zřejmě si neuvědomují, že by tím ztratili doposud jediné médium, které je zastupovalo na politickém a mezinárodním poli. A přesně v tom tkví hlavní a absolutně nejvýznamnější výhoda členství. Kdyby ČAS sdružovala většinu sester, a nikoliv pouze jejich zanedbatelnou část, teprve by se jednalo o skutečně silnou a váženou organizaci.

V otevřených výpovědích zazněl názor, že ČAS mluví za všechny, když vyhlásí nějaké stanovisko, přičemž nezastupuje skoro nikoho. Všiml jsem si, že pokud naopak ČAS mlčí, tak je to také špatně a sestry mluví o pasivní a zbytečné organizaci. Tak si říkám, co tedy chtějí? A proč by z aktivity ČAS měli těžit i ti, kteří nepřispívají do rozpočtu asociace, která svůj program a aktivity staví právě na svých finančních možnostech?

Je mi líto, že se tato práce přináší spíše negativní pohled na ČAS. Nicméně dle mého názoru není aktivita této asociace tak neuspokojivá, jak se může zdát z výpovědí a hodnocení respondentů. ČAS však, dle mého názoru, dělá tu chybu, že uzavírá svoje aktivity mezi úzký okruh lidí ve snaze zvýhodnit především členy. Myslí to dobře, nicméně si tím velmi škodí.

Tato práce vznikla za účelem zhodnocení aktivit České asociace sester a posouzení možných příčin nespokojenosti nelékařských zdravotnických pracovní-

ků s touto asociací. Základním cílem výzkumu bylo zjistit, jak vnímají nelékařští zdravotničtí pracovníci aktivitu České asociace sester.

Domnívám se, že jsem svojí snahou získal dostatečné množství dat, ze kterých by ČAS mohla čerpat v následujících měsících a letech. Výsledky práce by mohly přispět ke stabilizaci, k navýšení členské základny, a také k získání důvěry potenciálních zájemců o členství. Jak s těmito daty ČAS naloží, už nechávám na ní. Cíl práce tímto pokládám za splněný.

Vytvoření ČAS stálo mnoho úsilí, času, kompromisů a vyjednávání. Je proto třeba na tyto snahy navázat a pokračovat v nich se stejnou razancí a zápallem.

11 CITOVANÁ LITERATURA

Brandejská, Anna. 2012. Někdo musí hájit i optiky a záchranáře, říká exministryně o komoře nelékařů. *iDnes.cz*. [Online] 26. 2 2012. [Citace: 27. 11 2017.] https://zpravy.idnes.cz/nekdo-musi-hajit-i-optiky-a-zachranare-rika-exministryne-o-komore-nelekaru-1th-domaci.aspx?c=A120221_133940_domaci_abr.

Citores, Filip. 2017. ČAS: Za administrativní zátěž si často mohou nemocnice samy. *Zdravotnické noviny*. [Online] 22. 4 2017. [Citace: 26. 11 2017.] <http://www.zdravotnickenoviny.com/cas-za-administrativni-zatez-si-casto-mohou-nemocnice-samy/>.

Česká asociace sester. 2014. Přípomínky ČAS k Vyhlášce MZ ČR č. 99/2012 Sb. *Česká asociace sester*. [Online] 8. 11 2014. [Citace: 24. 3 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/aktuality/personalni_vyhlaska_pruvodni_dopis_2014.pdf.

—. **2015.** Statutární normy ČAS - Stanovy. [Online] 2 2015. [Citace: 17. 3 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/stanovy_2015_revize_2.pdf.

—. **2018.** Tisková zpráva - Nedostatek sester znamená zdravotní rizika pro populaci v ČR. *Česká asociace sester*. [Online] 14. 3 2018. [Citace: 24. 3 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/akce/tz_cas_nedostatek-sester-znamenazdravotni-rizika-pro-populaci-cr.pdf.

—. **2017.** Tiskoviny. *Výroční zpráva 2016*. [Online] 2017. [Citace: 27. 2 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/vyrocnizprava_cas_2016-69b8e.pdf.

—. **2016.** Tiskoviny. *Výroční zpráva 2015*. [Online] 2016. [Citace: 27. 2 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/vyrocnizprava_2015_final-5a99b.pdf.

Česká televize. 2017a. Jak dnes pracují zdravotní sestry - 1. a 2. část. *Sama doma*. [Online] 11. 9 2017a. [Citace: 26. 11 2017.] Rozhovor s Martinou Šochmanovou.

—. **2017b.** Nedostatek lékařů a sester. *ČT24*. [Online] 8. 3 2017b. [Citace: 25. 11 2017.] <https://www.youtube.com/watch?v=0Z-gAOJ4THI>. Uvádí Jiří Václavek.

—. **2017c.** Sestry stále chybí. V nemocnicích příliš nepomohlo ani zvýšení platů. *ČT24*. [Online] 5. 3 2017c. [Citace: 25. 11 2017.] <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2049764-sestry-stale-chybi-v-nemocnicich-prilis-nepomohlo-ani-zvyseni-platu>.

—. **2016.** Šochmanová: Zkrácení studia sester není krok správným směrem. *ČT24*. [Online] 27. 6 2016. [Citace: 25. 11 2017.] <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/1829504-sochmanova-zkraceni-studia-sester-neni-krok-spravnym-smerem>.

Dánská asociace sester. Welcome to DNO. [Online] [Citace: 2. 4 2018.] <https://dsr.dk/om-dsr/kontakt-dsr/welcome-to-dno>.

European Federation of Nurses Associations. History. [Online] [Citace: 17. 3 2018.] http://www.efnweb.be/?page_id=766.

iDnes. 2011. Jak šel protest v čase: Lékaři děkovali a odcházeli devět měsíců. *iDnes*. [Online] 14. 2 2011. [Citace: 28. 11 2017.] https://zpravy.idnes.cz/chronologie-protestu-v-akci-dekujeme-odchazime-frr-domaci.aspx?c=A110214_204233_domaci_jw.

Jurásková, Dana a Staňková, Marta. 2000. Jak dál s registrací sester? *Zdravotnictví a medicína - Sestra*. [Online] 15. 1 2000. [Citace: 15. 2 2018.] <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/jak-dal-s-registraci-sester-124519>.

Knotková, Michaela, Hebronová, Marta a Müllerová, Nina. 2010. Vyhláška o kreditním systému. *Zdravotnictví a medicína - Sestra*. [Online] 10. 2 2010. [Citace: 15. 2 2018.] <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/vyhlaska-o-kreditnim-systemu-449657>.

Komora záchranářů - Sigmund. 2012. Megakomora nevím po kolikáté aneb co je nového. *Komora záchranářů*. [Online] 13. 10 2012. [Citace: 27. 11 2017.]

<https://www.komorazachranaru.cz/aktualita/13-10-12-megakomora-nevim-pokolikate-aneb-co-je-noveho>.

Kopecská, Ester. 2012. Komora nelékařů - přínos, nebo zbytečnost? *Zdravotnictví a medicína- Sestra*. [Online] 2. 10 2012. [Citace: 27. 11 2017.] <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/komora-nelekaru-prinos-nebo-zbytecnost-463425>.

Koubová, Michaela. 2015a. „Sestry zpátky na střední“ nic neřeší, je třeba zlepšit podmínky, shodli se zdravotníci ve sněmovně. *Zdravotnický deník*. [Online] 14. 11 2015a. [Citace: 25. 11 2017.] <http://www.zdravotnickydenik.cz/2015/11/sestry-zpatky-na-stredni-nic-neresi-je-treba-zlepsit-podminky-shodli-se-zdravotnici-ve-snemovne/>.

—. **2015b.** Šéfka odborů: Nedělejme další chyby ve vzdělávání sester. *Zdravotnický deník*. [Online] 23. 7 2015b. [Citace: 24. 3 2018.] <http://www.zdravotnickydenik.cz/2015/07/sefka-zdravotnickych-odboru-nedelejme-zbrkle-dalsi-chyby/>.

Křížová, Pavla. 2008. Historie a současnost profesních sesterských organizací u nás. *Diplomová práce*. Praha : Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK v Praze , 17. Červen 2008. Vedoucí práce: Pavlíková, Pavla.

Kutnohorská, Jana. 2010. *Historie ošetrovatelství*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. str. 208. 978-80-247-3224-4.

Medical Tribune. 2011. Česká asociace sester je proti akci Děkujeme, odcházíme. *Medical Tribune*. [Online] 21. 1 2011. [Citace: 28. 11 2017.] <https://www.tribune.cz/clanek/20913-ceska-asociace-sester-je-proti-akci-dekujeme-odchazime>.

Ministerstvo zdravotnictví České republiky. 2013. Porada managementu nelékařských zdravotnických povolání/porada hlavních sester 26.11.2013. [Online] 15. 11 2013. [Citace: 21. 11 2017.] https://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/porada-managementu-nelekarskych-zdravotnickych-povolani-26-11-2013_8437_2129_3.html.

—. **2014.** Registr zdravotnických pracovníků. [Online] 5. 6 2014. [Citace: 25. 11 2017.] https://www.mzcr.cz/obsah/registr-zdravotnickych-pracovniku_929_3.html.

Ministerstvo zdravotnictví. 2017. Zákon č. 201/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb. a zákon č. 95/2004 Sb. [Online] 7. 8 2017. [Citace: 25. 11 2017.] https://www.mzcr.cz/legislativa/dokumenty/zakon-c201/2017-sb-kterym-se-meni-zakon-c96/2004-sba-zakon-c95/2004-sb_14064_11.html.

Musilová, Květa. 1993. Česká společnost sester - Spojuje nás víc než profese. *Sestra*. 5 1993. s. 4-7.

Nursing Now. About. *Who we are*. [Online] [Citace: 24. 3 2018.] <http://www.nursingnow.org/>.

—. **2018.** Nursing Now Global Launch. [Online] 28. 2 2018. [Citace: 24. 3 2018.] Proslov vévodkyně Kate v čase od 1:29:45. <https://www.youtube.com/watch?v=yHLZLjo8iFs&feature=youtu.be&t=1h29m50s>.

Pelikánová, Martina. 2014. Mým cílem je obhajovat ošetřovatelství. *Zdravotnictví a medicína - Sestra*. [Online] 14. 1 2014. [Citace: 24. 12 2017.] <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/mym-cilem-je-obhajovat-osestrovatelstvi-473714>.

—. **2013.** Průzkum: Pracovní podmínky zdravotníků v ČR. *Zdravotnictví a medicína - Sestra*. [Online] 6. 11 2013. [Citace: 14. 12 2017.] <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/pruzkum-pracovni-podminky-zdravotniku-v-cr-472800>.

Petr, Tomáš. 2014. Členská základna, vývoj a změny. *Česká asociace sester*. [Online] 8. 11 2014. [Citace: 27. 2 2018.] prezentace. http://www.cnna.cz/docs/akce/petr_vyvoj_2014_2.pdf.

Petrášková, Lenka. 2014. Chybějí zdravotní sestry. Ty, co se s pacientem bavily. *Pressreader*. [Online] 15. 8 2014. [Citace: 26. 2 2018.]

<https://www.pressreader.com/czech-republic/mf-dnes/20140815/281582353788577>.

Plevová, Ilona a kolektiv. 2011. *Ošetrovatelství I.* 1. vydání. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011. str. 288. 978-80-247-3557-3.

Plevová, Ilona a Slowik, Regina. 2008. *Vybrané kapitoly z historie ošetrovatelství.* Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě - Zdravotně-sociální fakulta, 2008. str. 113. 978-80-7368-506-5.

Prezidium ČAS. 2014. Dopis ředitelům zařízení. *Česká asociace sester.* [Online] 7. 7 2014. [Citace: 2. 26 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/aktuality/dopis_reditelum_2014.pdf.

—. **2013.** Dotazníkové šetření ČAS: Pracovní podmínky zdravotníků v ČR - zpráva. *Česká asociace sester.* [Online] 30. 8 2013. [Citace: 26. 2 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/dotaznikove_setreni_zprava_2013_1.pdf.

—. **2013.** Pracovní podmínky zdravotníků v ČR - prezentace. *Česká asociace sester.* [Online] 16. 10 2013. [Citace: 26. 2 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/aktuality/prezentace_pracovni_podminky_tk_2013.pdf.

—. **2013.** Tiskoviny - ostatní. *Výsledky dotazníkového šetření ČAS: Pracovní podmínky zdravotníků v ČR.* [Online] 9 2013. [Citace: 26. 2 2018.] http://www.cnaa.cz/docs/tiskoviny/dotaznikove_setreni_vysledky_2013.pdf.

Procházková, Martina. 2010a. Heger vyzval lékaře, ať s výpovědmi počkají. Jen z Bulovky chce jít 160 doktorů. *iDes.* [Online] 17. 12 2010a. [Citace: 28. 11 2017.] https://zpravy.idnes.cz/heger-vyzval-lekare-at-s-vypovedmi-pockaji-jen-z-bulovky-chce-jit-160-doktoru-16r-/domaci.aspx?c=A101217_113244_domaci_taj.

—. **2010b.** Jedna platová tabulka pro všechny je urážka, míní lékař, který dává výpověď. *iDnes.* [Online] 13. 12 2010b. [Citace: 28. 11 2017.] https://zpravy.idnes.cz/jedna-platova-tabulka-pro-vsechny-je-urazka-mini-lekar-ktery-dava-vypoved-117-/domaci.aspx?c=A101217_170651_domaci_taj.

—. **2010c.** Odboráři sečetli výpovědi. Děkujeme, odcházíme řeklo 3 513 lékařů. *iDnes*. [Online] 20. 12 2010c. [Citace: 28. 11 2017.] https://zpravy.idnes.cz/odborari-secetli-vypovedi-dekujeme-odchazime-reklo-3-513-lekaru-puo-/domaci.aspx?c=A101220_093517_domaci_jw.

—. **2012.** Záchranáři, sestry a laboranti si založí nelékařskou komoru. *iDnes*. [Online] 9. 1 2012. [Citace: 27. 11 2017.] https://zpravy.idnes.cz/zachranari-sestry-a-laboranti-si-zalozi-nelekarskou-komoru-pqv-/domaci.aspx?c=A120119_133131_domaci_taj.

Rozsypal, Michael. 2016. Prezidentka České asociace sester Šochmanová: Hrozí kolaps zdravotnictví a zavírání nemocnic. *Český rozhlas Plus*. [Online] 14. 3 2016. [Citace: 25. 11 2017.] http://www.rozhlas.cz/plus/interviewplus/_zprava/prezidentka-ceske-asociace-sester-sochmanova-hrozi-kolaps-zdravotnictvi-a-zavirani-nemocnic--1593610.

Řezníčková, Iva. 2012. Nechceme jen tíše přihlížet. *Medical Tribune*. [Online] 31. 1 2012. [Citace: 27. 11 2017.] <https://www.tribune.cz/clanek/25563-nehceme-jen-tise-prihlizet>.

Říhová, Barbora. 2011. My odchod lékařů podporujeme, reagují sestry na prohlášení Juráskové. *iDnes*. [Online] 24. 1 2011. [Citace: 28. 11 2017.] https://zpravy.idnes.cz/my-odchod-lekaru-podporujeme-reaguji-sestry-na-prohlaseni-juraskove-1j6-/domaci.aspx?c=A110124_124402_domaci_bar.

Spolek vysokoškolsky vzdělaných sester. Karolína Moravcová. [Online] [Citace: 24. 3 2018.] <http://www.svvs.cz/medailonky/93-karolina-moravcova>.

Staňková, Marta. 1996. *Základy teorie ošetrovatelství*. Praha : KAROLINUM, 1996. str. 193. skripta pro posluchače 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. 80-7184-243-5.

Škubová, Jarmila a Chvátalová, Helena. 2007. *Jak šel čas - očima sestry Růženy Wagnerové*. Brno : NCO NZO, 2007. str. 82. 978-80-7013-461-0.

—. **2004.** *SESTRA - O životní cestě ženy, která dala svému povolání nový smysl.* Brno : Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických pracovníků, 2004. str. 140. 80-7013-407-0.

Škubová, Jarmila. 1993. Česká asociace sester - spojuje nás víc než profese. *Sestra.* 5 1993. Rozhovor s Růženu Wagnerovou, víceprezidentkou ČAS.

Šnajdrová, Lenka. 2017a. 4+1 - Vzdělání všeobecné sestry. *Ošetrovatelství.info.* [Online] 21. 7 2017a. [Citace: 24. 3 2018.] Délka videa: 9:18 minut. <https://www.youtube.com/watch?v=yITMqeZoayM&t=308s>.

—. **2016.** Co znamená systém 4+1 ve vzdělávání sester? *Ošetrovatelství.info.* [Online] 27. 6 2016. [Citace: 25. 11 2017.] <http://www.osetrovatelstvi.info/co-znamena-system-41/>.

—. **2017b.** Jak to bude s registrací sester a dalších NLZP? *Ošetrovatelství.info.* [Online] 21. 6 2017b. [Citace: 22. 11 2017.] <http://www.osetrovatelstvi.info/jak-to-bude-s-registraci-sester-a-dalsich-nelzp/>.

—. **2017c.** Kredity už nesbírejte! *Ošetrovatelství.info.* [Online] 23. 8 2017c. [Citace: 5. 11 2017.] <http://www.osetrovatelstvi.info/kredity-uz-nesbirejte/>.

—. **2017d.** Otázky a odpovědi 1 (novela zákona o nel. zdravotnických povoláních). *Ošetrovatelství.info.* [Online] 16. 6 2017d. [Citace: 24. 3 2018.] Délka videa: 23:41 minut. <https://www.youtube.com/watch?v=vzHjoJI9aGM&t=23s>.

Švédská ošetrovatelská společnost. 2015. About the Swedish Society of Nursing. [Online] 17. 4 2015. [Citace: 2. 4 2018.] <https://www.swenurse.se/in-english/about-the-swedish-society-of-nursing/>.

Tóthová, Valérie. 2014. *Ošetrovatelský proces a jeho realizace.* 2. aktualizované vydání. Praha : Triton, 2014. str. 225. 978-80-7387-785-9.

Válek, Tomáš. 2016. EFS: Novela zákona o vzdělání sester nebere v potaz Evropské směrnice! *Zdravotnictví a medicína.* [Online] 25. 10 2016. [Citace: 26. 11 2017.] <https://zdravi.euro.cz/clanek/mlada-fronta-zdravotnicke-noviny-zdn/efs->

novela-zakona-o-vzdelani-sester-nebere-v-potaz-evropske-smernice-483371?category=z-domova.

Vorlíčková, Hilda. 2005. České sestry dobývají Evropu. *Zdravotnictví a medicína - Sestra*. [Online] 18. 1 2005. [Citace: 17. 3 2018.] <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/ceske-sestry-dobývaji-evropu-304293>.

Zdravotnické noviny. 2011. Část sester je proti memorandu. *Facebook*. [Online] 5 2011. [Citace: 28. 11 2017.] <https://www.facebook.com/groups/123252487745593/permalink/134945946576247/>.

Zdravotnický deník. 2015. Ministr zdravotnictví jmenoval novou hlavní sestru. [Online] 25. 5 2015. [Citace: 18. 11 2017.] <http://www.zdravotnickydenik.cz/2015/05/ministr-zdravotnictvi-jmenoval-novou-hlavni-sestru/>.

Zelinka, Patrik. 2014. Historie ošetrovatelských škol. *Florence - odborný časopis pro nelékařské zdravotnické pracovníky*. [Online] 19. 6 2014. [Citace: 28. 10 2017.] <http://www.florence.cz/odborne-clanky/florence-plus/historie-oseetrovatelskych-skol/>.

12 PŘÍLOHY

12.1 Seznam grafů

Graf 1 Prosím, uveďte Vaše pohlaví:.....	57
Graf 2 Prosím, uveďte Váš věk.....	58
Graf 3 V jakém nelékařském oboru pracujete/chcete pracovat?.....	59
Graf 4 Jste členem ČAS?	60
Graf 5 Pokud jste členem ČAS, co Vás k tomu vedlo?	61
Graf 6 Pokud jste členem ČAS, čerpáte výhody, které členství nabízí?.....	62
Graf 7 Pokud jste členem ČAS, čerpáte výhody, které členství nabízí?.....	63
Graf 8 Pokud jste členem ČAS, odkud jste se o této organizaci dozvěděl/a?.....	64
Graf 9 Pokud nejste členem ČAS, byl/a jste členem v minulosti?	65
Graf 10 Pokud jste přestal/a mít zájem o členství v ČAS, co Vás k tomu vedlo?	66
Graf 11 Pokud nejste členem ČAS, prosím, uveďte důvod:	68
Graf 12 Hodnocení aktivity ČAS v médiích.....	70
Graf 13 Hodnocení aktivity ČAS v médiích členy a nečleny	70
Graf 14 Hodnocení aktivity ČAS na sociálních sítích (Facebook):.....	72
Graf 15 Hodnocení aktivity ČAS členy a nečleny na sociálních sítích (Facebook):	72
Graf 16 Hodnocení aktivity ČAS na webových stránkách	74
Graf 17 Hodnocení aktivity ČAS členy a nečleny na webových stránkách	74
Graf 19 Domníváte se, že ČAS vystupuje, jako čistě sesterská organizace?.....	76
Graf 20 Víte, že ČAS sdružuje, kromě všeobecných sester, také jiná nelékařská povolání?	77
Graf 21 Víte, kdo je v současné době prezidentkou ČAS?	78
Graf 22 Které webové stránky jsou, z hlediska informovanosti ve zdravotnictví, Vaše nejoblíbenější?.....	79

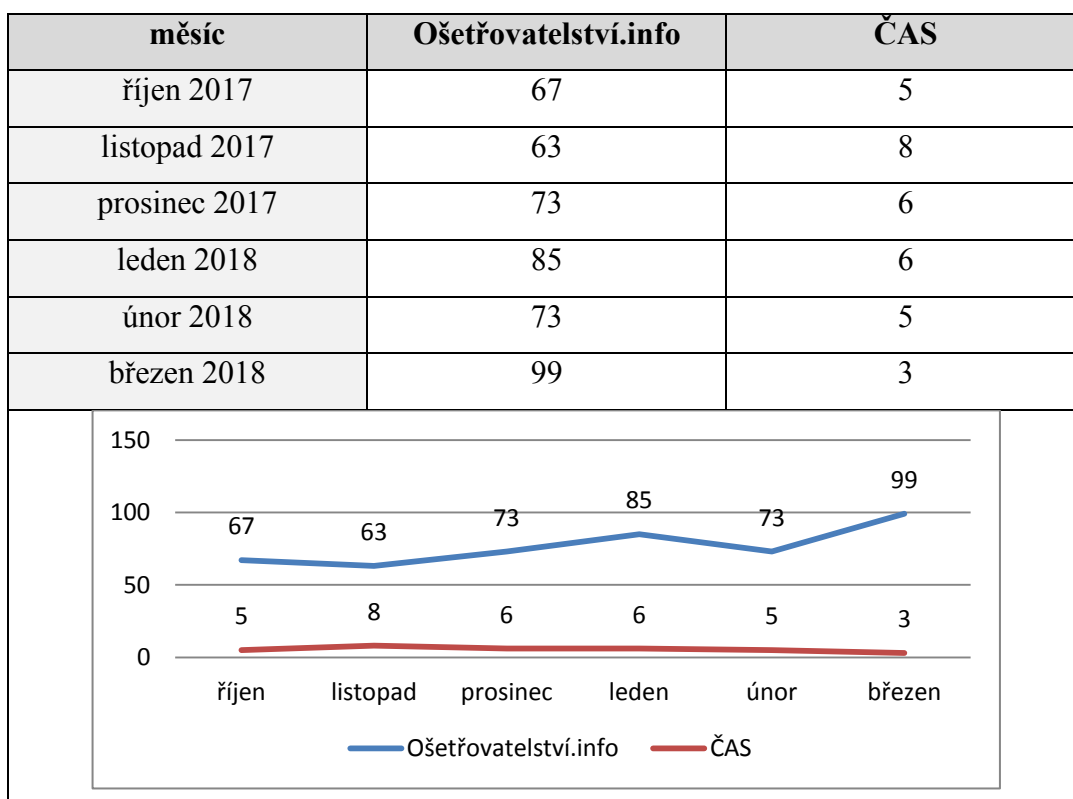
12.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Srovnání počtu příspěvku ČAS a Ošetřovatelství.info na Facebooku	110
--	-----

12.3 Seznam obrázků

Obrázek 1 Logo České společnosti sester	110
Obrázek 2 Logo České asociace sester	111
Obrázek 3 PhDr. Karolína Moravcová - první prezidentka ČAS	111
Obrázek 4 Mgr. Dana Jurásková, PhD., MBA - třetí prezidentka ČAS	112
Obrázek 5 PhDr. Martina Šochmanová, MBA - čtvrtá prezidentka ČAS	112

Tabulka 1 Srovnání počtu příspěvku ČAS a Ošetřovatelství.info na Facebooku

Obrázek 1 Logo České společnosti sester

Zdroj: (Škubová, 1993)

Obrázek 2 Logo České asociace sester

Zdroj: https://sestraroku.zdravi.euro.cz/o-akci/cas_logo_3/

Obrázek 3 PhDr. Karolína Moravcová - první prezidentka ČAS

zdroj: <http://www.vszdrav.cz/cz/leve-menu/akademicti-pracovnici/karolina-moravcova/>

Obrázek 4 **Mgr. Dana Jurásková, PhD., MBA** - třetí prezidentka ČAS

Zdroj: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/jan-fischer/mgr--dana-juraskova--ph-d---mba-75070/>

Obrázek 5 **PhDr. Martina Šochmanová, MBA** - čtvrtá prezidentka ČAS

Zdroj: <http://www.svvs.cz/medailonky/102-martina-sochmanova>